

حصو الف گھڻ چونڊائي سوال

(۱۵)

سوال نمبر ۱ - مناسب لفظ چونڊي خال ڀريو:

(۱۵)

(وائي نظم)

۱. جوڙ يائين جهان کي چئي _____ . (ڪُن فيڪون - اُن فيڪون - بن فيڪون)
۲. ڪوڙي دنيا ڪوڙا _____ ڏينهن مڙوئي ڏون. (نظارا - ڪنارا - پسار - ستارا)
۳. آهيون الف آسري، محمد _____ . (چيو سون - ٻڌو سون - مڃيو سون - رکيو سون)
۴. شاه عبدالطيف ڀٽائي _____ ع ۾ ڄائو. (۱۸۹۹ - ۱۸۹۰ - ۱۶۹۰ - ۱۷۹۰)
۵. شاه عبدالطيف ڀٽائي سير ۽ سفر جو _____ هو. (شوقين - ڪوڏيو - سياح - حامي)
۶. شاه عبدالطيف ڀٽائي جي ڪلام کي _____ چئبو آهي. (ڀٽائي جو رسالو، شاه جو رسالو - شاه جو ڪتاب)
۷. شاه عبدالطيف ڀٽائي جو ڪلام _____ جي رنگ ۾ رنگيل آهي. (تصوف - تجسس - تخليق - صوفيت)
۸. شاه عبدالطيف ڀٽائي _____ ه ۾ وفات ڪئي. (۱۱۶۶ - ۱۱۶۵ - ۱۷۵۲ - ۱۱۶۲)

(نيڪي نظم)

۱. محمد صديق مسافر _____ ۾ ڄائو هو. (۱۸۴۸ - ۱۸۴۶ - ۱۸۴۹ - ۱۸۸۸)
۲. محمد صديق مسافر _____ زبان جو اعليٰ اديب ۽ شاعر هو. (اردو - عربي - فارسي - سنڌي)
۳. نظم نيڪي جي شاعر جو نالو _____ آهي. (سليم ڳاڙھوي - محمد رمضان - محمد صديق مسافر - بردوستي)
۴. محمد صديق مسافر _____ ع ۾ وفات ڪئي. (۱۹۶۱ - ۱۹۶۲ - ۱۹۶۳ - ۱۹۶۶)
۵. محمد صديق مسافر تعليمي کاتي ۾ _____ تي ڀرتي ٿيو. (ڪلرڪ - هيڊ ماستر - ماستر - ماهر)

(دُعا نظم)

۱. نظم دُعا جو شاعر _____ آهي. (سليم ڳاڙھوي - محمد رمضان - فتح محمد سيوهاڻي - محمد صديق مسافر)
۲. حڪيم فتح محمد سيوهاڻي _____ ع ۾ ڄائو هو. (۱۸۸۸ - ۱۸۴۰ - ۱۸۸۰ - ۱۸۹۰)
۳. فتح محمد سيوهاڻي _____ جي _____ خاندان مان هو. (مغل - عباسي - ٽالپر - ڪلهوڙا)
۴. حڪيم فتح محمد سيوهاڻي _____ ع ۾ وفات ڪئي. (۱۹۳۵ - ۱۹۳۳ - ۱۹۳۲ - ۱۹۳۴)
۵. حڪيم فتح محمد سيوهاڻي _____ جو ڌنڌو اختيار ڪيو. (دُڪان - ڊاڪٽري - حڪمت - سونارڪو)

(سچل سرمست جا بيت نظم)

۱. سچل سرمست سن _____ ع ۾ ڄائو هو. (۱۸۲۴ - ۱۸۳۹ - ۱۴۳۹ - ۱۴۳۰)
۲. سچل سرمست _____ زبانن ۾ شعر چيو آهي. (ستن - ڇهن - پنجن - چئن)
۳. سچل سرمست سن _____ ع وفات ڪئي. (۱۸۳۰ - ۱۸۳۹ - ۱۴۳۹ - ۱۸۲۴)
۴. سچل سرمست جي مزار _____ جي ڳوٺ ۾ آهي. (رائپور - درازن - پت شاه - خيرپور)

(ڏيڻو نظم)

- ۱ نظم ڏيڻو جو شاعر ————— آهي . (سليم ڳاڙهوي - محمد رمضان - ليڪراج ڪشچند عزيز - محمد صديق مسافر)
- ۲ ڪشچند عزيز جي شعرن جو مجموعو ————— جي نالي سان ڇپيل آهي . (پيغامات عزيز - ڪليات عزيز - احڪامات عزيز)
- ۳ ڪشچند عزيز جي مضمونن جو مجموعو ————— جي نالي سان ڇپيل آهي . (پيغامات عزيز - ادبي آئينو - ڪلمات عزيز - احڪامات عزيز)

(بڻايون سک جو ڪو سنسار نظم)

- ۱ بڻايون سک جو ڪو سنسار جو شاعر ————— آهي . (سليم ڳاڙهوي - محمد رمضان - عبدالڪريم گدائي - محمد صديق مسافر)
- ۲ عبدالڪريم گدائي ————— ع ۾ جيڪب آباد ۾ ڄائو هو . (۱۹۰۱ - ۱۹۰۲ - ۱۹۰۳ - ۱۹۰۴)
- ۳ عبدالڪريم گدائي ————— کاتي ۾ ملازمت ڪئي . (پوسٽ - صحافي - پوليس - تعليمي)
- ۴ عبدالڪريم گدائي جي شاعري جا ————— مجموعا ڇپيل آهن . (چار - ٽي - پنج - ست)

(نظم پيارا وطن)

- ۱ نظم پيارا وطن جو شاعر ————— آهي . (سليم ڳاڙهوي - محمد رمضان - ليڪراج ڪشچند عزيز - محمد صديق مسافر)
- ۲ سليم ڳاڙهوي جو اصل نالو ————— آهي . (اللهڏنو مهر - محمد رمضان - الهورياو مهر - اللهوسايمهر)
- ۳ سليم ڳاڙهوي ————— ع ۾ ڄائو هو . (۱۹۱۵ - ۱۹۲۵ - ۱۹۳۵ - ۱۹۳۳)
- ۴ سليم ڳاڙهوي ————— ع ۾ وفات ڪئي . (۱۹۸۸ - ۱۹۸۶ - ۱۹۸۴ - ۱۹۸۳)
- ۵ سليم ڳاڙهوي ڳوٺ ڳاڙهي ضلعي ————— ۾ ڄائو . (سکر - جيڪب آباد - خيرپور - راڻي پور)

(نظم هاري)

- ۱ نظم هاري جو جوڙيندر ————— آهي . (محمد رمضان - ليڪراج ڪشچند عزيز - محمد صديق مسافر)
- ۲ محمد رمضان لاشاري (بردو سنڌي) ————— ع ۾ ڄائو هو . (۱۹۱۵ - ۱۹۲۵ - ۱۹۲۲ - ۱۹۳۳)
- ۳ محمد رمضان لاشاري (بردو سنڌي) ڳوٺ ————— ڄائو هو . (ڳاڙهي - ماڪن ڪوري - ماڪن مڇي ساڪن باچي)
- ۴ محمد رمضان لاشاري (بردو سنڌي) ————— ع ۾ وفات ڪئي . (۱۹۸۸ - ۱۹۸۶ - ۱۹۸۴ - ۱۹۸۵)
- ۵ اڪڙيون مينگهه ملهار ————— جي شاعري جو مجموعو آهي . (سليم ڳاڙهوي - بردو سنڌي - ليڪراج ڪشچند عزيز - سچل سرمست)

حجته الوداع وارو خطبو

- ۱ حضور آخري حج ————— سال جي ذوالحج مهيني ۾ ڪرڻ فرمايو . (نائين - ڏهين - يارهين - يارهين)
- ۲ عزت وارو فاجر ذليل آهي . (فاسق - فاجر - مومن - منافق)
- ۳ اي انسانو پنهنجن ————— جو خيال رکو . (ڀارن - عورتن - غلامن - يتيمن)
- ۴ حضور عرفات جي ميدان تي ————— تي چڙهي خطبو ڏنو . (اٺ - ڏاڍي - گهوڙي - ڀت)
- ۵ ————— جي معاملي خداوند تعاليٰ کان ڊڄندا رهجو . (ڀانهن - عورتن - يتيمن - ڀارن)

سنڌي نوٽس

(لکندڙ: عابد حسين ڪوڪر)

درجو: نائون

- 6 ديني حڪمن جي ڪريو. (فرمانبرداري - عمل - اطاعت - پيروي)
- 7 سڀ انسان جي اولاد آهن. (آدم - محمد - ابراهيم - حضرت نوح عه)
- 8 مذهب ۾ ڪان ڊيندا رهجو. (فرقه پسندي - گروه پسندي - انتها پسندي - منصوبه بندي)
- 9 پيءُ جي ڏوه لاءِ ذميوار نه آهي. (پيءُ - پٽ - چاچو - مامو)
- 10 قرض پري ڏيڻ لاءِ ٻڌل آهي. (امانت دار - ضامن - ديانت دار - ايمان دار)
- 11 پاڻ سڳورن ﷺ چاليهه هزار مسلمانن جي جماعت سان آخري حج ادا ڪيو. (هڪ لک - ٻه لک - ٽي لک - چار لک)

(حضرت سلمان فارسي)

- 1 حضرت سلمان رضه جي ڳوٺ جو رهاڪو هو. (ايران - عراق - اصفهان - شام)
- 2 ايران ۾ ان وقت مذهب جو روز هو. (زرتشت - عيسائي - اسلام - بت پرست)
- 3 حضرت سلمان وات تي عيسائين جون ڏٺيون. (مندر - مسجدون - ڪليساٽون - عمارتون)
- 4 حضرت سلمان کي تان موٽندي دير ٿي وئي هئي. (بازار - ٻني - آفيس - شهر)
- 5 حضرت سلمان رضه کي جو گورنر مقرر ڪيو ويو. (مدائن - اصفهان - مديني - مڪي)
- 6 حضرت سلمان رضه سن هجري ۾ وفات. (38 - 40 - 42 - 46)
- 7 حضرت سلمان جو والد هڪ هو. (واپاري - هاري - ڏڪاندار - شاهوڪار)
- 8 زرتشت مذهب ۾ جي پوڄا ڪئي ويندي هئي. (بتن - باه - سچ - سورتين)
- 9 حضرت سلمان رضه کي والد سان ٻڌي ڇڏيو. (رسي - دروازي - زنجيرن - ڏوري)
- 10 ملڪ عيسائي مذهب جو مرڪز هو. (ايران - عراق - شام - افغانستان)
- 11 جي خلافت ۾ حضرت سلمان کي مدائن جو گورنر مقرر ڪيو ويو. (حضرت عمر حضرت عثمان حضرت علي حضرت ابوبڪر)

(حضرت امام جعفر صادق)

- 1 امام جعفر سن هجري ۾ ڄاوا هئا. (138 - 80 - 44 - 90)
- 2 امام جعفر جي والد جو نالو آهي. (امام زين العابدين - امام حسين - امام باقر - امام حسن)
- 3 ابو موسيٰ جابر بن حيان جا مشهور شاگرد هئا. (امام شافعي - امام مالڪ - امام جعفر - امام غزالي)
- 4 نماز دين جو مضبوط آهي. (ڪوت - قلعو - ٽپو - دروازو)
- 5 جيڪو شخص ٻين لاءِ ڪوئي ٿو، اهو پاڻ انهي ۾ ڪرندو. (ڪڏ - زمين - واھ - ڪاهي)
- 6 امام جعفر عه سن هجري ۾ وفات ڪئي. (138 - 80 - 44 - 90)
- 7 جيڪو شخص جي صحبت اختيار ڪري ٿو، سو دليل ٿئي ٿو. (چرين - سيائن - يوقوفن - جاهلن)

- ۸ امام جعفر جو نسبي سلسلو ۾ ————— پڙهي ۾ حضرت علي سان ملي ٿو. (ٽئين - چوٿين - پنجين - ڇهين)
- ۹ امام جعفر جي ڏاڏا جو نالو ————— آهي. (امام زين العابدين - امام حسين - امام باقر - امام حسن)
- ۱۰ حضرت امام مالڪ ————— جا مشهور شاگرد هئا. (امام شافعي - امام ابو حنيفه - امام جعفر - امام غزالي)
- ۱۱ فقه حنفي جو باني ————— آهي. (امام شافعي - امام مالڪ - امام ابو حنيفه - امام غزالي)
- ۱۲ امام جعفر صادق دين جا وڏا عالم ۽ ————— هئا. (مفتي - مولوي - فقيه - حافظ)

(قائد اعظم جا ارشاد)

- ۱ تعليم پکيڙڻ لاءِ وڏي قرباني ڏيڻ کان ————— نه گهرجي. (شرمائل - ڪيپائل - گهبرائل - گسائل)
- ۲ شاگرد مستقبل جا ————— هوندا آهن. (اڳواڻ - معمار - رهبر - رهنما)
- ۳ دنيا ۾ اوهان جي ————— کان وڌيڪ ٻي ڪا شي نه آهي. (دل - دماغ - ضمير - همت)
- ۴ پنهنجي شخصيت ۾ ————— پيدا ڪريو. (تحمل - بردباري - نظم و ضبط - همت)
- ۵ اوهان کي ڪنهن به قسم جي ————— جو شڪار نه ٿيڻ گهرجي. (لالچ - دٻاءُ - رشوت - طاقت)
- ۶ اوهان کي ————— ماڻهن جي بهبودي لاءِ پاڻ پتوڙڻ گهرجي. (امير - غريب - طاقتور - مڪزور)
- ۷ مان توهان کي ————— عمل ۾ مصروف رهڻ جي تاڪيد ٿو ڪريان. (سياسي - تعليمي - سماجي - سازشي)
- ۸ ————— توهان کي سڀ ڪجهه ڏنو آهي. (قانون - قدرت - سياستدان - اڳواڻ)
- ۹ قائد اعظم شاگردن کي ————— ڪئي آهي. (هدايت - گذارش - فرمائش - نصيحت)
- ۱۰ قائد اعظم سرڪاري ملازمن کي ————— ڪئي آهي. (هدايت - گذارش - فرمائش - نصيحت)
- ۱۱ پنهنجي قوم جي سچي خدمت ڪندا رهو ۽ ————— وڌندا هلو. (پوئتي - سامهون - اڳتي - پٺتي)

(اتحاد، تنظيم ۽ يقين محکم)

- ۱ قومن جي ترقي ۽ تنزل، ڪمال ۽ زوال جو دارومدار ————— تي آهي. (اتحاد - تنظيم - يقين محکم - طاقت)
- ۲ ————— اهو روح آهي جيڪو قومن کي حياتي ۽ تازگي بخشي ٿو. (طاقت - تنظيم - اتحاد - عمل)
- ۳ اسلام ۾ ————— کي خاص اهميت ڏنل آهي. (اتحاد - تنظيم - يقين محکم - همت)
- ۴ قومن جي ترقي لاءِ اتحاد کان پوءِ ————— جي به ضرورت هوندي آهي. (اتحاد - تنظيم - يقين محکم - عمل)
- ۵ ترڪي جو عظيم رهنما ————— هو. (قائد اعظم - ڪمال اتاترڪ - گاندهي - ياسر عرفات)
- ۶ ترقي حاصل ڪرڻ لاءِ هميشه ————— جي ضرورت هوندي آهي. (اتحاد - تنظيم - عمل - اتحاد)
- ۷ جنهن قوم ۾ ————— ۽ ڦٽاڙو هوندو آهي، ————— ٿي وڃي. (پيار - نفاق - اتفاق - اتحاد)
- ۸ قرآن شريف ۾ ارشاد آهي ته الله جي ————— کي مضبوطي سان پڪڙيو. (ڏوري - دروازي - رسي - زنجير)
- ۹ هر ڪنهن قومي عمل يا ارادي جي پورائي لاءِ رٿابندي ۽ ————— ضرورت هوندي آهي. (اتحاد - تنظيم - همت - نظم و ضبط)
- ۱۰ ننڍي کنڊ پاڪ وهند جو مسلمان رهنما ————— هو. (گاندهي - لياقت علي خان - قائد اعظم - سر سيد احمد خان)
- ۱۱ هن وقت قدم نهايت نازڪ ————— مان گذري رهي آهي. (مسئلن مان - دور مان - رستي مان - حملن مان)

(مولانا دين محمد وفائي)

۱. مولانا وفائي ————— ع ڄائو هو. (۱۹۵۰ - ۱۸۹۳ - ۱۹۵۵ - ۱۹۹۳)
۲. مولانا وفائي ذات جو ————— هو. (پتو-پتي- سومرو - ڪلهوڙو)
۳. مولانا وفائي جي والد جو نالو ————— آهي. (گل محمد - گل حسن - گل احمد - محمد گل)
۴. الوحيد اخبار ————— ع جاري ٿي. (۱۹۲۶ - ۱۹۲۳ - ۱۹۲۰ - ۱۹۲۲)
۵. توحيد رسالو ————— ع ۾ جاري ٿيو. (۱۹۲۶ - ۱۹۲۳ - ۱۹۲۰ - ۱۹۲۲)
۶. سن ————— ع ۾ سنڌ بمبئي کان جدا ٿي. (۱۹۳۶ - ۱۹۲۳ - ۱۹۲۰ - ۱۹۳۹)
۷. مولانا عبيدالله سنڌي ————— ع ۾ سنڌ واپس آيو. (۱۹۳۶ - ۱۹۳۹ - ۱۹۲۰ - ۱۹۲۲)
۸. سنڌ آزاد نمبر ————— ع ۾ شائع ٿيو. (۱۹۳۶ - ۱۹۲۳ - ۱۹۲۰ - ۱۹۳۹)
۹. مولانا وفائي ————— ع ۾ وفات ڪئي. (۱۹۵۰ - ۱۸۹۳ - ۱۹۵۵ - ۱۹۳۸)
۱۰. مولانا وفائي ————— جماعت سنڌ جو ناظم مقرر ٿيو. (جماعت اسلامي - دعوت اسلامي - جمعيت العلماء - جمعيت اسلام)
۱۱. ————— اخبار جو مالڪ شيخ عبدالعزيز آهي. (الوحيد - الحق - ڪاوش - عبرت)
۱۲. مولانا وفائي ————— رمضان المبارڪ ڄائو هو. (۱ - ۲۰ - ۲۴ - ۲۹)
۱۳. خلافت تحريڪ ۱۹۲۰ع ۾ ————— شهر ۾ منعقد ٿي. (حيدرآباد - ڪراچي - لاڙڪاڻي - سکر)
۱۴. مولانا وفائي جي ————— ورهين جي ڄمار ۾ هئي ته سندس والد جو ساڳيو سرتان ڪجي ويس. (سن - اٺن - ڏهن - نون)
۱۵. مولانا وفائي ————— ڪتاب پڻ لکيا آهن. (ويهارو - ڏهاڪو - ٽيهارو - پندرهن)

(مائي خيري)

۱. مائي خيري ————— جي راڻي هئي. (مير مراد خان - مير صوبدار خان - مير حاڪم خان - مير نصير خان)
۲. مائي خيري جو اصل نالو ————— هو. (زيب النساء - قمر النساء - خير النساء - مهر النساء)
۳. ميرن جي حڪومت ۾ فارسيءَ ————— جي تعليم رائج هئي. (عربي - سنڌي - اردو - انگريزي)
۴. مائي خيري کي ————— ڪرڻ ۾ ڏاڍي خوشي ٿيندي هئي. (عبادت - خيرات - هجرت - نفرت)
۵. مائي خيري کي مسجدون ۽ ————— ٺهرائڻ جو ڏاڍو شوق هو. (گهر - اسڪول - مدرسا - اوطاق)
۶. مائي خيري جو حيدرآباد ۾ ————— يادگار آهي. (شاھ فيصل مسجد - قرارڪي مسجد - قبائين مسجد - شاھ جهان مسجد)
۷. مائي خيري سن ————— هجري ۾ وفات ڪئي. (۱۲۴۳ - ۱۲۴۲ - ۱۲۴۱ - ۱۲۴۰)
۸. مائي خيري جو مقبرو ————— ۾ آهي. (خدا آباد - حيدرآباد - جيڪب آباد - هالا)
۹. مائي خيري ————— رمضان المبارڪ ۾ وفات ڪئي. (پهرين - ستاويهه - اٺاويهه - ٻاويهه)
۱۰. دنيا جي شان و شوڪت، دولت ۽ عزت کي ————— ڪونهي. (ستاءُ - لقاءُ - جتاءُ - نماءُ)

(هنر دولت آهي)

- ۱ هڪڙي ڳوٺ ۾ هڪ _____ رهندي هئي. (چوڪري - بيوه - عورت - مائي)
- ۲ بيوه پنهنجي پٽ کي هنر سیکارڻ لاءِ _____ وٺي وئي. (بازار - ڳوٺ - شهر - گهر)
- ۳ بيوه پنهنجي پٽ کي _____ ڪاريگر وٺ وئي وئي. (واڍي - لوهار - سونار - درزي)
- ۴ واڍي واهولي سان ڪاٺ جا _____ پئي لائڻا. (چوڏا - ٽوٽا - لام - بُند)
- ۵ واڍي ڪاٺ کي اهڙو ته لسو ڪري ڇڏيو، جو اُن تان _____ به ترڪي ٿي وئي. (بلي - ماکوڙي - جهرڪي - مک)
- ۶ مائي اهو _____ ڏسي سمجهي وئي ته هي ڪو وڏو ڪاريگر ٿو ڏسجي. (تماشو - نماءُ - لقاءُ - جُتاءُ)
- ۷ چوڪري اُن جي هڏن مان _____ ٺاهيا. (رانديڪا - چانور - بادام - داڻا)
- ۸ ڪوئي جي وچ تي هڪ وڏو _____ پيو هو. (بُند - ٿڙ - چوڏو - لام)
- ۹ چوڪري اُهي چانور _____ کي ڏنا. (شهزادي - ماءُ - پانهي - ڏاڏي)
- ۱۰ واڍي صبح جو چوڪري کي _____ ڏنائين. (جيئرو - موئل - بي هوش - غائب)
- ۱۱ واڍي چوڪري کي _____ ۾ بند ڪري ڇڏيو. (گهر - اوطاق - ڪوئي - قلعي)
- ۱۲ چوڪرو هلندو هلندو هڪڙي _____ ۾ پهتو. (شهر - اسڪول - رڻ - اوطاق)
- ۱۳ سياڻن سچ چيو آهي ته _____ هڪ دولت آهي. (بهادري - هنر - عقل - طاقت)

(خط)

- ۱ خط لکڻ جي شروعات _____ سان ڪرڻ گهرجي. (ادب - بسم الله - عبارت - ماشا الله)
- ۲ پنهنجي انڊريس خط جي _____ پاهي لکڻ گهرجي. (کاپي - ساڄي - پاسيري - سامهين)
- ۳ خط جنهن ڏانهن لکيو آهي، ان جي مخاطب ٿيڻ واري ڀاڱي کي _____ چئبو آهي. (شروعات - عبارت - سرو - پست)
- ۴ خط جي جنهن ڀاڱي ۾ حال احوال ڏنو آهي، ان کي _____ چئبو آهي. (شروعات - عبارت - سرو - پست)
- ۵ گذريل سوڪلن ۾ اسين توهان وٽ _____ گهڻن آيا هئا سين. (حيدرآباد - لاڙڪاڻي - سکر - ڪراچي)
- ۶ سنڌ جو قديم آثار وارو شهر _____ آهي. (سول جي ساڙي - هڙپا - موئن جو دڙو - عمر ڪوٽ جو قلعو)
- ۷ هن سرزمين جا ماڻهو پنج هزار سال اڳ به ڪيڏا نه _____ هئا. (بيوقوف - چريا - ڏاها - سياڻا)
- ۸ اسان جي شهرن جي _____ ڏينهن ڏينهن وڌندي پئي وڃي. (آدم شماري - بي روزگاري - آبادي - ٽرئفڪ)
- ۹ هاڻي منهنجي _____ صحيح ٿي وئي آهي. (سنڌي - اردو - انگريزي - عربي)

(بين الاقوامي عدالت)

- ۱ دائمي عدالت ————— ع ۾ قائم ڪئي وئي هئي. (۱۹۲۱-۱۹۳۶-۱۹۳۹-۱۹۲۲)
- ۲ بين الاقوامي عدالت جو پهريون اجلاس ————— ع ۾ ٿيو. (۱۹۲۱-۱۹۳۶-۱۹۳۹-۱۹۳۵)
- ۳ بين الاقوامي عدالت ۾ ————— حج هوندا آهن. (ڏهه-ويهه-پندرهن - ٻارهن)
- ۴ ويڙهه ۽ جنگ ۾ جان ۽ مال جو تمام گهڻو ————— ٿيندو آهي. (فائدو- نقصان- ٽوٽو- رتو ڇاڻ)
- ۵ بين الاقوامي عدالت جو صدر مقام ————— ملڪ ۾ آهي. (روس- آمريڪا- هالنڊ- چين)
- ۶ بين الاقوامي عدالت جو صدر مقام ————— شهر ۾ آهي. (شڪاگو- سينگاپور- هنگ- پئرس)
- ۷ ويڙهه ۽ تڪرار جي بيري جا ————— رستا هوندا آهن. (ٻه- ٽي- چار- پنج)
- ۸ بين الاقوامي عدالت جا حج ————— ورهين جي مدي لاءِ چونڊيا ويندا آهن. (جهن- انن- نون- ڏهن)

(اجرڪ)

- ۱ ————— سنڌ جي ثقافت جي سڃاڻ ۽ سوکڙي آهي. (ٽوپي- پگ- اجرڪ- رلي)
- ۲ عربن اجرڪ کي ————— جي نالي سان سڏيو آهي. (اجرڪ- چادر- ازرق- مفرل)
- ۳ ازرق جي معنيٰ آهي ————— رنگ. (نيرو- سائو- گاڙهو- ڪارو)
- ۴ اجرڪ جي تياري ۽ چرائي ————— جو خاص هنر آهي. (پنجاب- بلوچستان- سنڌ- سرحد)
- ۵ اجرڪ ————— مختلف مرحلن مان گذري مڪمل ٿئي ٿي. (سورهن- چوڏهن- پنج- پندرهن)
- ۶ اجرڪ جي چر جا ————— مرحلا هوندا آهن. (سورهن- چوڏهن- پنج- پندرهن)
- ۷ ڊزائن ۽ رنگ جي لحاظ کان اجرڪ جا قسم ————— کان به سڀي آهن. (چوڏهن- سورهن- ڏهن- پندرهن)
- ۸ اجرڪ جا ————— رنگ ٿيندا آهن. (چار- پنج- ڇهه- ٽي)
- ۹ اجرڪ لاءِ هرڪ ۽ ————— جو ڪپڙو استعمال ٿيندو آهي. (ريشي- ڪاٽن- پاپلين- بافتي)
- ۱۰ اجرڪ سنڌ جي ثقافت جي هڪ اهم ————— آهي. (نشاني- علامت- سڃاڻ- ڪاروبار)
- ۱۱ اجرڪ جي تياري ۾ اٽڪل ————— مصالحا استعمال ٿين ٿا. (چوڏهن- سورهن- ڏهن- پندرهن)
- ۱۲ اجرڪ جي تياري ۾ اٽڪل ————— سوپيرا پور لڳن ٿا. (پندرهن- ارڙهن- ٻاويهه- پنجويهه)
- ۱۳ پاڻ سگورا ﷺ جن جيڪا چادر اوڍيندا هئا، اها ————— هئي. (رلي- شال- اجرڪ- چادر)

(ميرن جي دربار)

۱. مير مراد علي خان جي علاج لاءِ ڊاڪٽر برنس — ع ۾ سنڌ آيو. (۱۸۲۴-۱۸۲۸-۱۸۲۹-۱۸۱۴)
۲. ميرن جي دربار جو ذڪر برنس پنهنجي — ۾ ڪيو آهي. (ڪتاب - تاريخ نامي - سفرنامي - هدايت نامي)
۳. تاريخ ۲۰ نومبر تي ڊاڪٽر جيمس برنس — شهر پهتو. (ڪراچي - ٺٽو - حيدرآباد - سکر)
۴. قلعي ۾ — ڪونه هو سائنس لکي پئي هئي. (گوڙ - شور - هنگامو - نظم و ضبط)
۵. ڀتين تي — چٽ هئا. (ڪمانگري - نشانگري - گلڪاري - سهڻا)
۶. گادي تي ڀٽ ۽ — جو ڪم ٿيل هو. (ڏاڳي - ذري - چمڪاري - ريشم)
۷. قلعي جي اندر وڏن مرغولن جا — دروازا هئا. (ٻه - ٽي - چار - پنج)
۸. ميرن جي دربار ۾ هر جاءِ صفائي ۽ سنائي ۾ — هئي. (بي مثال - شاندار - لا جوابد عاليشان)

(ڪينجهر ڏنڊ)

۱. ڪينجهر لفظ جي معنيٰ آهي —. (ٿورائي - گهٽائي - گهٽائي - ويڪرائي)
۲. ڪينجهر هڪ — هو. (هاري - واڍو - مهاڻو - لوهار)
۳. ڪينجهر هڪ بهترين — آهي. (سيرگاه - تفريح گاه - عيد گاه - عبادت گاه)
۴. ڪينجهر هڪ پراڻي ۽ تاريخي — آهي. (ڏنڊ - واھ - ڪُنڀ - درياء)
۵. ڪينجهر جي چوڌاري اڳي وڏيون وسنديون ۽ — آباد هئا. (گهر - شهر - ڳوٺ - بازار)
۶. حضرت شاھ عبداللطيف ڀٽائي ڪينجهر جو ذڪر سر — ۾ ڪيو آهي. (سسئي - ڪاموڏ - ڪلياڻ - ڪيڏارو)
۷. ميربحرن جو — قبيلو ڪينجهر ۽ سونل جو اولاد آهي. (ميرائي - سولنگي - گندرا - سلاج)
۸. سنڌ جي رومانوي داستان — جو تعلق به هن ڏنڊ سان آهي. (سسئي پنهون - عمر مارئي - مومل راڻو - نوري ڄام تماچي)
۹. ڪينجهر ڏنڊ کي سنڌ ۾ — لحاظ کان هڪ خاص اهميت حاصل آهي. (سماجي - ثقافتي - معاشي - علمي)
۱۰. هتي — بهه، پيڻ، ڪم ۽ لوڙهه به ڄام ٿين ٿا. (گل - ڪنول - مٽر - پوراني)
۱۱. ڪينجهر ڏنڊ مان ساليانو — رين مڇي ڦاسائي وڃي ٿي. (لکن - هزارن - سون - ڪروڙن)
۱۲. سنڌ جي راڻي نوري جي قبر — ڏنڊ ۾ آهي. (منچر - ڪراڙ - ڪينجهر - سونهري)
۱۳. هن بزرگ (هوندڙي شاھ) جي پيراندي ۾ سنڌ جي راڻي — جي قبر آهي. (سسئي - مومل - نوري - مارئي)

(سنڌي ادب جي مختصر تاريخ)

۱. عربن جي دور ۾ قرآن شريف جو ————— زبان ۾ ترجمو ٿيو هو. (اردو - فارسي - سنڌي - پنجابي)
۲. عربن جي دور کان پوءِ ————— جو دور شروع ٿيو. (سومرن - ڪلهوڙن - سمن - ارغونن)
۳. سومرن جو دور اٽڪل ————— کان شروع ٿيو. (۱۰۵۰ - ۱۰۶۰ - ۱۰۷۵ - ۱۰۸۵)
۴. سومرن کان پوءِ ————— جو دور شروع ٿيو. (ٽالپرن - ڪلهوڙن - سمن - عربن)
۵. سمن جي دور جو اهم شاعر ————— هو. (سامي - قاضي قاضن - سچل سرمست - شاه عبدالڪريم)
۶. سمن کان پوءِ —————، ترخانن ۽ مغلن جو دور شروع ٿيو. (سومرن - ارغونن - سمن - ترخانن)
۷. سن ————— ع ۾ مخدوم ابوالحسن سنڌي رسم الخط لکي. (۱۴۰۰ - ۱۸۰۰ - ۱۶۰۰ - ۱۷۰۰)
۸. مخدوم ابوالحسن ————— نالي ڪتاب لکي. (اشرف المخلوقات - مقدمه الصلوة - بين العارفين - قوت العاشقين)
۹. ڪلهوڙن جو دور ————— ع کان شروع ٿيو. (۱۴۰۰ - ۱۴۸۲ - ۱۴۰۴ - ۱۴۰۸)
۱۰. ڪلهوڙن جي دور جو عظيم شاعر ————— آهي. (سامي - قاضي قاضن - حضرت شاه عبداللطيف - حضرت سچل سرمست)
۱۱. ڪلهوڙن کان پوءِ ————— جو دور شروع ٿيو. (ٽالپرن - ڪلهوڙن - سمن - انگريزن)
۱۲. ٽالپرن جو دور ————— ع ۾ شروع ٿيو. (۱۴۰۰ - ۱۴۸۲ - ۱۴۰۴ - ۱۴۸۰)
۱۳. سن ————— ع ۾ انگريزن سنڌ تي قبضو ڪيو. (۱۴۰۰ - ۱۸۴۳ - ۱۸۴۳ - ۱۸۴۵)
۱۴. انگريزن جي دور جو اهم شاعر ————— هو. (سامي - سچل سرمست - قادر بخش بيدل - مير عبدالڪريم سانگي)
۱۵. قادر بخش بيدل ————— ع ۾ وفات ڪئي. (۱۴۸۰ - ۱۸۸۲ - ۱۸۸۳ - ۱۴۸۰)
۱۶. ٽالپرن جي دور جو اهم شاعر ————— هو. (سامي - قاضي قاضن - حضرت شاه عبداللطيف - حضرت سچل سرمست)
۱۷. سيد ثابت علي شاه ————— واري صنف ۾ شعر چيو آهي. (ڪافي - غزل - مرثي - وائي)
۱۸. انگريزن جي دور ۾ ————— شاعري جو به رواج پيو. (مثنوي - غزل - اصلاحي - سماجي)
۱۹. شاعري ذريعي مسلمانن کي ————— جو پيغام ڏنو ويو. (توحيد - جهاد - سجاڳي - نماز)

(رڌپڄاءُ)

۱. کاڌي کان پهريائين ڳالهه ————— آهي. (وقت جي پابندي - صفائي - سنڀال - وقت جي اهميت)
۲. رڌڻو هميشه ————— اچو اجرو هجي. (بهاريل - سينگاريل - سجايل - وڃايل)
۳. رڌ پڄاءُ ۽ کاڌي پيئي جي ٽائون کي ————— سان ملي صاف ڪجي. (واري - چار - صابن - صرف)
۴. سٺي رڌ پڄاءُ لاءِ ٽئين ضروري ڳالهه آهي —————. (وقت جي پابندي - صفائي - سنڀال - وقت جي اهميت)
۵. کاڌي ۾ ————— جو به پورو اندازو هجي. (مصابلي - مرچ - لوڻ - گيهه)
۶. چوڪرين کي ٻين هنرن سيکارڻ سان گڏ ————— به سيکاريو وڃي. (پيرت - سلائي - رڌ پڄاءُ - رلي ٺاهڻ)
۷. سٺي رڌ پڄاءُ لاءِ ٻي ضروري ڳالهه آهي —————. (وقت جي پابندي - صفائي - سنڀال - وقت جي اهميت)
۸. رڌڻي کي مهيني ٻن کان پوءِ ————— ضرور ڏجي. (چونو - بهارو - ليو - پوڄو)
۹. کاڌو هميشه ————— تيار ڪرڻ گهرجي. (وقت کان اڳ وقت تي - وقت کان پهريان - وقت کان پوءِ)

(ٻه ته ٻارهن)

- ۱ ارشد سليم پاڻ ۾ _____ هئا . (ڀائر - دشمن - دوست - سنگتي)
- ۲ سليم پنهنجي پيءُ سان _____ سنڀالڻ لڳو . (ڪاروبار - ٻنيون - دڪان - اوطاق)
- ۳ نوڪري ۾ _____ ته ٿيندي رهندي آهي . (بدلي - ريتائرنسٽ - پریشاني - ترقي)
- ۴ ارشد جڏهن ڳوٺ پهچي ٻين تي پهتو ته اُتي _____ ڏٺائين . (ويرانِي - سُنساني - آبادي - شادابي)
- ۵ ارشد کي سليم جي خط نه لکڻ تي _____ ٿي . (فڪر - پریشاني - ڳڻتي - خوشي)
- ۶ ارشد ڏٺو ته سليم ڏاڍو _____ هو . (پریشان - گهٻرايل - ستايل - ڪاوڙيل)
- ۷ _____ ڳوٺ جو سُڪ، امن ۽ خوشيون ختم ڪري ڇڏيون هيون . (چورن - پوليس وارن - ڌاڙيلن - وڏيرن)
- ۸ ڳوٺاڻا مڪمل طور تي _____ جي رحم و ڪرم ٿي هئا . (چورن - پوليس وارن - ڌاڙيلن - وڏيرن)
- ۹ ٻڌي ۽ ايڪي سان همت ۽ بهادري سان انسان — به ڌاري سگهي ٿو . (جبل - بهار - ڏونگر - نڪر)
- ۱۰ ارشد ۽ سليم کيڏندي پڙهندي ٻنهي _____ پاس ڪيو . (انٽر - بي اي - مئٽرڪ - ايم اي)

(نصر پور)

- ۱ نصر پور _____ ضلعي ۾ آهي . (حيدرآباد - ستياڙي - ٽنڊوالهيار - ڪراچي)
- ۲ نصر پور ٿندي الهيار کان _____ ميلن جي مفاصلي تي آهي . (۶ - ۷ - ۸ - ۹)
- ۳ نصر پور _____ جي ڪناري آباد هو . (راوي - سنڌو درياءَ - چناب - ستلج)
- ۴ ڪلهوڙن جي آخري ڏينهن ۾ نصر پور ۾ _____ ڦرلٽ ڪئي . (همت خان ٻالاحشت خان ٻالاحمد خان ٻالان - امداد خان ٻالان)
- ۵ ڪافي جو بادشاهه _____ کي چيو وڃي ٿو . (مصري شاهه - شاهه عنايت - ثابت علي شاهه - شاهه لطيف)
- ۶ نصر پور جا _____ به مشهور آهن . (رس ملائي - حلوو - کير پُڙا - پيڙا)
- ۷ سنڌ جو ڏاهو _____ به نصر پور شهر جو هو . (جمن فقير - الله فقير - وٽايو فقير - حمل فقير)
- ۸ نصر پور شهر _____ مهاڻي ٻڌايو هو . (نصير - امير - وسير - نظير)
- ۹ قراڻي مسجد نصير مهاڻي جي پاءُ قرار خان _____ هئي . (نهرائي - جوڙائي - پڇرائي - پڇرائي)
- ۱۰ اڄ به نصر پور _____ ۽ کاڌي جو وڏو مان آهي . (ڪپڙن - اجرڪن - کيسن - چادرن)
- ۱۱ ڪلاسيڪل شاعري جو وڏو شاعر _____ ٿي گذريو آهي . (مصري شاهه - شاهه عنايت - ثابت علي شاهه - شاهه لطيف)

(جهڙو راج تهڙو ڀاڳ)

۱. بادشاهه پهريون ڀيرو خواب ۾ _____ ڏٺي. (ڊگهي - لومڙي - ترار - نانگ)
۲. ڪڙمي کي خوابن جو تعمير _____ ٻڌايو. (لومڙي - نانگ - شينهن - گدڙ)
۳. بادشاهه ٻيو ڀيرو خواب ۾ _____ ڏٺي. (ڊگهي - لومڙي - ترار - نانگ)
۴. ڪڙمي چيو ته بادشاهه سلامت! — هڪ دغا باز، بزدل ۽ مڪار جانور آهي. (لومڙي - نانگ - پولڙو - گدڙ)
۵. بادشاهه ڪڙمي کي هڪ _____ به تحفي ۾ ڏني. (ترار - اجرڪ - خنجر - چاقو)
۶. بادشاهه ٽيون ڀيرو خواب ۾ _____ ڏٺي. (ڊگهي - لومڙي - ترار - نانگ)
۷. سنڌي ۾ چوڻي آهي ته جهڙو راج تهڙو ڀاڳ، جهڙو راجا تهڙي —. (عوام - رعيت - پرڄا - سماج)
۸. ملڪي حالتن جو اثر _____ تي پوندو آهي. (عوام - ثقافت - ملڪ - سماج)
۹. ڪڙمي چيو جيئنڊا قبل — جو ڪم آهي خونريزي ڪرڻ. (قلم - ڪتاب - ترار - تير)

حصو «ب» مختصر سوالن جا جواب (۳۶)

سوال نمبر ۲: هيٺين مان ڪن به اٺن سوالن جا جواب لکو: (۱۶)

حجته الوداع وارو خطبو

سوال نمبر ۱: پاڻ سڳورن ﷺ آخري حج ڪهڙي هجري ۾ ڪرڻ فرمايو؟

جواب: پاڻ سڳورن ﷺ آخري حج ڏهين سال جي ذوالحج مهيني ۾ ڪرڻ فرمايو.

سوال نمبر ۲: هن حج کي «حجته الوداع» چوڻو سڏيو وڃي؟

جواب: هن حج کي «حجته الوداع» ان لاءِ ٿو سڏيو وڃي جو هي حج پاڻ سڳورن ﷺ جي حياتي مبارڪ جو پهريون ۽ آخري حج هو.

سوال نمبر ۳: پاڻ سڳورن ﷺ اسلامي برادري بابت ڪهڙو ارشاد فرمايو؟

جواب: پاڻ سڳورن ﷺ اسلامي برادري بابت ارشاد فرمايو: «سڀ مسلمان حضرت آدم اولاد آهن ان لاءِ هر هڪ مسلمان ٻئي مسلمان جو ڀاءُ آهي ۽ سڀ مسلمان هڪ برادري آهن».

سوال نمبر ۴: نبي ڪريم ﷺ جن زالن، ٻارن، يتيمن ۽ مسڪينن واسطي ڪهڙيون نصيحتون ڪرڻ فرمايون؟

جواب: نبي ڪريم ﷺ جن زالن سان عدل و انصاف، ٻارن سان شفقت، يتيمن سان مهرباني ۽ مسڪينن جي سنڀال رکڻ جون نصيحتون ڪرڻ فرمايون.

آدم جي ڪوچنگ سينٽر

حضرت سلمان فارسي رضي الله تعالى عنه

سوال نمبر ۱: حضرت سلمان فارسي ڪٿي جو رهاڪو هو؟

جواب: حضرت سلمان فارسي اصفهان جي هڪ ڳوٺ جو رهاڪو هو.

سوال نمبر ۲: حضرت سلمان فارسي حق ۽ سچ جي ڳولا لاءِ ڪهڙيون ڪوششون ڪيون؟

جواب: حضرت سلمان فارسي حق ۽ سچ جي ڳولا لاءِ تمام گهڻا ڪشالا ڪڍيا، پاڻ ڪيترن ئي ملڪن جو سفر ڪيو،

پاتيهو ٿيو، مزدوري ڪئي ۽ آخر ۾ پاڻ سڳورن عليه السلام جي خدمت ۾ حاضر ٿي ايمان آڻي مسلمان ٿيا.

سوال نمبر ۳: اسلام قبول ڪرڻ کان پوءِ حضرت سلمان فارسي ڪهڙيون خدمتون سرانجام ڏنيون؟

جواب: اسلام قبول ڪرڻ پوءِ حضرت سلمان فارسي اسلامي احڪامن تي پوري طرح عمل ڪرڻ سان گڏ اسلامي تعليم

کي عام ڪرڻ لاءِ نهايت گهڻيون خدمتون سرانجام ڏنيون.

حضرت امام جعفر صادق عليه السلام

سوال نمبر ۱: حضرت امام جعفر صادق ڪهڙن استادن وٽ تعليم حاصل ڪئي؟

جواب: حضرت امام جعفر صادق پنهنجي ڏاڏا امام زين العابدين ۽ پنهنجي والد امام محمد باقر جهڙن عظيم استادن وٽ

تعليم حاصل ڪئي.

سوال نمبر ۲: حضرت امام جعفر صادق جا ڪهڙا مشهور شاگرد ٿي گذريا آهن؟

جواب: حضرت امام جعفر صادق جا امام ابو حنيفه، امام مالڪ ۽ ڪميادان ابو سوسي جابر بن حيان مشهور شاگرد ٿي

گذريا آهن.

قائد اعظم جا ارشاد

سوال نمبر ۱: قائد اعظم شاگردن کي نصيحت ڪندي ڪهڙين ڳالهين ڏانهن سندن ڌيان ڇڪايو آهي؟

جواب: قائد اعظم شاگردن کي نصيحت ڪندي هيٺين ڳالهين ڏانهن سندن ڌيان ڇڪايو آهي ته! اوهان مستقبل جا

معمار آهيو ان لاءِ پنهنجي شخصيت ۾ نظم و ضبط پيدا ڪريو، مناسب تعليم ۽ موزون تربيت حاصل ڪريو،

تعليمي عمل ۾ مصروف رهي پنهنجي قوم جي سچي خدمت ڪندا رهو ۽ اڳتي وڌندا هلو.

سوال نمبر ۲: سرڪاري ملازمن کي قائد اعظم ڪهڙي هدايت ڪئي آهي؟

جواب: سرڪاري ملازمن کي قائد اعظم هدايت ڪندي فرمائي ٿو ته! جيڪڏهن اوهان واقعي پاڪستان جو وقار بلند

ڪرڻ ٿا چاهيو ته غريب ماڻهن جي بهبود لاءِ پاڻ پتوڙيو، هڪ ٻئي سان تعاون ڪريو ڪنهن به قسم جي دٻاءُ

جو شڪار نه ٿيو پر ان جي برعڪس عوام ۽ ملڪ جي سچي خادم جي حيثيت سان پنهنجا فرض بي خوف سان پورا

ڪندا رهو.

سوال نمبر ۳: قائد اعظم جي خيال موجب پاڪستان ڪهڙن مقصدن کي حاصل ڪرڻ لاءِ قائم ڪيو ويو آهي؟

جواب: قائد اعظم جي خيال موجب پاڪستان اهڙن مقصدن کي حاصل ڪرڻ لاءِ قائم ڪيو ويو آهي ته! اسين هڪ

اهڙي مملڪت جا مالڪ هجئون جتي اسين پنهنجي روايتن ۽ تمدني خصوصيتن مطابق ترقي حاصل ڪري

سگهون، جتي اسلام جي عدل ۽ هڪجهڙائي جي اصولن تي آزادي سان عمل ڪرڻ جو موقعو حاصل هجي.

اتحاد ، تنظيم ۽ يقين محکم

سوال نمبر ۱: اتحاد نه هئڻ ڪري قوم کي ڪهڙو نقصان ٿيندو؟

جواب: اتحاد نه هئڻ ڪري قوم کي تمام گهڻو نقصان ٿيندو ۽ قوم نيست و نابود ٿي ويندي.

سوال نمبر ۲: اتحاد مان ڪهڙا فائدا آهن؟

جواب: اتحاد مان ڪيترائي فائدا آهن جهڙوڪ:

☆ اتحاد قوم کي حياتي ۽ تازگي بخشي ٿو.

☆ اتحاد سان قوم ترقي حاصل ڪري ٿي.

☆ اتحاد سان قوم جو شان ۽ مان وڌي ٿو.

☆ اتحاد قوم کي دنيا ۾ سرخرو ۽ سرفراز بڻائي ٿو.

سوال نمبر ۳: تنظيم جو ضروري آهي؟

جواب: قومن جي ترقي ۽ بهبودي لاءِ تنظيم ضروري آهي.

سوال نمبر ۴: يقين محکم ڇا کي ٿو سڏجي؟

جواب: پنهنجي عمل تي مڪمل يقين يعني دل ۽ دماغ جي متفقہ فيصلي کي يقين محکم ٿو سڏجي.

مولانا دين محمد وفائي

سوال نمبر ۱: مولانا وفائي جي ننڍپڻ جي باري ۾ اوهان کي ڪهڙي خبر آهي؟

جواب: مولانا وفائي ۴ اپريل ۱۸۹۳ع ۾ پنهنجي آبائي ڳوٺ کڻي عرف نبي آباد تعلقي ڳڙهي ياسين ۾ ڄائو هو، سندس

والد جو نالو خليفو حڪيم گل محمد هو ۽ پاڻ ذات جو پتي هو، مولانا وفائي ابتدائي تعليم پنهنجي والد کان

حاصل ڪئي، والد جي وفات کان پوءِ رهيل تعليم پنهنجي عزيز ميان جي محمد عالم وٽ رهي پوري ڪيائين.

سوال نمبر ۲: مولانا وفائي کي ڪهڙن بزرگن جي ڪچهري مان فيض حاصل ڪيو؟

جواب: مولانا وفائي کي مخدوم حاجي حسن الله پاتائي ۽ علامه سيد رشد الله شاه جهنڊي واري جهڙن عظيم بزرگن جي ڪچهري مان فيض حاصل ٿيو.

سوال نمبر ۳: مولانا وفائي جا ڪهڙا علمي يادگار موجود آهن؟

جواب: مولانا وفائي جا (الوحيد) اخبار، ماهوار (توحيد) رسالو ۽ ٽيهارو ڪتاب سندس علمي يادگار طور موجود آهن.

مائي خيري

سوال نمبر ۱: مائي خيري جي حياتي جو مختصر احوال ٻڌايو؟

جواب: مائي خيري مير صوبدار خان شهيد جي راڻي هئي. سندس اصل نالو بيبي خير النساء هو، هن پنهنجي حياتي ۾ ايترا ته خير جا ڪم ڪيا جو سڏيندائي مائي خيري هئا. هن کي خيرات ڪرڻ ۾ ڏاڍي خوشي ٿيندي هئي سندس خير جا دروازا هر وقت مسڪينن لاءِ کليل رهندا هئا. سندس وفات ۱۲۷۲ هجري ۾ ٿي ۽ مقبرو خدا آباد ۾ آهي.

سوال نمبر ۲: مائي خيري ڪهڙا ڪهڙا خير جا ڪم ڪيا؟

جواب: مائي خيري ڪيترائي خير جا ڪم ڪيا جهڙوڪ: پيڙين، معذور ۽ بيوه عورتن لاءِ ماهوار وظيفا مقرر ڪرڻ، خيرات ڪرڻ، مسجدون ۽ مدرسا ٺهرائڻ، ڪوه ڪوٽائن، قرض دارن جا قرض ادا ڪرڻ، غريبن ۽ نادارن جي شادي مرادي مهل مدد ڪرڻ، لا وارثن جي ڪفن دفن جو انتظام ڪرڻ ۽ اهڙن ٻين ڀلي جي ڪمن جو خاص خيال هوندو هئس.

سوال نمبر ۳: حيدرآباد ۾ سندس ڪهڙو يادگار آهي؟

جواب: حيدرآباد ۾ قبائين مسجد شريف سندس يادگار موجود آهي.

سوال نمبر ۴: سرندي وارن مردن خواه عورتن کي سندس حياتي مان ڪهڙو سبق سکڻ گهرجي؟

جواب: سرندي وارن مردن خواه عورتن کي سندس حياتي مان اهو سبق سکڻ گهرجي ته هُو به پنهنجي حياتي ۾ اهڙا نڪ ۽ ڀلائي جا ڪم ڪن جو مرڻ بعد سندس نڪ نامي ٿئي.

سوال نمبر ۵: مائي خيري ڪڏهن وفات ڪئي؟

جواب: مائي خيري پهرين رمضان المبارڪ سن ۱۲۷۲ هجري ۾ وفات ڪئي.

سوال نمبر ۶: مائي خيري جو مقبرو ڪٿي آهي؟

جواب: مائي خيري جو مقبرو هالا جي ڀرسان خدا آباد ۾ آهي.

هنر دولت آهي

سوال نمبر ۱: ٻيوھ پنهنجي پٽ کي هنر سيکارڻ لاءِ ڪٿي وٺي وٺي؟

جواب: ٻيوھ پنهنجي پٽ کي هنر سيکارڻ لاءِ شهر وٺي وٺي.

سوال نمبر ۲: ٻيوھ پنهنجي پٽ کي ڪهڙي ڪاريگرو وٺي وٺي؟

جواب: ٻيوھ پنهنجي پٽ کي وادي ڪاريگرو وٺي وٺي.

سوال نمبر ۳: وادي مائي کي ڪهڙو شرط ٻڌايو؟

جواب: وادي مائي کي شرط ٻڌايو ته آئون رات جو چوڪري کي ڪوئي ۾ بند ڪندس جيڪڏهن چوڪرو صبح تائين

جيئرو رهندو ته آئون پوءِ کيس پنهنجو شاگرد ڪندس.

سوال نمبر ۴: چوڪري اُٺ جي هڏن مان ڇا ٺاهيا؟

جواب: چوڪري اُٺ جي هڏن مان چانور ٺاهيا.

خط

سوال نمبر ۱: خط لکڻ جي شروعات ڇا سان ڪرڻ گهرجي؟

جواب: خط لکڻ جي شروعات بسم الله الرحمن الرحيم سان ڪرڻ گهرجي.

سوال نمبر ۲: پنهنجي انڊريس خط جي ڪهڙي پاسي لکڻ گهرجي؟

جواب: پنهنجي انڊريس خط جي ساڄي پاسي لکڻ گهرجي.

سوال نمبر ۳: خط جنهن ڏانهن لکيو آهي، ان جي مخاطب ٿيڻ واري پاڻي کي ڇا چئبو آهي؟

جواب: خط جنهن ڏانهن لکيو آهي، ان جي مخاطب ٿيڻ واري پاڻي کي سرو چئبو آهي.

سوال نمبر ۴: خط جي جنهن پاڻي ۾ حال احوال ڏنو آهي، ان کي ڇا چئبو آهي؟

جواب: خط جي جنهن پاڻي ۾ حال احوال ڏنو آهي، ان کي عبارت چئبو آهي.

بين الاقوامي عدالت

سوال نمبر ۱: بين الاقوامي عدالت ڪهڙا ڪهڙا ڪم ڪندي؟

جواب: بين الاقوامي عدالت ٻن ملڪن جي وچ جا تڪرار ٻيڙائي جو ڪم ڪندي آهي.

سوال نمبر ۲: ڪهڙا ملڪ بين الاقوامي عدالت کان پنهنجا تڪرار ٻيڙائي سگهن ٿا؟

جواب: هڪ اهي ملڪ جيڪي بين الاقوامي عدالت جا ميمبر آهن ٻيا اهي ملڪ جيڪي بين الاقوامي عدالت جا ميمبر نه

نه آهن، پر هن عدالت جي دستور کي قبول ڪن ٿا، سي پڻ پنهنجا تڪرار بين الاقوامي عدالت کان ٻيڙائي

سگهن ٿا.

سوال نمبر ۳: بين الاقوامي عدالت جي ججن جي چونڊ ڪهڙي ريت ٿيندي آهي؟

جواب: بين الاقوامي عدالت جي ججن جي چونڊ گڏيل قومن جي جنرل اسيمبلي ۽ سلامتي ڪائونسل ڪندي آهي.

اجرڪ

سوال نمبر ۱: سنڌ جي ثقافت جي اهم سوکڙي ڪهڙي آهي؟

جواب: سنڌ جي ثقافت جي اهم سوکڙي اجرڪ آهي.

سوال نمبر ۲: اجرڪ کي عربن ۾ ڪهڙي نالي سان سڏيو ويندو آهي؟

جواب: اجرڪ کي عربن ۾ »ازرق« جي نالي سان سڏيو ويندو آهي.

سوال نمبر ۳: اجرڪ ڪيترن مختلف مرحلن مان گذري مڪمل ٿئي ٿي؟

جواب: اجرڪ چوڏهن مختلف مرحلن مان گذري مڪمل ٿئي ٿي.

سوال نمبر ۴: ڊزائين ۽ رنگ جي لحاظ کان اجرڪ جا گهڻا قسم آهن؟

جواب: ڊزائين ۽ رنگ جي لحاظ کان اجرڪ جا قسم ڏهن کان مٿي آهن.

سوال نمبر ۵: اجرڪ سنڌ جي ڪهڙن شهرن ۾ ٺهي ٿي؟

جواب: اجرڪ سنڌ جي لاڙ وارن نصر پور، ٽنڊو محمد خان، کيڀر، سيڪاٽ، مٽياري، هالا، پٽ شاهه، ماتلي ۽ سکر شهرن ۾

ٺهي ٿي.

سوال نمبر ۶: اجرڪ جا ڪهڙا چار رنگ ٿيندا آهن؟

جواب: اجرڪ جا اڇو، ڪارو، ٻاڙهو، ۽ نيرو چار رنگ ٿيندا آهن.

ميرن جي درٻار

سوال نمبر ۱: ميرن جي درٻار جو ذڪر برنس ڪهڙي ڪتاب ۾ ڪيو آهي؟

جواب: ميرن جي درٻار جو ذڪر برنس پنهنجي سفرنامي ۾ ڪيو آهي.

سوال نمبر ۲: ميرن جي درٻار جو سٺاءُ ڪهڙي قسم جو هو؟

جواب: ميرن جي درٻار جو سٺاءُ تمام اعليٰ، نظم و ضبط، صفائي ۽ سٺائي وارو هو.

سوال نمبر ۳: ميرن جي پوشاڪ ڪهڙي قسم جي هئي؟

جواب: ميرن جي پوشاڪ تمام سٺي، اڇي، قيمتي ۽ زرق برق واري هئي.

سوال نمبر ۴: ميرن جي اخلاق بابت برنس ڇا لکيو آهي؟

جواب: ميرن جي اخلاق بابت برنس لکيو آهي ته! سنڌ جا حاڪم مير تمام گهڻا سڌريل، نيڪ خصلت، صفائي سٺائي وارا

۽ مهمان نواز هئا.

ڪينجهر ڏند

سوال نمبر ۱: ڪينجهر لفظ جي معنيٰ ڇا آهي؟

جواب: ڪينجهر لفظ جي معنيٰ آهي گهٽائي.

سوال نمبر ۲: ڪينجهر جي ڏند تي اهو نالو ڪيئن پيو؟

جواب: ڪينجهر جي ڏند تي اهو (ڪينجهر) نالو هڪ مهاڻي تان پيو.

سوال نمبر ۳: »ڪينجهر لڳن« اصطلاح جي معنيٰ ڪهڙي آهي؟

جواب: »ڪينجهر لڳن« اصطلاح جي معنيٰ آهي سرسبز ٿيڻ، آباد ٿيڻ.

سوال نمبر ۴: حضرت شاھ عبداللطيف ڀٽائي ڪينجهر جو ذڪر ڪهڙي سُر ۾ ڪيو آهي؟

جواب: حضرت شاھ عبداللطيف ڀٽائي ڪينجهر جو ذڪر سُر ڪاموڊ ۾ ڪيو آهي.

سوال نمبر ۵: نوري جي قبر ڪٿي آهي؟

جواب: نوري جي قبر ڪينجهر ڏند جي وچ ۾ سندس مُرشد هوندڙي شاھ جي پيراندي ۾ هڪ ٽڪري تي ٺهيل آهي.

سنڌي ادب جي مختصر تاريخ

سوال نمبر ۱: عربن دور ۾ سنڌي ادب جا ڪهڙا اهڃاڻ ملن ٿا؟

جواب: عربن جي دور ۾ سنڌي ادب جا اهڃاڻ ملن ٿا ته هن دور ۾ قرآن شريف جو ترجمو سنڌي زبان ۾ ٿيو هو.

سوال نمبر ۲: سومرن جي دور جون سنڌي ادب بابت ڪهڙيون ڳالهيون معلوم ٿيون آهن؟

جواب: سومرن جي دور جون سنڌي ادب بابت هي ڳالهيون معلوم ٿيون آهن ته هن دور ۾ سنڌي شاعري اوج تي هئي.

جنهن ۾ روحانيت اخلاقيات، رومانوي داستان ۽ سنڌ جي سورمهن جي سورهياڻي تي بيت چيا ويندا هئا.

سوال نمبر ۳: ڪلهوڙن جي دور کي سنڌي ادب جو سونهري دور چوڻو سڌيو وڃي؟

جواب: ڪلهوڙن جي دور کي سنڌي ادب جو سونهري دوران ڪري ٿو سڏيو وڃي جو هن دور ۾ اسان کي سنڌي ادب

جو عظيم ترين شاعر ۽ صوفي بزرگ حضرت شاھ عبداللطيف ڀٽائي ۽ سندس فڪر انگيز شاعري ملي ٿي.

سوال نمبر ۴: ٽالپرن جي دور جا ڪهڙا مشهور شاعر ٿي گذريا آهن؟

جواب: ٽالپرن جي دور جا حضرت سچل سرمست، سيد ثابت علي شاھ، خليفي نبي بخش لغاري، حمل خان لغاري، سامي ۽

فتح فقير سومري مشهور شاعر ٿي گذريا آهن.

آدم جي ڪوچنگ سينٽر

سوال نمبر ۵: ثابت علي شاه ڪهڙي قسم جو شعر چيو آهي؟

جواب: ثابت علي شاه مرثيه گوئي واري صنف ۾ شعر چيو آهي.

سوال نمبر ۶: انگريزن جي اوائلي دور ۾ ڪهڙا ليکڪ ٿي گذريا آهن؟

جواب: انگريزن جي اوائلي دور ۾ منشي اڌارام، شمس العلماء مزار قليچ بيگ، ديوان ڪوڙو مل، پيرو مل، مهر چند، ل

ال چند امر ڏنومل، مسرور فقير ۽ ڊاڪٽر گربخشاڻي ليکڪ ٿي گذريا آهن.

رڌ پڇاءُ

سوال نمبر ۱: سُني رڌ پڇاءُ ڪندڙ جون وصفون ٻڌايو؟

جواب: سُني رڌ پڇاءُ ڪندڙ جون ٽي وصفون آهن. صفائي، سنڀال، وقت جي پابندي.

سوال نمبر ۲: رڌ پڇاءُ ۽ ڪاڌي پيٽي جا ٽانو ڪهڙي ريت صاف ڪرڻ گهرجن؟

جواب: رڌ پڇاءُ ۽ ڪاڌي پيٽي جا ٽانو چار سان ملي، پاڻي سان ڌوئي پوءِ صاف ڪپڙي سان اگهڻ گهرجن.

ٻه ته ٻارهن

سوال نمبر ۱: سليم وڌيڪ چو نه پڙهي سگهيو؟

جواب: سليم جي گهرو حالت وڌيڪ پڙهڻ جي اجازت نٿي ڏني، ان ڪري سليم وڌيڪ نه پڙهي سگهيو.

سوال نمبر ۲: ارشد جڏهن ڳوٺ پهچي ٻين تي پهتو ته اتي ڇا ڏٺائين؟

جواب: ارشد جڏهن ڳوٺ پهچي ٻين تي پهتو ته اتي ويرانِي ڏٺائين.

سوال نمبر ۳: ڳوٺ جي تباهي ڏسي ارشد دل ۾ ڪهڙو فيصلو ڪيو؟

جواب: ڳوٺ جي تباهي ڏسي ارشد دل ۾ پنهنجي ڳوٺ کي مڪمل تباهي ۽ بربادي کان بچائڻ جو فيصلو ڪيو.

سوال نمبر ۴: سليم ۽ ارشد ڌاڙيلن جو خاتمو ڪيئن آندو؟

جواب: سليم ۽ ارشد ڳوٺاڻن ۽ انتظاميا جي مدد ۽ سهڪار سان ڌاڙيلن جو خاتمو آندو.

نصر پور

- سوال نمبر ۱: نصر پور جو شهر ڪهڙي ضلعي ۾ آهي؟
جواب: نصر پور جو شهر حيدرآباد ضلعي ۾ آهي.
- سوال نمبر ۲: نصر پور جو شهر ڪنهن ٻڌايو هو؟
جواب: نصر پور شهر جي آباد ٿيڻ بابت تاريخدانن جا مختلف رايو آهن، ڪن جو چوڻ آهي ته هي شهر فيروز شاھ تغلق جي هڪ امير نصير ٻڌايو هو ۽ ڪن جو چوڻ آهي ته هي شهر نصير مهاڻي ٻڌايو هو.
- سوال نمبر ۳: نصر پور ڪهڙن هنرن جي ڪري مشهور هو؟
جواب: نصر پور کيس، سوسيون، گريون، باقتي ۽ اجرڪ ٺاهڻ جي هنرن جي مشهور هو.
- سوال نمبر ۴: نصر پور ۾ ڇا ڇا آڏاڻا هئا؟
جواب: نصر پور ۾ ڪپڙي اٺڻ جا آڏاڻا هئا.
- سوال نمبر ۵: ڪلهوڙن جي آخري ڏينهن ۾ نصر پور ۾ ڪنهن ڦرلٽ ڪئي؟
جواب: ڪلهوڙن جي آخري ڏينهن ۾ نصر پور ۾ مدد خان پٺاڻ ڦرلٽ ڪئي.
- سوال نمبر ۶: ڪافي جو بادشاهه ڪنهن کي چيو وڃي ٿو؟
جواب: ڪافي جو بادشاهه مصري شاھ کي چيو وڃي ٿو.

جهڙو راج تهڙو ڀاڳ

- سوال نمبر ۱: بادشاهه پهريون خواب ڪهڙو ٿڌو؟
جواب: بادشاهه پهريون خواب ٿڌو ته سندس سمهڻ واري ڪوئي ۾ هڪ لومڙي ڦٽي رهي هئي.
- سوال نمبر ۲: ڪڙمي کي خواب جو تعبير ڪنهن ٻڌايو؟
جواب: ڪڙمي کي خواب جو تعبير نانگ ٻڌايو؟
- سوال نمبر ۳: بادشاهه ٻيو ڀيرو ڪهڙو خواب ٿڌو؟
جواب: بادشاهه ٻيو ڀيرو خواب ٿڌو ته سندس محلات ۾ اگهاڙي ترار لٽي رهي هئي.

سوال نمبر ۳: بادشاھ ٽيون ڀيرو خواب ۾ ڇا ڏٺو؟

جواب: بادشاھ ٽيون ڀيرو خواب ۾ ڍڳي ڏٺي.

سوال نمبر ۵: نانگ ڪهڙي شرط تي ڪڙمي کي خوابن جو تعبير ٻڌايو؟

جواب: نانگ انعام جي اڌ حصي جي شرط تي ڪڙمي کي خوابن جو تعبير ٻڌايو.

سوال نمبر ۶: سبق «جهڙو راڄ تهڙو ڀاڳ» آکاڻي مان ڪهڙي نصيحت ملي ٿي؟

جواب: سبق «سبق جهڙو راڄ تهڙو ڀاڳ» آکاڻي مان اها نصيحت ملي ٿي ته ملڪي حالتن جو اثر رعيت تي پوندو آهي ۽ ٻيو

ته ڪنهن سان به دغا، فريب ۽ ڌوڪو نه ڪرڻ گهرجي.

وائِي (نظم)

سوال نمبر ۱: اُپ ۽ پون ڪنهن خلقيا آهن؟

جواب: اُپ ۽ پون الله تعاليٰ خلقيا آهن.

سوال نمبر ۲: هي ڪوڙي دنيا گهڻا ڏينهن آهي؟

جواب: هي ڪوڙي دنيا ڏون ڏينهن جي آهي.

سوال نمبر ۳: اسين ڪنهن جي آسري آهيون؟

جواب: اسين «الف» يعني ڌڻي سڳوري جي آسري آهيون.

نيڪي (نظم)

سوال نمبر ۱: شاعر خدا جو گهر ڪهڙي دل کي ٿوسڙي؟

جواب: شاعر خدا جو گهر اُن دل کي ٿوسڙي جنهن دل ۾ رحم، ڪرم، مهرباني ۽ نيڪي سمايل آهي.

سوال نمبر ۲: ٻيونمبر رباعي ۾ ڪهڙي نصيحت سمايل آهي؟

جواب: ٻيونمبر رباعي ۾ اها نصيحت سمايل آهي ته جيڪڏهن ڪو بُرائي ڪري ته اُن سان ڀلائي ڪجي، چو ته بُرائي

جو جو بدلو بُرائي نه بلڪه ڀلائي آهي.

سوال نمبر ۳: بلندي حاصل ڪرڻ لاءِ شاعر ڪهڙي صلاح ٿو ڏئي؟

جواب: بلندي حاصل ڪرڻ لاءِ شاعر نياز ۽ نورث يعني عاجزي ۽ انڪساري سان پيش اچڻ جي صلاح ٿو ڏئي.

دُعا (نظم)

سوال نمبر ۱: شاعر الله تعاليٰ کان ڪهڙي دُعا ٿو گهري؟

جواب: شاعر الله تعاليٰ کان پنهنجي دين ۽ ايمان جي سلامتي، مسلمانن جي عزت ۽ آبرو جي حفاظت ۽ قوم مان اڳين

جهڙا مجاهد انسان پيدا ڪرڻ جي دُعا ٿو گهري.

سوال نمبر ۲: اسلام جي ڪلمي لاءِ شاعر ڪهڙي دُعا ٿو گهري؟

جواب: شاعر اسلام جي ڪلمي جي شان بلند و بالا رکڻ جي دُعا ٿو گهري.

سوال نمبر ۳: قوم جي لاءِ شاعر جي دل ۾ ڪهڙا سوال ٿا اُڀرن؟

جواب: قوم جي لاءِ شاعر جي دل ۾ هي سوال ٿا اُڀرن ته اسان جي قوم غمگين، قرضن، بيمارين، ۽ مشڪلاتن ۾ مبتلا

آهي. اي اي رب سائين تون اسان جي قوم کي انهن سڀني تڪليفن کان آزاد ڪر، خوشحال ۽ آباد فرما.

سچل سرمست جا بيت (نظم)

سوال نمبر ۱: حضرت سچل سرمست جي »هوت« مان مراد ڪهڙي آهي؟

جواب: حضرت سچل سرمست جي »هوت« مان مراد مالڪ حقيقي يعني الله تعاليٰ آهي.

سوال نمبر ۲: پنهنجي محبوب جي انتظار ۾ شاعر جو ڪيئن ٿو وقت گذري؟

جواب: پنهنجي محبوب جي انتظار ۾ شاعر جو وقت فراق يعني جدائي ۽ بيمقار ۾ ٿو گذري.

سوال نمبر ۳: پنهنجي جدائي ۾ سسئي کي ڀنڀور ڪيئن ٿو نظر اچي؟

جواب: پنهنجي جدائي ۾ سسئي کي ڀنڀور بي لذت ۽ ويران ٿو نظر اچي.

ڏيئو (نظم)

سوال نمبر ۱: ڪڪائن گهرن کي ڪير روشن ڪري ٿو؟

جواب: ڪڪائن گهرن کي ڏيئو روشن ڪري ٿو.

سوال نمبر ۲: ڏيئي ۾ ڪهڙي چڱائي رکيل آهي؟

جواب: ڏيئي ۾ اها چڱائي رکيل آهي ته ڏيئو پاڻ سڙي پڻ کي سڙائي (روشني) پهچائي ٿو.

سوال نمبر ۳: ڏيئي وٽ نور ٿي ڪهڙي نشاني آهي؟

جواب: ڏيئي وٽ نوڙت جي هي نشاني آهي ته ڏيئو هوا لڳڻ سان پنهنجي سرلات کي جهڪائي پنهنجي حياتي بچائي ٿو.

سوال نمبر ۳: شعر جي آخري ٻن ستن مان ڪهڙي نصيحت ملي ٿي؟

جواب: شعر جي آخري ٻن ستن مان اها نصيحت ملي ٿي ته جيڪي انسان ڏيئي وانگر پاڻ کي نقصان پهچائي ٻين کي فائدو رسائين ٿا، اهڙن انسانن تي لکين پروانا هر وقت قربان رهن ٿا.

بڻايون سڱ جو ڪو سنسار (نظم)

سوال نمبر ۱: جنگ ۽ فساد جو باعث ڪهڙيون ڳالهيون آهن؟

جواب: رنگ و نسل جون اراڌيون ۽ ذات پات جون ڳالهيون جنگ ۽ فساد جو باعث ٿين ٿيون.

سوال نمبر ۲: نفرت جي پرچار جو ڪهڙو نتيجو نڪتو آهي؟

جواب: نفرت جي پرچار جو نتيجو نڪتو آهي ته هر طرف نفرت جي جنگ جاري آهي، جنهن ۾ بي گناه انسانن جو رت وهي رهيو آهي ۽ دنيا نفرت هن باهه ۾ سڙي تباھ ٿي رهي آهي.

پيارا وطن (نظم)

سوال نمبر ۱: شاعر جان جو جياپو ڪنهن کي ٿو سڏي؟

جواب: شاعر جان جو جياپو وطن کي ٿو سڏي.

سوال نمبر ۲: شاعر ڪنهن جي مٿان سرساهه گهورڻ ٿو گهري؟

جواب: شاعر وطن جي مٿان سرساهه گهورڻ ٿو گهري.

سوال نمبر ۳: شاعر وطن کي ڪهڙي دعا ٿو ڪري؟

جواب: شاعر وطن کي دعا ٿو ڪري ته ! اي وطن تنهنجا سڀ ڳوٺ، شهر ۽ وسنديون آباد ۽ خوشحال رهن ۽ مٿان رب

سائين جي رحمت جا بادل (ڪڪر) توتي هميشه وسندا رهن.

هاري (نظم)

- سوال نمبر ۱: شاعر ملڪ مٿي جا جي جيارا ڪنهن کي ٿو سڏي؟
جواب: شاعر ملڪ جي مٿي جا جي جيارا هاري کي ٿو سڏي.
- سوال نمبر ۲: هاري جي محنت ڪهڙو رنگ ٿي لڳائي؟
جواب: هاري جي محنت اهو رنگ ٿي لڳائي ته ملڪ مان ڌڪ ختم ٿي ويندا ۽ سُڪ جو ساٿ ملندو.
- سوال نمبر ۳: سَلي سَلي جي سنڀار سان ڇا ٿو ٿئي؟
جواب: سَلي سَلي جي سنڀار سان ڪيچ خراب پيدا ٿو ٿئي.
- سوال نمبر ۴: شاعر هاري کي ڪهڙي دُعا ٿو ڪري؟
جواب: شاعر هاري کي دُعا ٿو ڪري ته! اي هاري خدا ڪري تون هميشه جوان، زنده ۽ سلامت رهين.

سوال نمبر ۳: هيٺين مان ڪن به چئن لفظن جا جملا ٺاهيو: (۶)

حجته الوداع وارو خطبو

لفظ	معنى	جملا
ورندي	لوٽي هون	مون اسڪول کان ورندي ڏي ڏهن جي نماز ادا ڪئي.
پانهن	غلامن	اسان کي پانهن سان سٺو ورتاءُ ڪرڻ گهرجي.
پدرنامو	حقيقت	قرآن شريف اسلامي احڪامن جو ڪليل پدرنامو آهي.
پڇاڻو	پوڇو پڇ	قيامت واري ڏينهن اسان کان پنهنجي عملن بابت پڇاڻو ٿيندو.
پڇاڙي	آخري	پاڻ سڳورا <small>ﷺ</small> ڏٺي سڳوري جا پڇاڙي ٿي آهن.

حضرت سلمان فارسي رضي الله تعالى عنه

لفظ	معنى	جملا
نامور	مشهور	شاھ عبداللطيف ڀٽائي سنڌ جو نامور شاعر ٿي گذريو آهي.
پيشوا	مذھبي رهنما	حضور <small>ﷺ</small> مسلمانن جا سڀ کان وڏا پيشوا آهن.
ڪارڻ	وجھ	هڙتال ڪارڻ اڄ سڄو شهر بند آهي.
ڏسڻ	پتہ	مون احمد کي سلمان جي گهر جو ڏسڻ ڏنو.
ڦيرو	تبديلي	اڄ موسم ۾ تمام گهڻو ڦيرو اچي ويو آهي.

حضرت امام جعفر صادق عليه السلام

لفظ	معنى	جملہ
نسبي	نسل	حضور ﷺ نسي فخر ختم ڪرڻ جي هدايت ڪئي آهي.
پيڙهي	پشت	امام جعفر حضرت علي جي پيڙهي مان آهن.
فيض	قائده	اسان کي پنهنجي وڏن جي صحبت مان فيض حاصل ڪرڻ گهرجي.
فاجر	بجوا	فاجر ماڻهو سان دوستي نه رکڻ گهرجي.
فاسق	مناقي	فاجر ۽ فاسق ماڻهن کان هميشه پري رهڻ گهرجي.
مستحق	حقدار	زڪوات هميشه مستحق ماڻهن کي ڏيڻ گهرجي.

قائد اعظم جا ارشاد

لفظ	معنى	جملہ
ڪيپائڻ	گهبرانا	اسان کي نيڪ ڪم ڪرڻ کان ڪيپائڻ نه گهرجي.
معمار	تعمير ڪرڻ والا	شاگرد مستقبل جا معمار هوندا آهن.
موزون	درست	هر شاگرد کي موزون تعليم حاصل ڪرڻ گهرجي.
ترييت	پرورش	بارجي سڻي تربيت ڪرڻ والدین جو فرض آهي.
برداشت	مبر	انسان ۾ هر ڌڪ کي برداشت ڪرڻ جي همت هئڻ گهرجي.
تت	علامه	قائد اعظم جي ڳالهين جو تت ڪم ۽ بس ڪم آهي.
بهبود	بھلائي	اسان کي غريب ماڻهن جي بهبود لاءِ ڪم ڪرڻ گهرجي.
تعاون	مدد	ڏوهن جي خاتمي لاءِ اسان کي انتظاميا سان تعاون ڪرڻ گهرجي.
جدوجهد	ڪوشش	پاڪستان حاصل ڪرڻ لاءِ قائد اعظم تمام گهڻي جدوجهد ڪئي.

اتحاد ، تنظيم ۽ يقين محکم

لفظ	معنی	جملو
تنظيم	جماعت	قومن جي ترقي لاءِ تنظيم ضروري آهي.
سرفراز	ڪامياب	محنت سان انسان هر ڏکي ڪم ۾ سرفراز ٿئي ٿو.
احترام	عزت	اسان کي وڏن جو احترام ڪرڻ گهرجي.
عمل ٻيهم	مسئل ڪوشش	پاڪستان ۾ صغير جي مسلمانن جي عمل ٻيهم سان وجود ۾ آيو.
ويجا	دورياڻ	پاڪستاني قوم کي پنهنجا ويجا وساري هڪ ٿيڻ گهرجي.

77

مولانا دين محمد وفائي

لفظ	معنی	جملو
اوائلي	شروعاتي	مولانا وفائي اوائلي تعليم پنهنجي والد کان حاصل ڪئي.
جمنار	عمر	پاڻ سڳورن عليہ السلام کي چاليهن سالن جي ڄمار ۾ نبوت ملي.
ناماچار	مشهور	عمران خان هڪ ناماچار رانديگر هو.
مها ٻاري	جنگ عظيم	پهرين مها ٻاري لڙائي ۱۹۱۳ع ۾ ٿي.
اڳري	پيش پيش	فوزيه نيك ڪمن ۾ سڀ کان اڳري هوندي آهي.
ڌاڪو	رعب	مولانا وفائي جو عملي ڌاڪو اڄ تائين قائم آهي.

مائي خيري

لفظ	معنی	جملو
رائج	قائم	سعودي عرب ۾ اسلامي قانون رائج آهي.
معذور	اپانج	اسان کي معذور ماڻهن جي مدد ڪرڻ گهرجي.
گهرجائو	ضرورت مند	گهرجائو ماڻهن جي مدد ڪرڻ ثواب جو ڪم آهي.
طالب علم	شاگرد	طالب علم مستقبل جا معمار هوندا آهن.
نقش قدم	پروي ڪرنا	اسان کي پاڻ سڳورن عليہ السلام جي نقش قدم تي هلڻ گهرجي.
جتاء	بقاء	هن فاني دنيا کي جتاء ڪونهي.
نيڪ نامي	نيڪ نام هونا	نيڪ ڪم ڪرڻ سان انسان جي نيڪ نامي ٿئي ٿي.
رحلت	وفات	مائي خيري سن ۱۲۷۲ھ ۾ رحلت ڪري وئي.

هنر دولت آهي

لفظ	معني	جملو
لقاء	منظر	مون اڄ روڊ تي هلندي پولڙي جو لقاء ڏٺو.
جيئرو	زنده	شهيد هميشه جيئرو رهي ٿو. (القرآن)
رڻ	ريگستان	اٺ کي رڻ جو جهاز به چوندا آهن.
حیلا	کوشش	علي امتحان ۾ پاس ٿيڻ جا وڏا حيلو ڪيا.

خط

لفظ	معني	جملو
مهر	مهرباني	ڏئي سڳورو مهر ڇا مينهن وسائي ٿرڻ کي گلشن ڪري ٿو.
پيرو	مرتبہ	آئون موئن جو دڙو هڪ پيرو گهمڻ ويو آهيان.
ستاء	ترتيب	قائد اعظم جي مزار سڀني ستاء سان ٺهيل آهي.
پاڙا	محله	اسان کي پنهنجا پاڙا صاف رکڻ گهرجن.
گهڻي	افسوس	گهڻي ڪرڻ سان ڪجهه به نه ورندي آهي.
ٿورائتو	احسان مند	اسان کي والدين جو هميشه ٿورائتو رهن گهرجي.
طويل	لمبا	خط طويل نه لکڻ گهرجي.

بين الاقوامي عدالت

لفظ	معني	جملو
ويڙھ	جھڙا	ويڙھ ۽ جنگ ۾ تمام گهڻو جاني ۽ مالي نقصان ٿئي ٿو.
تڪرار	لڙائي	پاڪستان ۽ هندوستان جو ڪشمير تان تڪرار آهي.
نيرو	حل	ويڙھ ۽ تڪرار جو نيرو انصاف سان ڪرڻ گهرجي.
دائمي	هميشه	دائمي ذات الله تعاليٰ جي آهي.
جوڙي	مٿائي	قائد اعظم جي مزار تمام سٺي نموني سان جوڙي وئي آهي.
مدي	عرصے	منهنجو دوست گهڻي مدي کان پوءِ مون سان مليو.

اجرڪ

لفظ	معنيٰ	جملو
سڃاڻ	پڇاڻ	اجرڪ سنڌ جي ثقافت جي سڃاڻ ۽ سوکڙي آهي.
سوکڙي	سوغات	مون کي دوست سوکڙي طور اجرڪ ڏني.
اهڃاڻ	علامات	اهڃاڻ مان معلوم ٿئي ٿي ته اجرڪ سنڌ جو قديم هنر آهي.
ڍنگ	طريقه	اسان کي هرڪم ڍنگ سان ڪرڻ گهرجي.
مان	عزت	سنڌ جا ماڻهو مهمانن کي تمام گهڻو مان ڏيندا آهن.
ڏيساور	بيرون ملڪ	منهنجو پيءُ ڏيساور ۾ رهندو آهي.

ميرن جي درٻار

لفظ	معنيٰ	جملو
جهڄڻو	رونق	سنڌ جي ميلن ۾ تمام گهڻو جهڄڻو هوندو آهي.
حشام	هجوم	آچر جي ڏينهن مزار قائد تي حشام ماڻهو ايندا آهن.
نماءُ	نمائش	سنڌ جي ميلن ۾ هٿ جي هنرن جو به نماءُ ٿيندو آهي.
سانت	خاموشي	اڄ ڪلاس ۾ سانت لڳي پئي آهي.
شڪيل	خوبصورت	اسان جي اسڪول جي عمارت تمام گهڻي شڪل آهي.

ڪينجهر ڍنڍ

لفظ	معنيٰ	جملو
داستان	قصه/ڪهاڻي	سنڌ ۾ سسئي پنهنجي داستان مشهور آهي.
مڪيه	اهم	ڪراچي پاڪستان جو مڪيه شهر آهي.
وسيلو	ذريعو	ڪينجهر ڍنڍ مهاڻن جي روزگار جو مڪيه وسيلو آهي.
ڏيهي	ملڪي	اسان کي ڏيهي شيون استعمال ڪرڻ گهرجن.
پرڏيهي	غير ملڪي	موئن جو دڙو گهڻن لاءِ ڪيترائي ڏيهي، پرڏيهي سياح ايندا آهن.
ساهت	ادب	شاھ صاحب سنڌي ساهت جو هڪ وڏو نالو آهي.
وندر	مشغله	منهنجو وندر سٺا ڪتاب پڙهڻ آهي.

رڌ پڇاءُ

لفظ	معني	جملو
چار	راڪھ	ڳوٺن ۾ ٿانو چار سان صاف ڪيا ويندا آهن.
ڳنڍڻ	سالن	گوشت جو ڳنڍڻ تمام لذیذ ٿيندو آهي.
ريت	طرح	اسان کي هر ڪم چڱي ريت ڪرڻ گهرجي.
اوڀر	دير	نيڪ ڪم ڪرڻ ۾ اوڀر نه ڪرڻ گهرجي.

ٻه ته ٻارهن

لفظ	معني	جملو
ڳڻي	افسوس	ڳڻي ڪرڻ سان ڪجهه به نه ورندي آهي.
ٻڌي	اتحاد	ٻڌيءَ ايڪي ۾ وڏي طاقت آهي.
ڏونگر	پهاڙ	ڪي تو پاڪستان جو هڪ وڏو ڏونگر آهي.
هير	هوا	صبح جو ٿڌي ٿڌي هير گهلندي آهي.
هوريان	آهسته	علي هوريان هوريان لکندو آهي.

نصر پور

لفظ	معني	جملو
جهوئن	قديم	نصر پور سنڌ جي جهوئن شهرن مان هڪ آهي.
هاڪ	شهرت	اجرڪ جي هاڪ ڏيهه، پرڏيهه آهي.
ڏيهه	ديس	اسان جي ڏيهه جو نالو پاڪستان آهي.
پرڏيهه	پرڏيس	منهنجو دوست پرڏيهه ۾ رهندو آهي.
جوڙائي	ڀتوال	قبائين مسجد مائي خيري جوڙائي هئي.
اوج	عروج	سنڌي ادب جو اوج اڄ تائين قائم آهي.

جهڙو راج تهڙو ڀاڳ

لفظ	معنيٰ	جملو
کڇ	زبان	شاھ صاحب زندگي جو کڇ حصو سير ۽ سفر ۾ گذاريو.
قول	وعدو	مسلمان کي قول جو پڪو هئڻ گهرجي.
خونريزي	قتل و غارت	جنگ ۽ جهيڙي ۾ تمام گهڻي خونريزي ٿيندي آهي.
تحفي	سوغات	اجرڪ تحفي طور به ڏني ويندي آهي.
ڀلي	دوست	اسلم ۽ ارشد پاڻ ۾ ڀلي آهن.
آزمودو	امتحان	سڄي دوست جو آزمودو نه وٺڻ گهرجي.
هرجا	عوام	حاجن کي پنهنجي هر جا جو خيال رکڻ گهرجي.
نيٺ	آخرڪار	علي نيٺ محنت ڪري امتحان ۾ پاس ٿي ويو.
جابلو	پهاڙ	افغانستان ۾ ڪيترائي جابلو علائقا آهن.
ڪڙمي	کسان	اسان جي ملڪ جا ڪڙمي ڏاڍا محنتي آهن.
وات	راستو	ڪا لهر مون وات تي هلندي هڪ نانگ ڏٺو.

وائي (نظم)

لفظ	معنيٰ	جملو
آڳي	پهله	رب سائين آڳي آسمان پيدا ڪيو.
اُپ	آسمان	رات جو اُپ تارن سان ڀريل هوندو آهي.
ڀلي	اچي	راڻيل تمام ڀلي چوڪري آهي.
ڀون	زمين	پاڪستان جي ڀون تمام گهڻي زرخيز آهي.
پسارا	نظارو	هن فاني دنيا جا پسارا ڪوڙا آهن.
ڏون	دو	هي فاني دنيا ڏون جي آهي.

نيڪي (نظم)

لفظ	معني	جملو
قلب	دل	قلب کي الله تعاليٰ جي ذڪر سان روشن ڪرڻ گهرجي.
رضا	رضا مندي	اسان کي الله تعاليٰ جي رضا جو خيال رکڻ گهرجي.
توفيق	همت	شاالله تعاليٰ اسان کي سڌي واٽ تي هلڻ جي توفيق ڏئي.
نوڙي	جهڪ ڪر	اسان کي نوڙي هلڻ گهرجي.
ارجمندی	قدرو قيمت	ارجمندی حاصل ڪرڻ لاءِ نوڙي هلڻ گهرجي.

ڏيئو (نظم)

لفظ	معني	جملو
ڪڪائڻ	تنگي	ڏيئو ڪڪائڻ گهرڻ کي روشن ڪري ٿو.
ڪڙمين	ڪسانول	ڏيئو ڪڙمين جي ڪم ڪار ۾ مدد ڪندو آهي.
سُهائي	روشن	ڏيئو پاڻ سڙي ٻين تائين سُهائي پهچائي ٿو.
سراسر	ب برابر	ڏيئي ۾ سراسر سچائي رکيل آهي.
لاٽ	لو	هوا لڳڻ سان ڏيئو پنهنجي سُرلات کي جهڪائي ٿو.

بڻايون سڱ جو ڪو سنسار (نظم)

لفظ	معني	جملو
حقارت	نفرت	اسان کي غريبن سان حقارت نه ڪرڻ گهرجي.
ڪينو	ڪينہ	اسان کي پنهنجي دل ۾ ڪنهن لاءِ برڪنو نه رکڻ گهرجي.
سار	جلن	اسان کي ڪنهن جي ڪاميابي تي ساڙ نه ڪرڻ گهرجي.
سنسار	دنيا	هن سنسار جو مالڪ ۽ خالق ڌڻي سڳورو آهي.
ڪدورت	ميل رکھنا	مسلمانن کي پاڻ ۾ ڪدورت نه رکڻ گهرجي.
ارڏايون	غرور	اسان کي پاڻ منهنجا ذات پات جون ارڏايون ختم ڪرڻ گهرجن.

پيارا وطن (نظم)

لفظ	معنيٰ	جملو
هاڪارا	مشهور	پاڪستان ۾ ڪيتريون ئي هاڪارا جايون آهن.
جياپو	زندگي	هوا ۽ پاڻي جاندارن جو جياپو آهي.
سرس	بے حد	اسان جو وطن سرس سهڻو آهي.
سونهارا	خوبصورت	اسان جي وطن ۾ ڪيترائي سونهارا علائقا آهن.
گهوري	قربان	هوش محمد شيدي پنهنجي وطن تان جان گهوري ڇڏي.
بت	ثاني	اسان جي دين جو مٽ پيو ڪوبه دين ڪونهي.
هڪاءُ	خوشبو	اسان جي ديس جي مٽي ۽ هوائن ۾ هڪاءُ آهي.

هاري (نظم)

لفظ	معنيٰ	جملو
سگهه	طاقتور	اسان جي ملڪ جا هاري سگهه ۽ محنتي آهن.
مهل	وقت	اسان کي هر ڪم مهل تي ڪرڻ گهرجي.
ساجهر	سوڙي	علي ساجهر اُٿي پهريان نماز ادا ڪندو آهي.
منگ	ساتهه	هاري جي محنت سان سُڪ جو سنگ ملي ٿو.
ڪٽي	ڍان	هاري هڪ هڪ ڪٽي جي سنڀال ڪندو آهي.
ڪيچ	انبار	هاري پنهنجي محنت سان ڪٽي مان ڪيچ خراج پيدا ڪندو آهي.
ڳڻ	ڳڻ	هاري جي محنت جو زمانو ڳڻ ڳاڻي ٿو.

حجۃ الوداع وارو خطبو

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
اُذاري	روڪڙي	آقا	غلام	حرام	حلال	پڇاڙي	اڳياڙي
عجمي	عربي	انتهـا	ابتدا				

اتحاد ، تنظيم ۽ يقين محکم

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
سماں	زمين	رهبر	رهزن	صحيح	غلط	ڪاميابي	ناڪامي

مولانا دين محمد وفائي

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
ڪمال	زوال	انتهـا	ابتدا	اعليٰ	ادنيٰ	گهٽ	وڌ
ولادت	وفات	والد	والده	خلاف	حمایت	خادم	مخدوم

ماڻي خيري

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
سختي	ڪنجوس	نيڪ	بد	ڪليل	بند	خوشي	غمي
ڳوٺن	شهرن	اسيري	غريبي	خاص	عام	سرن	جيشن
عوام	خاص						

خط

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
نئون	پراڻو	ڪاميابيون	ناڪاميون	قديم	جديد	پڪيون	ڪڇيون

سنو

خراب

ڳوٺ

صفحو نمبر ۳۲

شهر جي ڀر ۾ ڪو به ڳوٺ

بين الاقوامي عدالت

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
تڪرار	نبيرو	جنگ	امن	تقصان	فائدو	خالي	پريل
شهر	ڳوٺ	سڄو	اڌ	ڪليل	بند	ملڪي	غير ملڪي

ميرن جي دربار

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
آخري	اول	ڏيهي	پرڏيهي	تعريف	گلا	گل	ڪنڊو
گوڙ	سانت	مهمان	ميزبان	مرد	عورت	پريرو	ويجهو
اُچا	سادا	ڌاريا	پنهنجا				

ڪينجهر ڏيند

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
اونهو	تراڪڙو	نئون	پراڻو	آباد	برباد	ڪچا	پڪا
پيراندي	سيراندي	ڪاميابيون	ناڪاميون	هيٺ	مٿي	اڳتي	پوئتي

وائي (نظم)

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
اڳي	پوءِ	اُپ	يون	پلي	بُري	ڪوڙي	چي

نيڪي (نظم)

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
ڪرم	بستم	نيڪي	بدي	بلندي	پستي	بُرائي	پلائي

پيارا وطن (نظم)

لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد	لفظ	ضد
دوست	دشمن	ديس	پرديس	ڪوسو	تڏو	مٿا	ڪڙا

(۳)

هيٺين مان ڪن به ٽن جا مذڪر يا مؤنث لکو:

سوال نمبر ۳ (ب)

مذڪر	مؤنث	مذڪر	مؤنث	مذڪر	مؤنث	مذڪر	مؤنث
ڇاڇو	ڇاڇي	ماسٽر	ماسٽريائي	پاءُ	پيڻ	هرڻ	هرڻي
مڙس	زال	پولڙو	پولڙي	گهوٽ	ڪنوار	بکر	بڪري
سامو	مامي	مور	ڊيل	شهزادو	شهزادي	سهرڙو	سس
ڏاند	ڳئون	ڍڳو	ڍڳي	گهٽو	رڍ	نانگ	ناگڻ
هاڻي	هاڻ	استاد	استاديائي	هاري	هاريائي	سان	سينهن
ادو	ادي	ياڏو	وچ	حاجي	حاجيائي	جهرڪ	جهرڪي
نوڪر	نوڪريائي	مالڪ	مالڪيائي	شاگرد	شاگرديائي	فوجي	فوجيائي
حاجي	حاجيائي	ڊاڪٽر	ڊاڪٽريائي	رائو/راجا	رائي	پي	ماءُ
پت	ڌي	شينهن	شينهن	ڪان	ڪانويلي	اٺ	ڏاڇي
درزي	درزيائي	چوڪرو	چوڪري	مرد	عورت	ڪبوتر	ڪبوتري
ڏاڏو	ڏاڏي	ماسٽر	ماسي	گدڙ	گداڙي	گدھ	گدھي

(۳)

هيٺين مان ڪن به ٽن لفظن جا واحد يا جمع لکو:

سوال نمبر ۳ (ج)

واحد	جمع	واحد	جمع	واحد	جمع	واحد	جمع
عزت	عزتون	همت	همتون	قوم	قومون	بھاري	بھاريون
اجرڪ	اجرڪون	مورتي	مورتيون	چادر	چادرون	ڪپڙو	ڪپڙا
سنھو	سنھا	ڳاڙھو	ڳاڙھا	دين	دين	مسڪين	مسڪين
قرض	قرض	مرض	مرض	زال	زالون	راند	رانديون
ڪرسي	ڪرسيون	چوڪري	چوڪريون	عورت	عورتون	پشو	پشا
ڪٽ	ڪٽون	پيڻ	پيڻيون	بولي	بوليون	ريو	ريا
ميز	ميزون	اک	اڪيون	چبي	چيون	ڪنيز	ڪنيزون
عزت	عزتون	همت	همتون	قوم	قومون	بھاري	بھاريون
مدرسو	مدرسا	قبيلو	قبيلو	پاءُ	پاڻر	ڪتاب	ڪتاب
پيٽر	پيٽرون	ڪنارو	ڪنارا	مند/مند	مندون/مند	موسم	موسمون
جيوڙو	جيوڙا	اسڪول	اسڪول				

(۳)

سوال نمبر ۳ (د): هيٺين مان ڪن به ٻن جي تعريف مثالن سان ڏيو:

گرامر

گرامر ڇا آهي؟

سوال

گرامر هڪ اهڙو قانو آهي جنهن مان صحيح لفظن کي صحيح جڳهه تي رکي سگهجي ٿو.

Grammer is the art of putting the right words in the right places.

اسان جيڪي به لفظ ڳالهائون يا لکون ٿا اهي پنهنجي معنيٰ جي لحاظ کان اٺن قسمن جا آهن ۽ انهن کي ڳالهائڻ جا لفظ چئبو آهي ۽ انهن جا نالا هي آهن.

The words which were talking or writting. They are eight kinds according to thier meening and saying these parts of speech. They are:

Noun	اسم
Pronoun	ضمير
Adjective	صفت
verb	فعل
Adverb	ظرف
Preposition	حرف جر
Conjunction	حرف جملو
Inter jection	حرف ندا

(۳)

سوال : هيٺين مان ڪن به ٻن جي تعريف مثالن سان لکو:

Noun اسم

ڪنهن به ساهواري، جاءِ، شيءِ، ڪم ۽ حالتن جي نالي کي اسم چئبو آهي.

Noun is the name of people, animals, places and things

مثال: اسلام، مسجد، ڪرسي، سنڌ، اسڪول، ڊاڪٽر وغيره

۱: اڄ اسڪول کليل آهي. (اسم)

۲: هاڻي ڊگهو جانور آهي. (اسم)

۳: ڪتاب سنڌي رک. (اسم)

Pronoun ضمير

اُهي لفظ، جيڪي جملي ۾ اسم جي بدران ڪم اچن، تن کي ضمير چئبو آهي.

Words that stand instead of nouns are called Pronouns.

مثال هو، هوءَ، اهي، اهو، هي، مان، تون، اسان، اسين وغيره

۱: مان اڄ اسڪول ويندس. (ضمير)

۲: اسين مسلمان آهيون. (ضمير)

۳: آءُ اسڪول ڪونه ويندس. (ضمير)

صفت Adjective: اهڙا لفظ جيڪي جملي ۾ اسم جوڳڻ، اوڳڻ، قسم، انداز، مقدار، قد، رنگ ۽ ذائقو ڏيکارين تنهن کي صفت چئبو آهي.

Adjective is a word which shows virtue, vice, quality, quantity of noun

مثال: بهادر، سٺو، سنهو، ٿلهو، ڳاڙهو، سڙيل، سهڻو، ڪوچهو، ڀاڻو وغيره

۱: هي انب مٺو آهي. (صفت)

۲: علي بهادر ڇوڪرو آهي. (صفت)

۳: هي انگور ڪٽا آهن. (صفت)

فعل verb: اهڙا لفظ جيڪي جملي ۾ هڻڻ، ٿيڻ ۽ ڪرڻ جي معنيٰ ڏيکارين تن کي فعل چئبو آهي.

Verb is a word which tells us about an action, state of being and having

مثال: لکڻ، پڙهڻ، پڄاڻڻ ۽ ڪيڏڻ، سڀڻ، ٿيڻ، ٿو، ٿيندو وغيره

۱: اسلم خط لکي ٿو. (فعل)

۲: درزي ڪپڙا مٽي ٿو. (فعل)

۳: علي خط پڙهي ٿو. (فعل)

ظرف Adverb: اهي لفظ جيڪي جملي ۾ فعل، صفت ۽ ٻئي ظرف سان لڳي، ان منجهان وقت، جاءِ ريت، قدر، انڪار يا اقرار جي معنيٰ ڏيکارين تن کي ظرف چئبو آهي

The words that shows relation with verb, adjectives and other adverbs in

the sentence and in clicate time place, manner and

degrewerecalled Adverbs

مثال: اڃ، سڀاڻي، هيٺان، نه، هينئر، شام، ڏينهن، تڪو وغيره

۱: اڃ اسڪول بند آهي. (ظرف)

۲: مان اسڪول ڪونه ويندس. (ظرف)

۳: ٻاهر ڏاڍي گرمي آهي. (ظرف)

حرف جر: Preposition: اهڙا لفظ جيڪي جملي ۾ ٻن اسمن يا ضميرن کي پاڻ ۾ ملائين يا فعل سان لڳي جملي جو

صحيح مطلب ظاهر ڪن تنهن کي حرف جر چئبو آهي.

مثال: تي، ۾، جو، کي، جا، مان، کان، وٽ وغيره

۱: گلاس ۾ پائي آهي. (حرف جر)

۲: ڪتاب ميز تي رک. (حرف جر)

۳: احمد جو اسلم دوست آهي. (حرف جر)

Preposition is a word put before a noun or pronoun and shows relation of one noun to another

in the sentence

حرف جملو: Conjunction: اهڙا لفظ جيڪي ٻن لفظن، ٻن قرون ۽ ٻن جملن کي پاڻ ۾ ملائين تنهن کي حرف جملو چئبو

آهي.

Conjunction is a word, that joins to gather words, phrases or sentences

مثال: ۽، يا، پر، جيڪڏهن، ته، ڇاڪاڻ ته وغيره

۱: محنت ڪنداسين ته ڪامياب ٿينداسين. (حرف جملو)

۲: احمد ۽ علي دوست آهن. (حرف جملو)

۳: مان احمد جي گهر وٺس پر هو ڪونه مليو. (حرف جملو)

حرف ندا: Interjection: اهي لفظ جيڪي جملي ۾ خوشي، غمي، افسوس، تعجب، حسرت کي ظاهر ڪن، تن کي حرف

جملو چئبو آهي.

Interjection is a word or phrase, that we used to express sudden

feeling of surprise, pleasure, pain, hatred etc.

مثال: هاءِ هاءِ! شاباش! الله اکبر! گهوڙا ڙي! مارو وغيره

۱: ملو! اڄ ڪيڏو نه طوفان آيو آهي.

۲: واھ! واھ! اسان مڃ ڪٿيو.

مشق :

هيٺين لفظن جي گرامر جي لحاظ کان سڃاڻپ ڪريو .

۱. احتشام هڪ سٺو ڇوڪرو آهي . ( )
۲. آءُ اسڪول وڃان ٿو . ( )
۳. اسان کي سڀاڻي موڪل آهي . ( )
۴. اسلام ماني کائي ٿو . ( )
۵. ملا! اڄ ڪيڏو نه طوفان آيو آهي . ( )
۶. گلاب جو گل سڀني گلن کان سٺو آهي . ( )
۷. مون تنهنجو سبق ياد ڪري ڇڏيو آهي . ( )
۸. آءُ روزانو اسڪول ويندو آهيان . ( )
۹. طارق هڪ سٺو ڇوڪرو آهي . ( )
۱۰. اڪرام هڪ سٺو لائق ڊاڪٽر آهي . ( )
۱۱. ليڇ خميس جو ڏينهن آهي . ( )
۱۲. ڇوڪريون ڪيڏن آيون پر راند نه ٿي سگهي . ( )
۱۳. گلاب جا گل ڳاڙها ٿيندا آهن . ( )
۱۴. واه واه! مون کي انعام مليو . ( )
۱۵. فيزان هائي اچي ٿي . ( )
۱۶. ڪتاب ميڙي رکيل آهي . ( )

حصو «ج» تفصيلي سوالن جا جواب

(۲۳)

سوال نمبر ۵: هيٺين ڪنهن به هڪ عنوان تي مضمون لکو:

(۶)

ڪمپيوٽر جا فائدا

ڪمپيوٽر موجوده دور جي اهم ايجاد آهي ڪمپيوٽر هڪ خودڪار مشين آهي، جيڪا انگ اکرن کي ترتيب ۾ رکڻ سميت ٻي شمار اهم ڪمن لاءِ استعمال ٿئي ٿي. هن وقت ڪمپيوٽر انساني زندگي جي اهم ضرورت بڻجي چڪو آهي. ڪمپيوٽر انساني محنت، مشقت ۽ وقت بچائڻ جي نظريئي تحت ايجاد ٿيو هو، پر هاڻي هن جا ٻيا به ڪيترائي فائدا آهن، جن مان ڪجهه فائدا هي آهن،

انسان اڳ جيڪو ڪم پنهنجي دماغ ۽ هٿن سان ڏينهن، هفتن، مهينن ۽ سالن ۾ ڪندو هو اهو ساڳيو ئي ڪم هاڻي ڪمپيوٽر ڪندڻ، منٽن ۽ ڪلاڪن ۾ ڪري ٿو ۽ ان ۾ غلطي جو امڪان به ٻڙي برابر آهي، ان کان علاوه اها به هڪ ڪليل حقيقت آهي ته ڪمپيوٽر هن وقت ڪيتريون ئي زمينداريون سنڀاليون آهن، جن ۾ ايتي ليبارٽرين جي ڪنٽرول سان گڏ دفائي نظام جو ڪنٽرول ۽ ايميل ڪرڻ، فيس بڪ پڻ شامل آهي.

ڪمپيوٽر جي مدد سان انسان پوري دنيا جي حالتن، مسئلن ۽ حقيقتن کان واقف ٿئي ٿو ان مطابق پنهنجي مستقبل جي رٿابندي ڪري ٿو ۽ ڪاميابي ماڻي ٿو. مطلب ته هن ڳالهه کان به انڪار ڪري نٿو سگهجي ته الله سائين جي طرفان سليل عقل جي ذريعي انسان ڪمپيوٽر وسيلي بيشمار فائدا حاصل ڪري رهيو آهي ۽ مستقبل ۾ پڻ جاري رکڻ جو خواهشمند آهي. سچ هي آهي ته ڪمپيوٽر هن صدي جي عظيم ترين ۽ جديد ايجاد آهي، جنهن انسان ذات کي انيڪ فائده رسايا آهن.

ڪراچي شهر

ڪراچي پاڪستان جو سڀ کان وڏو صنعتي ۽ ڪاروباري شهر آهي. هي شهر پاڪستان جي ڏاکڻي صوبي سنڌ ۾ واقع آهي، جيڪو عربي سمنڊ جي ڪناري آباد آهي. غير سرڪاري انگن اکرن موجب سندس آبادي ٻن ڪروڙن کان به مٿي آهي. پاڪستان ٺهڻ کان پوءِ ڪراچي کي پاڪستان جو گادي جو هنڌ بڻايو ويو، پر ڪجهه انتظامي معاملن سبب اسلام آباد نالي هڪ نئون شهر آڏائي کيس گادي جو هنڌ بڻايو ويو، جنهن ڪري ڪراچي جي وفاقي حيثيت ختم ٿي وئي باقي صوبائي حيثيت باقي وڃي بچي.

ڪراچي ۾ ڪيتريون ئي يونيورسٽيون آهن، جنهن ملڪي توڙي غير ملڪي شاگرد پڙهي رهيا آهن. ڪراچي

۾ ڪيتريون ئي گهمڻ جون جايون آهن جهڙوڪ: ڪلفٽن، منهوڙو، ڪيماڙي، چڙيا گهر، سفاري پارڪ ۽ هاکس بي وغيره جتي

هزارين ماڻهو پنهنجن ٻارن ٻچن سميت گهمڻ ايندا آهن. شهر ۾ ڪيترائي خريداري جاسرڪڙا هن جتي هر وقت ماڻهو خريداري ڪندي نظر ايندا آهن، رات ٿيندي ئي روڊن تي رنگا رنگي بيتون پري وينديون آهن، جنهن سان شهر جي رونق اڃا به وڌي ويندي آهي، ان ڪري ڪراچي کي روشن جو شهر يا ڪستان جو دل به چيو آهي. ڪراچي ۾ ڪيتريون ئي وڏيون عمارتون آهن. جن ۾ ايم سي بي عمارت سڀ کان وڏي عمارت آهي.

هن شهر کي پاڪستان جي باني قائد اعظم محمد علي جناح جي قبر هئڻ ڪري خاص اهميت حاصل آهي قائد اعظم جي مزار تي روزانو ڪيترائي ملڪي ۽ غير ملڪي اڳواڻ، عام شهري ۽ سياح حاضري ڀرڻ لاءِ ايندا آهن.

سَلَّيْهُمُ اللهُ تَعَالٰي اسان جي پياري شهر ڪراچي کي هميشه خوشحال ۽ آباد رکي. (آمين)

ڪلفتن جو سير

اونهاري جون موڪلون هيون گرمي پنهنجي اوج تي هئي. اسان سڀني گهروارن ڪنهن تفريحي هنڌ جو سير ڪرڻ ٿي چاهيو. سڀني گهروارن جي راءِ هئي ته هن پيري ڪلفتن تي پڪڙڪ سلهائڻ گهرجي.

ٻئي ڏينهن آچر تي اسان ڪاڏي پيٽي جو سامان پاڻ سان کڻي وين ۾ چڙهي شهر جي ڀرورونق ۽ خوبصورت نظارن مان لطف اندوز ٿيندا اچي ڪلفتن تي پهتا سين. ڪلفتن تي واه جو جهڳٽو لڳو پيو هو، ماڻهن جا حتام آيل هئا، اُهي به گرمي کان بيزار ٿي هتي گهمڻ آيل هئا، ڪيترائي ٻار، جوان توڙي پوڙها سمنڊ ۾ وهنجي رهيا هئا. اسان به وهنجڻ لڳا سين، وهنجڻ کان پوءِ اسان اُنن ۽ گهوڙن جي سواري جو به مزو ورتو ۽ انهن تي چڙهي فوٽو به ڪڍرايا.

سمنڊ کان پوءِ اسين پينگهن ڏانهن آيا سين، جتي ڪيترائي ماڻهو بجلي تي هلندڙ پينگهن تي لڏي رهيا هئا، اسان به انهن پينگهن ۾ لڏي خوب مزو ورتو سين ان کان پوءِ اسان پارڪ ۾ ويهي پاڻ سان آندل منجهند جي ماني کاڌي. ماني کاڌ کان پوءِ اسين مڇي گهر ڏسڻ ويا سين، اتي اسان پاڻي ۾ ترندڙ شيشي اندر بند ڪيترن ئي قسمن جون سامونڊي مڇيون ڏسي قدرت جي ڪرشمي تي ڏنگ رهجي ويا سين، ان کان اڳ اسان ايتريون سهڻيون مڇيون ڪڏهن به ڪونه ڏٺيون هيون.

مڇي گهر ڏسڻ کان پوءِ اسين حضرت عبداللہ شاه غازي جي مزار تي پهتا سين، جيڪا سمنڊ جي ڪناري هڪ ٽڪري تي اڏيل آهي، جتي هر روز هزارن جي تعداد ۾ ماڻهو حاضري ڀريندا آهن، اسان به هن بزرگ جي مزار تي حاضري پري دُعا گهري سين. هاڻي اسان تمام گهڻا ٽڪجي پيا هئا سين ۽ سڄ به لهڻ وارو هو، ان ڪري وين ۾ چڙهي گهر ڏانهن روانا ٿيا سين ۽ اٽڪل اٺين وڳڻ گهر پهتا سين.

اسان جو اسڪول

اسان جي اسڪول جو نالو - ب - ج سيڪنڊري اسڪول آهي، جيڪو ڪراچي جي ڀرپور ۽ خوبصورت علائقي ۱ - ب - ج ۾ واقع آهي. اسان جو اسڪول هن علائقي جو هڪ بهترين ۽ مثالي اسڪول آهي جنهن ۾ اٽڪل هڪ هزار کان به مٿي شاگرد ۽ شاگردياڻيون تعليم حاصل ڪري رهيون آهن. اسان جي اسڪول جي عمارت ڪشاده ۽ عاليشان آهي جنهن ۾ پنهنجيويهم «۲۵»

ڪلاس روم، هڪ هيڊ ماستر جي آفيس، ماستر ۽ ماستر يائين جي ويهن لاءِ هڪ اسٽاف روم، آڪائونٽن جي آفيس ۽ هڪ شاندار ڪيٿيڊر به آهي. اسان جي اسڪول ۾ فزڪس، ڪيمسٽري، بائيو لاجي ۽ ڪمپيوٽر سائنس لاءِ الڳ الڳ ليباريون آهن، جتي اسين پريڪٽيڪل ڪندا آهيون. ان کان سواءِ اسان جي اسڪول ۾ هڪ وڏي لائبريري به آهي، جنهن ۾ بيتمار قيمتي ۽ ناباب ڪتابن جو هڪ سٺو ذخيرو پڻ آهي، جنهن ۾ اسين فارغ وقت ۾ مطالعو به ڪندا آهيون. اسان جي اسڪول ۾ هڪ وڏو راند جو ميدان به آهي. جنهن ۾ اسين ريسس (هاف) ٽائيم ۾ راند ڪندا آهيون. اسان جي اسڪول ۾ ڪرڪيٽ، هاڪي، والي بال ۽ بيسٽن جون ٽيمون به آهن، جيڪي راندين جي ميلي ۾ اول نمبر اينديون آهن.

اسان جي اسڪول جا استاد ۽ استاديائون ڏاڍا محنتي، تعليم يافته ۽ تجربڪار آهن. جيڪي اسان کي محنت ۽ شفقت سان پڙهائين ٿا، جنهن سبب اسان جي اسڪول جو نتيجو بورڊ جي امتحان ۾ تمام سٺو ۽ نمايان ايندو آهي. اسان جي اسڪول مان فارغ التحصيل ٿيل شاگرد ۽ شاگردياڻيون زندگي جي مختلف شعبن ۾ ملڪ جي ترقي ۽ خوشحالي لاءِ خدمتون سرانجام ڏيئي رهيا آهن.

منهنجي دُعا آهي ته اسان جو اسڪول ڏينهن رات ترقي ڪندو رهي ۽ هميشه قائم دائم رهي جيئن تارن ۾ چنڊ. «آمين»

منهنجي پسنديدہ شخصيت / قومي هيرو / قائد اعظم

ماڻهو سڀ نه سڀا ڀڳي سڀ نه هنج

ڪنهن ڪنهن ماڻهو منجهه اچي پوءِ بهار جي

قومن ۽ ملڪن جي تاريخ ۾ ڪجهه هستيون ۽ ماڻهو اهڙا هوندا آهن، جن جو مان ۽ مڙتو، عزت ۽ عظمت جبل وانگر

اچي ۽ شانائتي هوندي آهي. آءُ اڄ هتي هڪ اهڙي ئي شخصيت جي باري ۾ مضمون لکي رهيو آهيان جيڪو اسان جي ملڪي

تاريخ ۾ «قومي هيرو» جو درجو رکي ٿو، ۽ اها آهي - «منهنجي پسنديدہ شخصيت» ۽ پاڪستان جو باني قائد اعظم محمد علي جناح،

جنهن جي مسلسل محنت ۽ ڪوششن سان اسان جو هي پيارو وطن آزاد ٿيو.

قائد اعظم محمد علي جناح ۲۵ ڊسمبر ۱۸۷۶ع ۾ ڪراچي ۾ پيدا ٿيو. سندس والد هڪ واپاري هو، هن مئٽرڪ جو امتحان »سنڌ مدرسته الاسلام« ڪراچي مان پاس ڪيو ۽ اعليٰ تعليم لاءِ انگلينڊ روانو ٿيو. ولايت مان قانون جي ڊگري حاصل ڪرڻ کان پوءِ بمبئي ۾ اچي وڪالت ڪرڻ لڳو انهن ڏينهن سڄي برصغير هندوستان تي انگريزن جو راج هو، ۽ مسلمان انگريزن کان آزاد ٿيڻ ٿي چاهيا.

قائد اعظم به مسلم قوم سان گڏجي آزادي حاصل ڪرڻ لاءِ مسلم ليگ ۾ شامل ٿيو ۽ ڏينهن رات مسلمانن جي آزادي لاءِ ڪوششون ڪرڻ لڳو، آخر ڪار لاڳيتي ڪوشش ۽ محنت سان قائد اعظم ۽ سندس ساٿي ڪامياب ٿيا ۽ اسان جو پيارو وطن پاڪستان ۱۴ آگسٽ ۱۹۴۷ع تي هڪ آزاد اسلامي ملڪ جي حيثيت سان دنيا جي نقشي تي نمودار ٿيو.

قائد اعظم محمد علي جناح پاڪستان جو پهريون گورنر جنرل مقرر ٿيو، پر اسان سان گڏگهڻو وقت رهي نه سگهيو ۽ هن فاني دنيا مان ۱۱ سيپٽمبر ۱۹۴۸ع تي رحلت ڪري ويو ۽ سندس مزار سنڌ جي سڀ کان وڏي شهر ڪراچي ۾ تعمير ٿيل آهي، جتي هر روز هزارن جي تعداد ۾ ماڻهو گڏ ٿيندا آهن ۽ سندس روح کي ثواب پهچائڻ لاءِ فاتح پڙهندا آهن.

ڪينجهر ڍنڍ جو سير

اونهاري جون موڪلون هيون گري نهنجي اوج تي هئي. اسان سيني گهروارن گڏجي فيصلو ڪيو ته هن پيري ڪلفٽن جي بجاءِ ڇو نه سنڌ جي مشهور ۽ تاريخي »ڪينجهر ڍنڍ« جو سير ڪيو وڃي ان لاءِ متفق طور آچر جو ڏينهن مقرر ڪيو ويو ۽ اسين سڀ تيارين ۾ لڳي ويا سين.

ٻن ڏينهن کان پوءِ آچر جو ڏينهن آيو ۽ اسان سڀ گهروارا هڪ ويڳن ۾ سوار ٿي ڪينجهر ڍنڍ ڏانهن روانا ٿيا سين، رستن ۾ مختلف ٻنين، باغن ۽ ٻين نظارن مان لطف اندوز ٿيندا اٽڪل ٽن ڪلاڪن کان پوءِ اسين ڪينجهر ڍنڍ تي پهتا سين. اُتي اسان هڪ سسواڙ تي جاءِ ورتي، جنهن ۾ اسان پاڻ سان آندل کاڌي پيئي جو سامان رکي پوءِ ڍنڍ ڏانهن روانا ٿياسين، پاڻي ۾ بيشمار ٻار، نوجوان، پوڙها، عورتون ۽ مرد وهنجي رهيا هئا ته ڪي وري پيڙين ۽ لانچن تي چڙهي ڍنڍ جو سير ڪري رهيا هئا، اسان به وهنجڻ لڳاسين، وهنجڻ کان پوءِ پيڙي تي چڙهي ڍنڍ جو سير ڪيو، اُن کان پوءِ ٻچن جو شڪار پڻ ڪيو شڪار کان فارغ ٿي منجهند جي ساني کاڌي ۽ پوءِ سنڌ جي مشهور راڻي نوري ڄام تماچي ۽ سندس مرشد هوندڙي شاه جي مزار تي لانچ ذريعي حاضري ڀرڻ لاءِ پهتا سين، اُتي دعا گهرڻ کان پوءِ واپس ڍنڍ جي ڪناري آيا سين. هاڻي اسين ڪافي ٿڪجي پيا هئا سين، ان ڪري واپسي جون تياريون شروع ڪيون واپسي موٽندي اسان سنڌ جي تاريخي مڪلي قبرستان جو سير پڻ ڪيو، ان کان پوءِ شاھ جهان مسجد به ڏٺي، جنهن کي سو گنبدن واري مسجد به چئبو آهي، مسجد ڏسڻ کان پوءِ اسين گهر ڏانهن روانا ٿيا سين ۽ اٽڪل رات جو اٺين لڳين گهر پهتا سين.

آدم جي ڪوچنگ سينٽر

سپٽمبر ۲۲

ADAMJEE COACHING CENTRE

منهنجو استاد

علم هڪ اهڙي شيءِ آهي، جنهن سان اسان جهالت جي آوندا هي ڪي ختم ڪري سگهون ٿا. اسان جي مذهب اسلام ۾ علم حاصل ڪرڻ هر مسلمان مرد توڙي عورت تي فرض آهي. حضور ﷺ جن فرمايو آهي »مون کي معلم بڻائي ڪري موڪليو ويو آهي« اڳتي فرمايائين علم حاصل ڪريو ان لاءِ اوهان کي چو نه چين به ويڻو پوي. تعليم ڏيڻ ۽ سٺي تربيت حاصل ڪرڻ انبيا اسلام جي سنت ۽ طريقو آهي. علم حاصل ڪرڻ جي ايتري وڏي اهميت آهي ته پوءِ علم سيکارڻ واري جي ڪيتري وڏي شان هوندي. علم سيکارڻ واري کي استاد چئبو آهي.

منهنجو استاد به هڪ اهڙي ئي شخصيت آهي، جيڪو پنهنجي علمي قابليت ۽ علمي ڪردار سان شاگردن کي مثالي تدريس ڏئي رهيو آهي. منهنجو استاد علم سيکارڻ ۾ پنهنجو سٺ پاڻ آهي. منهنجي استاد جي تعليم ايم اي (سنڌي) ۽ بي ايڊ آهي، جيڪو اسان کي سنڌي پڙهائيندو آهي، سنڌي ٻولي هونئن به ڳالهائڻ ۾ سٺي ۽ دنيا جي قديم ٻولين مان هڪ ٻولي آهي، ان ڪري اسان کي پڙهڻ ۾ ڏاڍو مزو ايندو آهي منهنجو استاد نهايت قابل ۽ پنهنجي مضمون تي مڪمل دسترس رکڻ وارو آهي. ٻارن جي نفسيات کان به مڪمل واقفيت رکندڙ آهي. اسان تمام ڪلاس جا شاگرد پنهنجي استاد جو احترام ۽ عزت ڪندا آهيون ۽ انهي جي ڏنل تعليم ۽ بتايل ڳالهين تي اسان عمل ڪندا آهيون. اسان جي ڪلاس پنهنجي استاد جي تدريس کان مڪمل طور تي مطمئن ۽ خوش آهي.

اسان جي دُعا آهي اسان جو استاد هميشه اهڙي محنت، ايمانداري ۽ لڳن سان شاگردن کي علمي دولت سان مالا مال ڪندو رهي. آخر ۾ وري چوندس ته منهنجو استاد پڙهائڻ ۽ سمجھائڻ ۾ پنهنجو سٺ پاڻ آهي.

بهار جي موسم

قدرت پنهنجي نظام هستي کي صحيح رکڻ لاءِ پنهنجي موسمن کي وقت تي بدلائيندي رهندي آهي. جيڪا دنيا جي رونق ۽ دنيا جي آبادي لاءِ ضروري آهي، جيڪڏهن دنيا ۾ هڪ ئي موسم هجي ته هن ڌرتي تي انسان ۽ حيوان جيئرو رهي نه سگهندا. اسان جي ملڪ ۾ چار موسمون هلنديون آهن، ميارو، اونهارو، بهار ۽ خزان. موسم بهار سڀني موسمن جي سرتاج آهي، پر هي موسم صرف هڪ مهيني ۾ قدرت جا حسين رنگ ڏيکاري ختم ٿي وڃي ٿي. ڪائنات جي هر شيءِ، انسان، جانور ۽ ٻوٽا سڀني جي اهائي خواهش هوندي آهي ته ڪاش سدائين اهائي سٺ رهي، شاعر ۽ اديب ته هن سٺ تي پنهنجي جان ڏيندا آهن. بهار جي موسم ۾ هر طرف ساوڪ ٿي ساوڪ نظر ايندي آهي ۽ هر طرف شادابي جي چادر وڇايل هوندي آهي، باغن ۾ سڙيل ٻوٽا به ساوا ٿي پوندا آهن. هن موسم ۾ گل ٽڙن ٿا، پنورا، بلبل ۽ ٻيا پکي پنهنجن سُريلن آوازن ۾ گيت ڳائڻ ٿا، هر هنڌ

شادابي ٿي ويندي آهي. بهار جي موسم انسان لاءِ الله تعاليٰ جي طرفان مليل نعمتن مان هڪ وڏي نعمت آهي، هن موسم ۾ انسان جي طبيعت هر وقت خوشگوار رهي ٿي. بهار جي موسم پنهنجي ڪيفيت جي لحاظ کان سڀ کان بهترين موسم آهي. جيڪڏهن ڪنهن کي قدرت جي نظام جي سونهن ڏسڻي هجي ته هو بهار جي موسم ۾ ڪنهن باغ ۾ هليو وڃي، قدرت جي نظام هستي ۽ ڪرشمي تي انسان دنگ رهجي ويندو. بهار جي موسم ۾ گل، پوٽا پنهنجي جوين ۾ اچي ويندا آهن ۽ هر طرف پنهنجي خوشبو پکيڙيندا آهن، بهار جي موسم ۾ رڻ به گلشن ٿي پوندا آهن.

منهنجو پسنديدو شاعر / شاه عبد اللطيف ڀٽائي

سنڌي ٻولي به ٻين زنده بولين وانگر ڪيترائي شاعر پيدا ڪيا آهن. انهن مان ڪي غزل گو شاعر آهن ته ڪي مرثيه گو ته ڪن جو لاڙو صوفيانه ڪلام ڏئي آهي هر هڪ شاعر جي ڪانه ڪا خوبي موجود آهي، پر منهنجو پسنديدو شاعر ۽ شاعر جو سر تاج «حضرت شاه عبد اللطيف ڀٽائي» آهي شاه صاحب ۱۶۹۰ع ۾ هالا حويلي ۾ ڄائو هو، سندس والد جو نالو شاه حبيب آهي ۽ سنڌ جو مشهور درويش ۽ شاعر شاه عبدالڪريم بلوچي وارو سندس تڙاڏاڏو هو.

شاه صاحب سير ۽ سفر جو ڪوڏيو هو ۽ راڳ سنڌي روح جي راحت هئي. پنهنجي حياتي جو ڪيچ حصو سير ۽ سفر ۾ گذاريائين شاه صاحب پاڻ سان قرآن شريف، مولانا روم جو رسالو ۽ شاه عبدالڪريم جو رسالو گڏ رکندو هو. شاه صاحب هڪ انسان دوست شاعر آهي ۽ شاه صاحب جو پيغام امن، محبت ۽ پائينچاري جو پيغام آهي، اهوئي سبب آهي ته شاه صاحب پنهنجي بيتن ۾ سنڌ سڪارسان گڏ پوري دنيا جي آباد ٿيڻ جي دعا ٿو گهري شاه صاحب فرمائي ٿو ته:

سائينم سدائين ڪرين مٿي سنڌ سڪار

دوست مٿا دلدار عالم سڀ آباد ڪرين

شاه صاحب ۾ منظر نگاري، تخليق جي بلندي ۽ شاعرانه خوبيون موجود آهن، جنهن ۾ سسئي، مومل، مارئي ۽ ٻين

ڪردارن ۾ جان وجهي ڇڏي ۽ انهن کي حيات و جاودان بخشو اٿس. انهي مان خبر پوي ٿي ته شاه صاحب چوڻي جو شاعر

آهي. شاه جو ڪلام به موجود آهي، جنهن کي شاه جو رسالو چئبو آهي، جيڪو سندس شخصيت کي نمايان ڪري ٿو. سنڌ

جي هي عظيم هستي ۱۷۵۲ع ۾ وفات ڪئي، سندس مزار پٽ شاه ۾ آهي، جتي صفر مهيني جي ۱۳ تاريخ تي هڪ شاندار ميلو

لڳندو آهي. جنهن ۾ شاه صاحب جا فقير شاه صاحب جو ڪلام ٻائي ماحول تي وجد طاري ڇڏيندا آهن.

چاندو ڪي رات

رب سائين جون اسان انسانن تي بي انداز ۽ اڻ گڻپ عنايتون ۽ مهربانيون آهن. اهڙين مهربانين ۽ نعمتن مان چاندو ڪي رات به هڪ وڏي نعمت آهي، چاندو ڪي رات ۾ هر شي دلڪش ۽ سهڻي لڳندي آهي ۽ سندس هر شي جي سوپا وڌي ويندي آهي، ان ڪري اسان دوستن پروگرام ٺاهيو ته اڄ ڪالهه بهار جي موسم آهي ۽ چاندو ڪي رات به اچڻ واري آهي، چونه قدرت جي حسين نعمت جو مزو وٺجي.

آخر اسان جو انتظار ختم ٿيو ۽ اڄ چاندو ڪي رات اچي وئي، جنهن کي چنڊ جي چوڏهين رات به چئبو آهي. اسان سڀ دوست هڪ دوست جي گهر اٽڪل ڏهين وڳين گڏ ٿيا سون، اتان اڌا ڪلاڪ کان پوءِ سندس گهر جي ويجهو هڪ وڏي باغ ڏانهن راهي ٿيا سوناسان کائڻ پيڻ جو سامان به پاڻ سان کنيو، جيڪو باغ ۾ پهچي هڪ بئنج تي رکيو ۽ اسان سامهون واري ٻي بئنج تي ويهي هڪ ٻئي سان ڳالهيون ۽ ڪل پوڳ ڪرڻ لڳا سون، هر طرف روشني ئي روشني هئي ان ڪري اسان باغ کان سٺو سمنڊ ڏانهن هليا وياسون.

چاندو ڪي رات ۾ سمنڊ جو نظارو تمام دلچسپ ۽ من کي موهندڙ هوندو آهي، جيئن اسان سمنڊ تي پهتا سون ته ٿڌڙي ٿڌڙي هوا جا جهونڪا پئي لڳا، ائين پئي لڳو جيئن سمنڊ جو پاڻي چاندي جا ورق آهن، آسمان تي ڪارا ڪڪر رچندا رهيا ۽ چنڊ اسان جي مٿي تي اچي بيٺو يعني رات جا اٽڪل ٻه وڇڻ وارا هئا پر چنڊ جي چاندي جي نظارن ۾ وقت جو اندازو به ڪونه هو، اهو اهڙو نظارو هو جيڪو اسان سڀني دوستن کي موهي رهيو هو، آخر رات جي اٽڪل پوئين پهر واپس گهر ورياسون. زندگي ۾ ڪجهه اهڙا بهر جيڪي انسان کان ڪڏهن به ڪونه وسرندا آهن، چاندو ڪي رات جو سير جيڪو اسان دوستن گڏجي ڪيو، اهو به اسان کان ڪڏهن به نه وسرندو.

وقت جي پابندي

وقت انسان لاءِ هڪ قيمتي شي آهي، ان ڪري جيو ويو آهي ته وقت جي پابندي ۽ قدرداني انسان کي ڪامياب بڻائڻ جو هڪ بهترين اصول آهي، اهي انسان جيڪي وقت جي پابندي ڪن ٿا يعني هر ڪم مقرر وقت تي ڪن ٿا. اهي صحيح منزل ڏانهن وڌندا رهن ٿا ۽ جيڪي انسان وقت جي پابندي ڪونه ٿا ڪن انهن ماڻهن کي جيڪي نقصان ڏسڻا ٿا پون انهي جو ازالو نه سگهن ٿا.

وقت جو مطلب آهي ته سڀئي ڪم مقرر وقت تي ڪرڻ، اسلام ۾ به وقت کي خاص اهميت ڏنل آهي. نماز انسان کي وقت

جي پابندي سڀاري ٿي. ڪائنات جي هر شي وقت جي پابند آهي، جيئن سج ۽ چنڊ پنهنجي مقرر وقت اُڀرن ۽ لهن ٿا. ڏينهن ۽ رات پنهنجي مقرر وقت تي ٿئي ٿو ۽ موسم پنهنجي وقت تي بدليجي ٿي. هاري پنهنجي وقت تي فصل پوکي ٿو، وقت تي پاڻي ڏئي ٿو ۽ وقت تي لڻي ٿو. اهي سڀ پابنديون وقت جي اهميت کي بهترين انداز ۾ اڃاگر ڪن ٿيون.

حقيقت ۾ دولت، دولت نه آهي، چوٽه دولت به وقت جي محتاج آهي. وقت کان ٿوري غفلت انسان کي ڪنگال ڪري سگهي ٿي، انهي ڪري چوندا آهن ته وقت بادشاهه کي فقير ۽ فقير کي بادشاهه ڪري ٿو. وقت جي پابندي سان انسان عزت، دولت شهرت ۽ صحت حاصل ڪري دنيا ۾ بلند درجي تي پهچي سگهي ٿو.

تندرستي هزار نعمت آهي

سني صحت الله تعاليٰ جي طرفان مليل نعمتن مان هڪ وڏي نعمت آهي تندرست ماڻهو هر ڪم دلچسپي سان ڪندو آهي ۽ هر ڏاڪ کي برداشت ڪرڻ جي همت هوندي اٿس. صحتمند ماڻهو ملڪ، قوم ۽ ڪٽنب جو نالو روشن ڪندو آهي. جڏهن ته بيمار ماڻهو پنهنجي ملڪ، قوم ۽ ڪٽنب ۽ پنهنجي پاڻ تي بار هوندو آهي ۽ سڀ ماڻهو ان کان بيزار هوندا آهن. ان لاءِ چوندا آهن ته جي خوش ته جهان خوش.

ڪيڏانهن ڀاڳن وارا آهن اُهي ماڻهو جن جي صحت سني هوندي آهي زندگي جي ڪنهن به ڪم ۾ ڪاميابي ماڻڻ لاءِ سني صحت جو هجڻ ضروري آهي. تنهن ڪري انسان کي پنهنجي صحت جو خاص خيال رکڻ گهرجي.

سني صحت قائم رکڻ لاءِ ڪجهه ڳالهين جو خاص خيال رکڻ گهرجي جنهن ۾ سڀ کان پهرين ڳالهه تازي هوا آهي، جيڪا رت کي صاف ڪري ٿي، جنهن ڪري جسم تازو ۽ توانورهي ٿو جيڪڏهن هوا دونهاڻيل ۽ زهريلي هوندي ته انسان پاڻ کي موڳو ۽ بيمار محسوس ڪندو. ان کان علاوه اسان کي صاف ۽ اُٻاريل پاڻي استعمال ڪرڻ گهرجي، جيڪو جيئرو رهن لاءِ تمام ضروري آهي.

صحتمند رهن لاءِ ورزش به تمام ضروري آهي. سوير سمهڻ، سوير اٿڻ، تازيون ڀاڄيون، تازو گوشت ۽ مڇي به سني صحت لاءِ ضروري آهي. اسان کي گهرجي ته اسان پنهنجي صحت جو گهڻو خيال رکون، چو ته سني صحت هڪ وڏي دولت آهي. انهي ڪري سنڀالڻ پهاڪو ڏنو آهي ته.

«هڪ تندرستي هزار نعمتن جي برابر آهي»

علم وڌي دولت آهي

علم جي معنيٰ آهي ڄاڻ يا روشني علم هڪ ائمهائو خزانو آهي، جيڪو نه ڪو چور چوري ڪري سگهي ٿو ۽ نه خرچ ڪرڻ سان گهٽجي سگهي ٿو. پنهنجي جهانن جي سردار حضرت محمد ﷺ فرمايو ته! »معد کان لهد« تائين يعني پينگهي کان قبر تائين علم جي ڳولا لاءِ مصروف رهو، ڀلي ان لاءِ اوهان کي چين ٿي ڇو نه وڃو پوي. ان سان گڏ پاڻ سڳورن ﷺ اهو به فرمايائين ته! علم حاصل ڪرڻ هر مسلمان مرد ۽ عورت تي فرض آهي.

اها هڪ حقيقت آهي ته علم اهڙي طاقت آهي، جيڪا دنيا جي سڀني طاقتن کان وڌيڪ طاقتور آهي. هن کي زوال نه آهي، علم جي ڪري انسان قدرت جي رازن کي به ظاهر ڪيو آهي. علم جي ڪري انسان هوا ۾ اڏاسي رهيو آهي، دريائن کي پار ڪيو اٿس ۽ خلا جي وسعتن تي حاوي آهي. اهو علم ئي جيڪو مرڻ کان پوءِ انسان کي جيئرو رکي ٿو.

دنيا جي ترقي جو دارو مدار علم تي آهي، علم ئي انسان کي انسان بڻائي ٿو. علم هڪ اهڙو نور آهي، جنهن سان جهالت ۽ گمراهي جون اونداهيون ختم ٿي وڃن ٿيون. علم جي ڪري انسان جو اخلاق اعليٰ ۽ پاڪيزه ٿئي ٿو ۽ دل ۽ دماغ روشن ٿئي ٿو. علم هڪ اهڙي شي آهي جنهن کي انسان جي ٿيڻ اک چنڄي ته غلط نه آهي. ان ڪري اسان کي گهرجي ته وڌ ۾ وڌ علم حاصل ڪريون ۽ ٻين کي به علم جهڙي نعمت سان نوازيون.

وطن جي حُب/سائيهه جي سک/حُب الوطني

ديس جي محبت، سائيهه جي سک جو ٻيو نالو »وطن جي حُب« آهي ۽ وطن سان وفاداري جي جذبي کي به وطن جي حُب چئبو آهي. جنهن سرزمين تي انسان پيدا ٿئي ٿو ان سرزمين جي مٽي، رسم و رواج ۽ ان جي تاريخ تي فخر ڪرڻ کي به حُب الوطني چئبو آهي. دنيا ۾ شايد ڪو اهڙو ماڻهو هوندو جنهن کي پنهنجي وطن سان پيار نه هجي، ڇو ته حب الوطني هڪ قدرتي جذبو آهي، جيڪو هر ننڍي توڙي وڏي جي دل ۾ موجود هوندو آهي.

سنڌ جي سدوري سرزمين به اهڙا ڪيترائي سورما پيدا ڪيا آهن، جيڪي پنهنجي حُب الوطني جو ثبوت ڏيئي تاريخ ۾ امر ٿي ويا آهن. انهن ۾ سنڌ جي سورمي ماروي پنهنجي حب الوطني جو ثبوت ڏيندي عمر بادشاه جي عاليشان مڃلاتن، بهترين ويسن کي ٺڪرائي، پنهنجي اباڻن ڪڪن ۽ اباڻي لوڻي کي ترجيع ڏني ۽ جڏهن ماروي پاڻ کي مجبور ۽ بيوس سمجهيو تڏهن عمر بادشاه کي پيغام موڪلي ٿي ته اي عمر! منهنجي مرڻ کان پوءِ منهنجو لاش به هن ڪوٽ ۾ دفن نه ڪجان بلڪه منهنجو لاش به منهنجي اباڻي ديس مير ۾ دفن ڪجان. ماروي پنهنجي وطن دوستي ۽ پنهنجي حُب الوطني جو هڪ اعليٰ مثال قائم ڪري تاريخ ۾ امر ٿي وئي.

اسان کي به گهرجي ته اسان به پنهنجي وطن سان پيار ڪريون ۽ وطن تان پنهنجي جان ۽ مال قربان ڪرڻ لاءِ هر وقت تيار

رهي، پنهنجي حُب الوطني ۽ وطن دوستي جو ثبوت ڏيئي تاريخ ۾ امر ٿي وڃون.

صفا محمد خير

آدم جي ڪوچنگ سينٽر

درخواست

(5)

سوال نمبر ۶: درخواست / خط لکو۔

۱ اسڪول جي هيڊ ماستر صاحب کي چئن ڏينهن جي موڪل لاءِ درخواست لکو:

بخدمت جناب هيڊ ماستر صاحب،

ا. ب. ج سيڪنڊري اسڪول،

ڪراچي.

جناب اعليٰ!

گذارش هي آهي ته منهنجي وڏي پيءُ جي شادي خانه آبادي حيدرآباد ۾ طئي ٿي آهي. هن شادي ۾ شرڪت ۽

تيارين لاءِ اٽڪل مون کي چئن ڏينهن جي موڪل گهربل آهي.

سو تنهنڪري مهرباني فرمائي مون کي چئن ڏينهن جي موڪل ڏيڻ فرمائيندا ته مان اوهان جو هميشه ٿورائتورهندس.

مهرباني

نقط

تاريخ: ۲۲-۰۳-۱۲

اوهان جو فرمانبردار شاگرد

ا. ب. ج (درجو نائون)

۲ اسڪول جي هيڊ ماستر صاحب کي پڪنگ ملهائڻ لاءِ درخواست لکو:

بخدمت جناب هيڊ ماستر صاحب،

ا. ب. ج سيڪنڊري اسڪول،

ڪراچي.

جناب اعليٰ!

گذارش آهي ته اسان نائين درجي جا شاگرد ۽ شاگردياڻيون هن مهيني جي ۲۰ تاريخ تي پڪنگ ملهائڻ جو

پروگرام »ڪوڏي واٽر پارڪ« تي رکيو آهي، جنهن ۾ اسان جا استاد به اسان سان گڏ هلڻ پيا.

سو تنهنڪري مهرباني فرمائي اسان کي پڪنگ ملهائڻ جي اجازت ڏيندا ته اسان اوهان سائين جن جا هميشه ٿورائتا

مهرباني

نقط

تاريخ: ۲۲-۰۳-۱۲

اوهان جا فرمانبردار شاگرد ۽ شاگردياڻيون (درجو نائون)

۳ اسڪول جي هيڊ ماستر صاحب کي اسڪول ۾ داخلا لاءِ درخواست لکڻو:

بخدمت جناب هيڊ ماستر صاحب،

ا.ب.ج سيڪنڊري اسڪول،

ڪراچي.

جناب اعليٰ!

گذارش هي آهي ته منهنجو والد صاحب هڪ سرڪاري ملازم آهي، جنهن جي بدلي سکر کان ڪراچي ٿي آهي،

گهر جا سڀ ڀاتي به ڪراچي اچي ويا آهن ۽ مان به پنهنجي گهروارن سان گڏ ڪراچي ۾ رهڻ ۽ پڙهڻ ٿو چاهيان.

تنهنڪري مهرباني فرمائي مون کي پنهنجي اسڪول ۾ داخلو ڏيندا ته جيئن مان پنهنجي تعليم جاري رکي

سگهان، ان عنايت لاءِ مان اوهان سائين جن جو هميشه ثورانتو رهندس.

مهرباني

فقط

تاريخ: ۲۲-۰۳-۱۲

اوهان جو فرمانبردار شاگرد

ا.ب.ج (درجو نائون)

۴ اسڪول جي هيڊ ماستر صاحب کي اسڪول ۾ «جشن لطيف» ملهائڻ لاءِ درخواست لکڻو:

بخدمت جناب هيڊ ماستر صاحب،

ا.ب.ج سيڪنڊري اسڪول،

ڪراچي.

جناب اعليٰ!

گذارش هي آهي ته اسان نائين درجي جا شاگرد ۽ شاگردياڻيون صفر مهيني ۱۳ تاريخ تي پنهنجي اسڪول ۾ سنڌ

جي عظيم ترين شاعر ۽ صوفي بزرگ حضرت شاه عبداللطيف ڀٽائي جو ڏينهن «جشن لطيف» ملهائڻ ٿا چاهيون، جنهن ۾ اسان کي

هن عظيم شاعرجي شاعري کي اجاگر ڪرڻ جو موقعو ملندو.

تنهنڪري مهرباني فرمائي اسان کي پنهنجي اسڪول ۾ «جشن لطيف» ملهائڻ جي اجازت ڏيندا ته اسان اوهان

سائين جن جا هميشه ثورانتا رهندا سين.

مهرباني

فقط

تاريخ: ۲۲-۰۳-۱۲

اوهان جا فرمانبردار شاگرد ۽ شاگردياڻيون

درجو: نائون

صفحہ نمبر ۴۹

آدم جي ڪوچنگ سينٽر

۵ اسڪول جي هيڊ ماستر/هيڊ ماستريائي صاحبہ کي اسڪول جي في معافي لاءِ درخواست لکو:

بخدمت جناب هيڊ ماستر صاحب،

۱۔ ب۔ ج سيڪنڊري اسڪول،

ڪراچي.

جناب اعليٰ!

گذارش هي آهي ته مان اوهان جي اسڪول درجي نائين جو شاگرد آهيان، منهنجو والد صاحب گورنمنٽ ڪاتي ۾ هڪ معمولي ڪلرڪ آهي، جنهن جي پگهار تمام گهٽ آهي ۽ اٺن ڀاتين کي سنڀاليندڙ آهي، ان ڪري مان اوهان جي اسڪول جي في ٽوپري سگهان.

تنهنڪري مهرباني فرمائي منهنجي اسڪول جي في معاف ڪندا ته جيئن مان پنهنجي تعليم جاري رکي سگهان، ان عنايت لاءِ مان اوهان جو هميشه ٿورائو رهندس.

مهرباني

فقط

تاريخ: ۲۲-۰۳-۱۲

اوهان جو فرمانبردار شاگرد

۱۔ ب۔ ج (درجو: نائون)

۶ اسڪول جي هيڊ ماستر/هيڊ ماستريائي صاحبہ کي اسڪول ڇڏڻ جو سرٽيفيڪيٽ «ٽي سي» جاري ڪرڻ لاءِ ڪرڻ درخواست لکو:

بخدمت جناب هيڊ ماستر صاحب،

۱۔ ب۔ ج سيڪنڊري اسڪول،

ڪراچي.

جناب اعليٰ!

گذارش هي آهي ته منهنجو والد صاحب هڪ سرڪاري ملازم آهي، جنهن جي بدلي ڪراچي کان سکر ٿي وئي آهي ۽ گهر جا سڀ ڀاتي به سکر وڃي رهيا آهن، ان ڪري مان اڪيلو هتي رهي پنهنجي تعليم جاري رکي ٿو سگهان. تنهنڪري مهرباني فرمائي مون کي اسڪول ڇڏڻ جو سرٽيفيڪيٽ «ٽي سي» جاري ڪندا ته جيئن مان سکر ۾ داخلو وٺي پنهنجي تعليم جاري رکي سگهان. ان عنايت لاءِ مان اوهان جو هميشه ٿورائو رهندس.

مهرباني

فقط

تاريخ: ۲۲-۰۳-۱۲

اوهان جو فرمانبردار شاگرد

۱۔ ب۔ ج (درجو: نائون)

علائقي جي ناظم/ڪائونسلر صاحب کي علائقي جي صفائي ۽ پاڻي جي قلت جي مسئلي کي حل ڪرڻ لاءِ درخواست لکڻ:

بخدمت جناب ناظم صاحب،

ا. ب. ج. ناٿون،

ڪراچي.

جناب اعليٰ!

اسين ا. ب. ج. علائقي جا رهواسي عرض ٿا ڪريون ته اسان علائقي جي صفائي ناقص ۽ نه هجڻ جي برابر آهي، هر گهڻي ۾ ڪچري جا ڍير لڳا پيا آهن ۽ روڊن تي گتر جو پاڻي اُڀري رهيو آهي، ڇو ته اسان جي علائقي ۾ گهڻن ڏينهن کان وڻي پاڻي نه آيو آهي، جنهن ڪري هتي جا رهواسي ڦڙي ڦڙي لاءِ ترسي رهيا آهن.

تنهنڪري مهرباني فرمائي اسان جي علائقي جي صفائي ۽ پيئڻ جي پاڻي جي قلت کي حل ڪري اسان کي هن ذهني تڪليف کان نجات ڏياريندا ته اسان اوهان سائين جن جا هميشه ٿورائتا رهنداسين.

مهرباني

فقط

تاريخ: ۲۲-۰۳-۱۲

اوهان جا مخلص علائقي جا رهواسي

ا. ب. ج.

اسڪول جي هيڊ ماستر کي ڪراچي کان لاهور تائين ريلوي ڪنسيشن فارم جاري ڪرڻ لاءِ درخواست لکڻ:

بخدمت جناب هيڊ ماستر صاحب،

ا. ب. ج. سيڪنڊري اسڪول،

ڪراچي.

جناب اعليٰ!

گزارش هي آهي ته اسان کي گرمين جو موڪلون ملڻ واريون آهن ۽ مان اهي موڪلون پنهنجي گهر وارن سان گڏ لاهور ۾ پنهنجي ويجهن عزيزن وٽ گذارڻ توڙي چاهيان.

تنهنڪري مهرباني فرمائي مون کي ڪراچي کان لاهور تائين ريلوي ڪنسيشن فارم جاري ڪندا ته مان اوهان

مهرباني

جو هميشه ٿورائتا رهندس.

فقط

تاريخ: ۲۲-۰۳-۱۲

اوهان جو فرمانبردار شاگرد

ا. ب. ج. (درجو ناٿون)

ڪي ٽي ايس سي جي چيئرمين صاحب کي غير اعلانيا لوڊ شيڊنگ جي خاتمي لاءِ درخواست لکو:

بخدمت جناب چيئرمين صاحب،

ڪي ٽي ايس سي،

ڪراچي.

جناب اعليٰ!

اسان ٽائين درجي شاگرد / شاگردياڻيون گذارش ٿا ڪريون ته اسان جا ساليانا امتحان ٿيڻ وارا آهن، جنهن جي تياري ۾ اسان مصروف آهيون پر غير اعلانيا لوڊ شيڊنگ جي ڪري اسان کي سالياني امتحان جي تياري ۾ مشڪل ۽ پريشاني ٿي رهي آهي.

سوتهنڪري مهرباني فرمائي لوڊ شيڊنگ جي خاتمي لاءِ ڪجهه اپاءُ وٺندا ته اسان اوهان سائينجن جا

هميشه ٿورائتا رهنداسين.

مهرباني

فقط

تاريخ: ۱۲-۰۳-۲۲

اوهان جا فرمانبردار شاگرد ۽ شاگردياڻيون

(درجو: ٽائون)

۱۰. اسڪول جي هيڊ ماستر صاحب کي ڪريڪٽر ۽ پروويزن سرٽيفڪيٽ جاري ڪرڻ لاءِ درخواست لکو:

بخدمت جناب هيڊ ماستر صاحب،

ا. ب. ج سيڪنڊري اسڪول،

ڪراچي.

جناب اعليٰ!

گذارش هي آهي ته مان اوهان جي اسڪول مان هن سال مئٽرڪ جو امتحان اي ون گريڊ سان پاس ڪيو آهي ۽ هاڻي مون کي ڪاليج ۾ داخلا لاءِ ڪريڪٽر ۽ پروويزن سرٽيفڪيٽ جي سخت ضرورت آهي. تنهنڪري مهرباني فرمائي مون کي اسڪول جو ڪريڪٽر ۽ پروويزن سرٽيفڪيٽ جاري ڪندا ته جيئن مان ڪاليج ۾ داخو وٺي پنهنجي تعليم جاري رکي سگهان. ان لاءِ مان اوهان جو هميشه ٿورائتا رهندس.

مهرباني

فقط

تاريخ: ۱۲-۰۳-۲۲

اوهان جو فرمانبردار شاگرد

ا. ب. ج (درجو: ٽائون)

۱۱ اسڪول جي هيڊ ماستر صاحب کي هڪ/پن/ٽن/چئن/پنجن/ڇهن يا هڪ هفتي جي موڪل لاءِ درخواست لکڻو:

بخدمت جناب هيڊ ماستر صاحب ،

ا-ب-ج سيڪنڊري اسڪول ،

ڪراچي .

جناب اعليٰ!

گزارش هي آهي ته مان اوهان جي اسڪول درجي نائين جو شاگرد آهيان. مون کي ڪالهه کان وٺي بخار ۽ مٿي ۾ سور آهي. ڊاڪٽر صاحب مون کي هڪ/پن/ٽن/چئن/پنجن/ڇهن يا هڪ هفتي جي آرام جي صلاح ڏني آهي.

تنهنڪري مهرباني فرمائي مون کي هڪ/پن/ٽن/چئن/پنجن/ڇهن يا هڪ هفتي جي موڪل ڏيڻ فرمائيندا ته مان اوهان سائينجن جو هميشه ٿورائتو رهندس.

مهرباني

فقط

تاريخ: ۲۲-۰۳-۱۲

اوهان جو فرمانبردار شاگرد

ا-ب-ج (درجو نائون)

۱۲ اسڪول جي هيڊ ماستر صاحب کي اسڪول ۾ ٻارن جو عالمي ڏينهن ملهائڻ جي اجازت لاءِ درخواست لکڻو:

بخدمت جناب هيڊ ماستر صاحب ،

ا-ب-ج سيڪنڊري اسڪول ،

ڪراچي .

جناب اعليٰ!

اسين نائين درجي جا شاگرد ۽ شاگردائون عرض ٿا ڪريون ته اسان پنهنجي اسڪول ۾ هن سال ٻارن جو عالمي ڏينهن ملهائڻ ٿا چاهيون. جنهن ۾ ٻارن کي پنهنجي صلاحيتن کي اجاگر ڪرڻ ۾ مدد ملندي .

تنهنڪري مهرباني فرمائي اسان کي پنهنجي اسڪول ۾ ٻارن جو عالمي ڏينهن ملهائڻ جي اجازت ڏيندا ته اسان اوهان سائينجن جا هميشه ٿورائتا رهنداسين.

مهرباني

فقط

تاريخ: ۲۲-۰۳-۱۲

اوهان جا فرمانبردار شاگرد ۽ شاگردائون (درجو: نائون)

۱۳ اسڪول جي هيڊماسٽر/هيڊماسٽريائي صاحبہ کي پنهنجي اسڪول ۾ سيلاب (مينهن) جي متاثر مائهن لاءِ فنڊ (چندو) گڏ ڪرڻ جي اجازت لاءِ درخواست لکو:

بخدمت جناب هيڊماسٽريائي صاحبہ،

ا.ب.ج سيڪنڊري اسڪول،

ڪراچي.

جناب عاليه!

گذارش هي آهي ته اسان نائين درجي جا شاگرد پنهنجي اسڪول ۾ سيلاب/مينهن (ٻوڏ) کان متاثر ٿيل مائهن لاءِ

فنڊ (چندو) گڏ ڪرڻ ٿا چاهيون. جنهن سان اسان کي انسانيت جي خدمت ڪرڻ جو موقعو ملندو.

سو تنهنڪري مهرباني فرمائي اسان کي پنهنجي اسڪول فنڊ (چندو) گڏ ڪرڻ جي اجازت ڏيندا ته اسان اوهان جا هميشه

ٿورائتا رهنداسين.

مهرباني

نقط

تاريخ: ۱۲-۵-۵۵

اوهان جا فرمانبردار شاگرد (درجو: نائون)

۱۳ اسڪول جي هيڊماسٽر/هيڊماسٽريائي صاحبہ کي پنهنجي اسڪول ۾ راندين جو هفتو ملهائڻ جي اجازت لاءِ درخواست لکو:

بخدمت جناب هيڊماسٽريائي صاحبہ،

ا.ب.ج سيڪنڊري اسڪول،

ڪراچي.

جناب عاليه!

گذارش هي آهي ته اسان نائين درجي جا شاگرد هن مهيني پنهنجي اسڪول ۾ راندين جو هفتو ملهائڻ ٿا چاهيون. جنهن ۾

شاگردن کي پنهنجي ذهني ۽ جسماني صلاحيتن جو اظهار ڪرڻ جو موقعو ملندو.

سو تنهنڪري مهرباني فرمائي اسان کي پنهنجي اسڪول ۾ راندين جو هفتو ملهائڻ جي اجازت ڏيندا ته اسان اوهان جا

هميشه ٿورائتا رهنداسين.

مهرباني

نقط

تاريخ: ۱۲-۵-۵۵

اوهان جا فرمانبردار شاگرد (درجو: نائون)

صفحہ نمبر ۵۳

آدم جی کوچنگ سینٹر

ADAMJEE COACHING CENTRE

۱۵ بورڊ آفيس جي چيئرمين/ڪنٽرولر صاحب کي امتحان ۾ نقل/ڪاپي ڪلچر جي رجحان کي ختم ڪرڻ لاءِ درخواست لکڻ:

بخدمت جناب چيئرمين/ڪنٽرولر صاحب،

بورڊ آف سيڪنڊري ايجوڪيشن،

ڪراچي.

جناب عاليه!

مان نائين درجي جو شاگرد عرض ٿو ڪريان ته اسان جو امتحاني نظام هوريان هوريان ناقص ٿي رهيو آهي. جنهن

جو سبب کان وڌو سبب سالياني امتحان ۾ ڪاپي ڪلچر (نقل) آهي. جنهن سان ذهين ۽ محنتي شاگردن جي حق تلفي ٿي رهي آهي.

سو تنهنڪري مهرباني فرمائي هن ڪاپي ڪلچر جي وڌندڙ مسئلي تي توجه ڏيندا ته مان اوهان جو هميشه ٿورائتو

رهندس.

مهرباني

فقط

تاريخ: ۱۲-۵-۵۵

اوهان جو فرمانبردار شاگرد

۱- ب. ج (درجو: نائون)

خط

۱ پنهنجي دوست/ساهيڙي کي خط لکي کيس امتحان ۾ پاس ٿيڻ جي مبارڪ ڏيو:

امتحاني ڪمر،

ڪراچي سنڌ،

۱۵ اپريل ۲۰۰۹،

شال خوش هجو،

پيارا دوست ا ب ج،

اسلام و عليكم!

عرض ته هت سڀ خير آهي ۽ اميد اٿم ته اوهان ڏانهن به رب پاڪ جي فضل و ڪرم سان خير گذريو هوندو.

«آمين» لکڻ جو مقصد ته مون کي اهو ٻڌي تمام گهڻي خوشي ٿي آهي ته توهان مئٽرڪ جي امتحان ۾ اي - ون گريڊ سان پاس ٿيا

آهيو، هن ڪاميابي تي توهان کي لکين مبارڪون هجن ۽ ڏٺي دراڳيان دعا گو آهيان ته توهان جي حياتي ۾ اهڙيون ڪاميابيون

هميشه اينديون رهن. مهرباني

فقط

منهنجي طرفان پنهنجي سڀني گهروارن کي تمام گهڻا سلام چوندا.

اوهان جو مخلص دوست

۱ ب ج

پنهجي دوست / ساهيڙي کي بيماري مان صحت يابي جو خط لکو:

امتحاني ڪمرو،

ڪراچي سنڌ،

۱۵ اپريل ۲۰۰۹،

شال خوش هجو

پيارا دوست ا ب ج

اسلام و عليڪم!

عرض ته هت سڀ خير آهي ۽ اميد اٿم ته اوهان ڏانهن به رب پاڪ جي فضل و ڪرم سان خير گذريو هوندو
«آمين» لکن جو مقصد ته توهان جو خط مليو، اهو پڙهي ڏاڍي خوش ٿي آهي ته توهان بيماري مان بلڪل صحت ياب ٿي ويا
آهيو.

منهنجي طرفان توهان کي صحت يابي جون لکين مبارڪون هجن، هن دُعا سان ته ڏئي سگهرو اوهان کي سٺي
صحت ۽ وڏي عمر عطا ڪري. مهرباني منهنجي طرفان پنهنجي سڀني گهروارن ٿي تمام گهڻا سلام چوندا
فقط

اوهان جو مخلص دوست

ا ب ج

پنهجي والد صاحب کي خط لکي، ڪانئس ڪتاب، ڪاپيون خريد ڪرڻ لاءِ پئسا طلب ڪريو:

امتحاني ڪمرو،

ڪراچي سنڌ،

۱۵ اپريل ۲۰۰۹

شال خوش هجو

محترم بابا سائين،

اسلام و عليڪم!

عرض ته هت سڀ خير آهي ۽ اميد اٿم ته اوهان ڏانهن به رب پاڪ جي فضل و ڪرم سان خير گذريو هوندو
«آمين» مطلب ته احوال هن ريت آهي ته مون هن سال اٺين درجي جو امتحان سُن نمبرن سان پاس ڪيو آهي ۽ هاڻي مون کي
نائين درجي جي ڪتاب ۽ ڪاپيون خريد ڪرڻ لاءِ ٻه هزار (۲۰۰۰) رپين جي ضرورت آهي ته جيئن مان پنهنجي تعليم جاري رکي
سگهان. مهرباني منهنجي طرفان گهروارن کي تمام گهڻا سلام چوندا

فقط

اوهان جو پٽ

ا ب ج

صفحہ نمبر ۵۶

آدم جي ڪوچنگ سينٽر

ADAMJEE COACHING CENTRE

۳ پنهنجي والد صاحب کي خط لکي کيس پنهنجي اسڪول جي پڙهائي بابت احوال ڏيو:

امتحاني ڪمر،

ڪراچي سنڌ،

۱۵ اپريل ۲۰۰۹

شال خوش هجو،

محترم بابا سائين،

اسلام وعلیکم!

عرض ته هت سڀ خير آهي ۽ اميد اٿم ته اوهان ڏانهن به رب پاڪ جي فضل و ڪرم سان خير گذريو هوندو. «آمين» مطلب ته احوال هن ريت آهي ته اوهان جو خط مليو، جنهن ۾ اوهان پنهنجي اسڪول جي پڙهائي بابت پڇيو آهي. پنهنجي اسڪول جو ماحول تمام سنو آهي ۽ پنهنجي اسڪول جا استاد جا ڏاڍا محنتي، تجربتي ڪار ۽ ڏاڍا شفيق آهن، جيڪي اسان کي ڏاڍي محنت ۽ پيار سان پڙهائي رهيا آهن. آءُ اوهان بزرگن جي دُعا، استادن جي تجربتي ۽ پنهنجي محنت سان انشاءِ الله اي - ون گريڊ حاصل ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿي ويندس.

مهرباني

فقط

اوهان جو پٽ

ا ب ج

پنهنجي طرفان سڀني گهر وارن کي تمام گهڻا سلام چوندا.

۵ پنهنجي دوست / ساهيڙي کي خط لکو، جنهن ۾ ان کي اونهاري جون موڪلون ڪراچي ۾ گذارڻ جي دعوت ڏيو:

امتحاني ڪمر،

ڪراچي سنڌ،

۱۵ اپريل ۲۰۰۹

شال خوش هجو،

پيارا دوست ا ب ج،

اسلام وعلیکم!

عرض ته هت سڀ خير آهي ۽ اميد اٿم ته اوهان ڏانهن به رب پاڪ جي فضل و ڪرم سان خير گذريو هوندو. «آمين» مطلب ته احوال هن ريت آهي ته ڪجهه ڏينهن کان پوءِ اونهاري جون موڪلون ملڻ واريون آهن ۽ پنهنجي دلي خواهش آهي ته توهان اهي موڪلون مون وٽ ڪراچي ۾ گذاريو، ڇو ته ڪراچي جو موسم اڃا تائين تمام سنو آهي ۽ گرمي تمام گهٽ آهي. ان کان علاوه ڪراچي ۾ ٻي شمار گهڻن جون جايون آهن، جنهن ۾ گهمي اوهان کي ڏاڍو مزو ايندو.

اميد ته اوهان پنهنجي هن پُر خلوص دعوت کي قبول ڪري مون کي خدمت جو ضرور موقعو ڏيندا.

مهرباني

پنهنجي طرفان پنهنجي سڀني گهر وارن کي تمام گهڻا سلام چوندا.

فقط

اوهان جو پيارو دوست

ا ب ج

سوال نمبر ۷: هيٺين مان ڪن به ٻن بيتن جي سمجهاڻي ڏيو، نظم ۽ شاعر جو نالو پڻ لکو: (۵)

واڻي (نظم) سمجهاڻيون

جن جو وارث تون، الانبيٰ ڪيئن رهندا ئي منهنجا،

شعر نمبر ۱:

اڳي آپ خلقيا ڀلي خلقيا ئين پون،

جن جو وارث تون.

حوالو: هي بيت نظم وائي مان ورتل آهي، جنهن جو شاعر شاه عبداللطيف ڀٽائي آهي.

سمجهاڻي:

هن بيت ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! اي منهنجا رب جن جو خالق ۽ مالڪ تون آهين، انهن کي ڏئي بنا هي

آڪيون ڪٽي رهي سگهن ٿيون. اي الله پاڪ توڻي آسمان، خوبصورت ۽ زرخيز زمين پيدا ڪئي آهي. جنهن جو وارث ۽ مالڪ

تون ئي آهين.

جوڙ يائين جهان کي چئي ڪُن فيڪون

شعر نمبر ۲:

جن جو وارث تون...

سمجهاڻي: هيئن بيت ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! الله تعاليٰ هن خوبصورت ڪائنات کي جوڙيو صرف (ڪُن فيڪون) چئي. يعني

نهي وڃ ۽ هي پوري ڪائنات ٺهي وئي، جنهن جو وارث ۽ مالڪ الله تعاليٰ آهي.

ڪوڙي دنيا ڪوڙا ڀسارا ڏينهن مڙوئي ڏون

شعر نمبر ۳:

جن جو وارث تون...

سمجهاڻي: هن بيت ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! هي ڪوڙي ۽ جوڙ تو دنيا آهي، ڪوڙا انهي جا رنگ آهن. هتي جي

شان ۽ شوڪت به عارضي آهي. هي دنيا ڏون ڏينهن جي آهي. جنهن جو وارث ۽ مالڪ الله تعاليٰ آهي.

آهيون الف آسري، محمد مڃيوسون،

شعر نمبر ۴:

جن جو وارث تون...

سمجهاڻي: شاعر هن بيت ۾ فرمائي ٿو ته! اسين «الف» يعني الله تعاليٰ جي آسري آهيون ۽ محمد ﷺ کي

پنهنجو محبوب ۽ آخري نبي ڪري مڃيون ٿا، جنهن جو وارث ۽ مالڪ الله تعاليٰ آهي.

آدم جee

نيڪي (نظم) سمجهاڻيون

بند نمبر ۱:

جو قلب ڪرم لطف عطا جو گهر ٿيو،

تي جاءِ تسليم جي رضا جو گهر ٿيو.

نيڪي جي بني جاءِ، «مسافر» جا دل

سادل ته قسم رب جو خدا جو گهر ٿيو

حوالو:

هي بند نظم نيڪي مان ورتل آهي، جنهن جو شاعر محمد صديق مسافر آهي.

سمجهاڻي:

هن بند ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! جنهن ماڻهو جي دل ۾ ڪرم، مهرباني، رحم آهي، اهڙي ماڻهو کان الله

تعالٰي خوش ۽ راضي هوندو آهي ۽ انهي جي هر دعا قبول ٿيندي آهي ۽ جنهن ماڻهو جي دل ۾ انسانن لاءِ نيڪي، ڀلائي، همدردِي،

خلوص، پيار، محبت ۽ عزت هوندي آهي، اهڙي ماڻهو جو دل رب سائين جو گهر آهي.

بند ۲:

مون سان جي ڪٿي ڪوبه برائي ٿو ڪري،

دل منهنجي برائي مان نه ته به ان ڏي وري.

آءُ ان بيان به دل سان ڪندس ڀرو نيڪي.

توفيق جو هٿ شال خدا وند ڌري!

سمجهاڻي:

هن بند ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! جيڪڏهن ڪوبه ماڻهو مون سان برائي ٿو ڪري ته منهنجو دل ڪڏهن

به اهڙي ماڻهو سان برائي نه ڪندو ڇو ته برائي جو بدلو برائي نه پر ڀلائي آهي. اي رب پاڪ مون کي هميشه اها هدايت ڏي ته

مان برائي ڪرڻ وارن سان هميشه همدردِي، نيڪي ۽ ڀلائي ڪندو رهان.

بند نمبر ۳:

جي توکي «مسافر» ارجمندي گهرجي،

جي توکي دنيا ۾ حق پسندي گهرجي،

وٺ جان عدل سان خاڪساري جي وات

نوڙي هل جي توکي بلندي گهرجي.

سمجهاڻي:

هن بند ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! اي مسافر جيڪڏهن تون خدا جو فرمانبردار ٻانهو ٿي حق پسندي سان

زندگي گذارڻ چاهين ٿو ۽ جيڪڏهن تون دنيا ۾ عزت، عظمت ۽ بلند مقام حاصل ڪرڻ ٿو چاهين ته دنيا ۾ سادگي ۽ نياز ۽ نوڙت

سان رهو ۽ هر ڪنهن سان سُني اخلاق سان پيش اچ.

دُعا (نظم) سمجهاڻيون

اسان جي دين، ايمان کي سلامت رک خداوندا،

شعر نمبر ۱ :

بچائج تون مسلمانن جي عزت آبرو هرجا.

هي بيت نظم دُعا مان ورتل آهي. جنهن جو شاعر حڪيم فتح محمد سيوهاڻي آهي.

حوالو:

هن بيت ۾ شاعر الله تعاليٰ کان پنهنجي دين و ايمان جي دُعا گهرندي فرمائي ٿو ته! اي منهنجا مولا

سمجهاڻي:

سائين تون اسان جي دين ۽ ايمان کي هميشه سلامت رک ۽ سڄي دنيا ۾ مسلمانن جي عزت ۽ آبرو جي حفاظت فرما.

اسان کي ڏي خدا توفيق، طاقت، همت ۽ هشت،

شعر نمبر ۲ :

اسان مان ڪي اڳين جهڙا عجب انسان ڪر پيدا.

هن بيت ۾ شاعر الله تعاليٰ کان دُعا گهرندي فرمائي ٿو ته! اي منهنجا رب تون اسان کي همت، طاقت ۽

سمجهاڻي:

توفيق ڏي ته اسان پنهنجو وڃايل وقار، عزت ۽ عظمت پهر حاصل ڪري سگهون، ان لاءِ اسان مان ڪي اڳين جهڙا مجاهد

مسلمان پيدا ڪر.

سڄي دنيا ۾ رک اسلام کي تون اوج عزت سان

شعر نمبر ۳ :

خدا! اسلام جي ڪلمي مندوتون شان رک بالا.

هن بيت ۾ شاعر الله تعاليٰ کان اسلام ۽ اسلام جي ڪلمي جي شان بالا رکڻ جي دُعا گهرندي فرمائي

سمجهاڻي:

ٿو ته! اي منهنجا مولا سائين تون سڄي دنيا ۾ مسلمانن ۽ اسلام کي عزت، شهرت ۽ اوج عطا فرما ۽ اسلام جي ڪلمي کي بلندي

تي پهچاءِ.

هميشه شال دنيا ۾ جهنڊو اسلام جو جهولي،

شعر نمبر ۴ :

جتي پي سو وڃي پهچي، رهي قائم اتي بريا.

شاعر هن بيت ۾ فرمائي ٿو ته! اي منهنجا رب سڄي دنيا ۾ سدائين اسلام جي حڪمراني هجي ۽ اسلام

سمجهاڻي:

جو جهنڊو سدائين بلند ويالا رهي، جتي به دين اسلام پهچي، اُتي هميشه عزت، عظمت ۽ ڪاميابي سان قائم و دائم رهي.

اسان جي قوم ٿي مسڪين اسان جي قوم ٿي غمگين،

شعر نمبر ۵ :

تون تنهن جو شال حامي ٿين، ڪرين تنهن کي تون بي پروا

شاعر هن بيت ۾ پنهنجي قوم لاءِ الله تعاليٰ کان دُعا گهرندي فرمائي ٿو ته! اسان جي قوم غمگين

سمجهاڻي:

۽ مسڪين ٿي پئي آهي، اي الله سائين اسان جي قوم جي مدد فرما ۽ کين هر طرح غمن، پریشانين ۽ تڪليفن کان نجات ڏيار.

شعر نمبر ۶:

اسان جي قوم کي آزاد ڪر قرضن ۽ مرضن کان،

اسان جي قوم کي آباد ۽ دلشاد ڪر مولا

سمجھائي: هن بيت ۾ الله تعاليٰ کان پنهنجي قوم لاءِ دعا گهرندي فرمائي ٿو ته! اي منهنجا مولا سائين اسان جي قوم کي

قرضن ۽ بيمارن کان محفوظ رک ۽ خوشيون عطا ڪري ڪين آسودگي عطا فرما.

شعر نمبر ۷:

دفع سڀ انتظاري ڪر، پري سڀ يقاري ڪر،

خزان مان بهاري ڪر، ته ٿيون سر سبز ۽ سرها.

سمجھائي:

شاعر هن بيت ۾ فرمائي ٿو ته! اي رب سائين اسان جي قوم خوشحالي اچڻ جي انتظار ۾ آهي، ڪين

يقراري ختم ڪري، خزان مان بهاري ڪر ته جيئن سڄي قوم خوشحال ۽ آباد ٿي وڃي.

سچل سرمست جا بيت (نظم) سمجھائون

شعر نمبر ۱:

شال نه وسرين هوت پيومون سڀ وسري

مون کي تائين موت هوئين اڪڙين ۾.

حوالو:

هي بيت نظم سچل سرمست جا بيت مان ورتل آهي، جنهن جو شاعر حضرت سچل سرمست آهي.

سمجھائي:

هن بيت ۾ شاعر پنهنجي جدائي ۾ سسئي جي حالت بيان ڪندي فرمائي ٿو ته! اي منهنجا دوست

خدا ڪري تون مون کان ڪڏهن به نه وسرين. ٻي سڄي دنيا ڀلي مون کان وسري وڃي. پر تون مون گهڙي تائين منهنجي اڪڙين

جي سامهون هجين.

شعر نمبر ۲:

منهنجو اندر اڌا ڪيونا هن فراق

مري ٿي مشتاق ڪا ڪرور ولهي جي

سمجھائي:

هن بيت ۾ شاعر پنهنجي جدائي ۾ سسئي جي حالت بيان ڪندي فرمائي ٿو ته! اي منهنجا محبوب

تنهنجي جدائي جي غم مون کي بيمار ۽ ڪمزور ڪري ڇڏيو آهي، مان توکي هڪ نظر ڏسڻ لاءِ بيقرار آهيان. مون (نماڻي) عاجز

تي رحم ڪر ۽ موتي اچ.

شعر نمبر ۳:

آري جي اچڻ جي روزنهاريان راه،

آئيندس الله، مون سر صدقي ڪيو.

سمجھائي:

هن بيت ۾ شاعر پنهنجي جدائي ۾ سسئي جي حالت بيان ڪندي فرمائي ٿو ته! مان هر روز پنهنجي

محبوب جي اچڻ جي واٽ نهاريندي آهيان، مون کي اميد آهي ته الله سائين منهنجي محبوب کي ضرور واپس آڻيندو ۽ مان پنهنجي

محبوب تان دل و جان قربان ڪنديس.

سمجھائي: هن بيت ۾ شاعر پنهنجن جي جدائي ۾ سسئي جي حالت بيان ڪندي فرمائي ٿو ته! سسئي کي ڀنڀور شهر

۾ مڙوڪونه ٿو اچي، اها عزت ڪانه ٿي ملي، جيڪا پنهنجن جي هوندي ملندي هئي. پنهنجن جي غم ۾ سسئي بيمار ٿي چوي ته

جيڪڏهن پنهنجن واپس اچي ته هن جسم ۾ وري ساه ٻڄي وڃي ۽ مان صحتمند ٿي وڃان.

شعر نمبر ۵:

بيهي پروڙيوم ته پنهنجن پاڻ ئي آهيان

پاڻ ئي منهنجان پاڻ کي هي پڙلاءِ يوم،

صحيح ڪن ڪيوم ته غير گمان اٿي ويا.

سمجھائي: شاعر هن بيت ۾ فرمائي ٿو ته! جڏهن سسئي سڀ ڪجهه ڇڏي سوچيو تڏهن ائين محسوس ڪيائين جن

(پنهنجن) سندس وجود ۾ سمايل آهي ۽ هن جي دماغ ۾ خيال آيو ته مان پاڻ ئي پنهنجن آهيان ۽ دل مان به اهيئي آواز آيو ۽

جڏهن سسئي ان تي ڌيان ڏنو ته دل مان سڀ شڪ ختم ٿي ويا.

ڏيئو (نظم) سمجھائيون

ڪڪاڻن ڪهرن کي تون روشن ڪرين ٿو،

غريبن جي چورن کي گلشن ڪرين ٿو،

لٽي سج عيان پنهنجو جو پڻ ڪرين ٿو،

سحر تائين هر جاءِ نشيمن ڪرين ٿو.

بند نمبر ۱:

هي بند نظم ڏيئو مان ورتل آهي، جنهن جو شاعر ليڪراج ڪشچند عزيز آهي.

حوالو:

سمجھائي: هن بند ۾ شاعر ڏيئي جي تعريف ڪندي فرمائي ٿو ته! اي ڏيئا تون هر جاءِ کي روشن رکندو آهي، ڀلي

اهو غريبن جو گهر هجي يا ڪڪاڻن سان ٺهيل جهوپڙي، تون سڀني کي روشني رکندو آهين ۽ اي ڏيئا جيئن ئي سج لهندو آهي ۽

اونده ٿيندي آهي ته تون پنهنجي طاقت (روشني) سان صبح جو سج اُڀرڻ تائين هر جاءِ کي روشن رکندو آهين.

بند نمبر ۲:

مزدورن ۽ ڪڙمين سان همڪار آهين،

فقيرن جي مجلس جو سينگار آهين،

مڙي تون پڻ کي ڏئين ٿو سهائي،

رڪيل تو ۾ ڪيڏي نه آهي چڱائي.

سمجھائي: هن بند ۾ شاعر ڏيئي جي تعريف ڪندي فرمائي ٿو ته! اي ڏيئا تون هارين ۽ مزدورن جو سچو دوست

آهين ۽ انهن سان ڪم ڪار ۾ مدد ڪندو آهين ۽ فقيرن جي محفل جي رونق ۽ سينگار به تون ئي آهين ۽ اي ڏيئا تو ۾ قدرت

ڪيڏي نه چڱائي ۽ سچائي رکي آهي جو تون پنهنجي پاڻ کي ساڙي پڻ کي فائدو (روشني) پهچائيندو آهين.

بند نمبر ۳:

پري کان منجهيل جي ڪرين رهنمائي،

ڏيئا توڻي آهي سراسر سچائي،

سچو دوست دشمن تي دلسوز آهي،

سچائي سان سڀ جو شب افروز آهي.

سمجھائي:

هن بند ۾ شاعر ڏيئي جي تعريف ڪندي فرمائي ٿو ته! اي ڏيئاتون رات جي اونداهي ۾ منزل کان
يٽڪيل ماڻهن جي رهنمائي ڪندو آهي، ۽ توڻي سچائي ئي سچائي رکيل آهي ۽ اي ڏيئاتون هڪ سچو ۽ وفادار دوست آهي،
جيڪو ڪڏهن به ڪنهن کي به ڏوڪو نه ڏيندو آهي، توڻي دوست دشمن ڪنهن جو به فرق ڪونهي، تون پنهنجي سچائي سان
سڀني کي رات جو هڪ جهڙي روشني پهچائيندو آهي.

بند نمبر ۴:

مدد ڏين ٿو ڪم ڪار ۾ تون به محنت،

پرڻ سان تنهنجي ٿئي دفع ظلمت،

نه پنهنجي پراڻي جو ڌارين تفاوت،

رکين قلب ۾ ڪانه ڪنهن ڏانهن ڪدورت.

سمجھائي:

هن بيت ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! اي ڏيئاتون محنت ڪندڙ ماڻهن جي ڪم ڪار ۾ مدد ڪندو آهي،
جڏهن تون روشني ڪندو آهي ته هن جهان تان اونداهي ختم ٿي ويندي آهي ۽ اي ڏيئاتون بنا ڪنهن فرق جي سڀني خدمت
ڪندو آهي، تنهنجي دل ۾ ڪنهن لاءِ به نفرت، ڪينو، تعصب، ساڙ ۽ پراڻي ڪونهي.

بند نمبر ۵:

سعادت جو بيشڪ تون آهي ستارو،

ڏيئا تون ٿو لاهين جهان تان اندازو،

هوا سان سڙاٽ جو ٿو جهڪائين،

ٿو نوڙت ڪندي پنهنجي جيت پڇائين.

سمجھائي:

شاعر هن بيت ۾ فرمائي ٿو ته! اي ڏيئاتون ڏاڍو فرمانبردار ۽ خوش بختي جو ستارو آهي، تون ئي هن
دنيا تان اونداهي کي ختم ڪندو آهي ۽ اي ڏيئاجڏهن تيز هوا جو جهونڪو ايندو آهي، ته تون عاجزي ۽ انڪساري سان پنهنجي
سڙاٽ جهڪائي پنهنجو جيت (زندگي) پڇائين ٿو.

بند نمبر ۶:

حياتي جو مقصد سچو ٿو ٻڌائين،

پن لاءِ پنهنجو ٿو تن من جلائين.

جلي جي پن کي سُهائو ڏين ٿا،

لکين گهورتن تان پتنگائين ٿا.

سمجھائي:

هن بيت ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! زندگي جو اصل مقصد پن جي ڪم اچڻ آهي، پن لاءِ قرباني ڏيڻ آهي.
ان جو مثال ڏيئو آهي، جيڪو پاڻ کي نقصان پهچائي پن کي فائدو (روشني) پهچائيندو آهي ۽ جيڪي انسان ڏيئي وانگر پاڻ کي
ٽڪيلون ڏيئي پن جي ڪم اچڻ ٿا. اهڙن انسانن تان ڪيترائي پروانا هر وقت قربان رهن ٿا.

بڻايون سڱ جو ڪو سنسار (نظم) سمجهاڻيون

هڪٻئي سان هڪارت ڇا جي؟ انسانن سان نفرت ڇا جي؟

شعر نمبر ۱:

ڪيٽو ساڙ ڪدورت ڇا جي؟ مذهب پنهنجو پيار،

بڻايون سڱ جو ڪو سنسار.

حوالو: هي بيت بڻايون سڱ جو ڪو سنسار مان ورتل آهي، جنهن جو شاعر عبدالڪريم گدائي آهي.

سمجهاڻي: هن بيت ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! هڪٻئي سان نفرت ڇو آهي، ڪيٽو، ساڙ ۽ غيبت ڇو آهي، اسان جو پيارو

مذهب اسلام ته اسان کي پيار ۽ محبت جو درس ڏئي ٿو. تنهنڪري نفرت کي ڇڏي اچو ته دنيا ۾ سڱ ۽ امن قائم ڪريون.

ذاتيون پاتيون فخر وڌايون، رنگ نسل جون سڀ ارڏايون،

شعر نمبر ۲:

آهن جنگ فساد جو باعث، زهر سندن وڃڻ،

بڻايون سڱ جو ڪو سنسار.

سمجهاڻي: شاعر هن بيت ۾ فرمائي ٿو ته! ذات، پات ۽ رنگ و نسل تي فخر ۽ ٽڪر نه ڪرڻ گهرجي، ائين ڪرڻ

غلط ۽ فضول آهي، اهي ڳالهون جنگ ۽ فساد جو باعث ٿين ٿيون، اهي زهر کان به وڌيڪ زهريلون ۽ تباھ ڪندڙ آهن.

تنهنڪري اهي سڀ ڳالهون ڇڏي اچو ته سڱ ۽ امن جي دنيا آباد ڪريون.

جنگ بدل آهي، چوڌاري انسانن جو رت آجاري،

شعر نمبر ۳:

ساڙي آهي دنيا ساري، نفرت جي پرچار،

بڻايون سڱ جو ڪو سنسار.

سمجهاڻي: هن بيت ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! نفرت جي ڳالهين جي ڪري دنيا ۾ جنگ ۽ جهيڙا ٿيندا آهن، جنهن ۾ بي

گناه انسانن جو خون ٿئي ٿو ۽ دنيا هن نفرت جي باهه ۾ سڙي تباھ ۽ برباد ٿي رهي آهي، ان ڪري اسان کي ڪي به دنيا مان نفرت

کي ختم ڪري سڱ ۽ امن قائم ڪريون.

رنگ نسل سڀ ڍونگ اڃا يا، پٽ بکڻي جا سانگ بڻايا،

شعر نمبر ۴:

ڪوري ۾ ڇا ڪاري ۾ ڇا، ساڳيو آستار،

بڻايون سڱ جو ڪو سنسار.

سمجهاڻي: هن بيت ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! رنگ ۽ نسل جون ڳالهون بي ڪار، بي مقصد ۽ پٽ بکڻي جا بهانا ۽

فريب جا نمونا آهن. اسان جي مذهب ۾ رنگ و نسل جي ڪابه فضيلت ڪونهي. اسان جو خدا ۽ رسول هڪ آهي، ان ڪري

اسان کي گهرجي ته رنگ ۽ نسل جي فرق کي ختم ڪري دنيا ۾ سڱ، امن ۽ شانتی پيدا ڪريون.

پيارا وطن (نظم) سمجهاڻيون

شعر نمبر ۱:

منهنجا وطن پيارا وطن، آڳوڻن سنڌا تارا وطن،

اي دوست دل وارا وطن، هر جاءِ هاڪارا وطن.

حوالو:

هي بيت نظم پيارا وطن مان ورتل آهي، جنهن جو شاعر سليم ڳاڙهوي ۽ سندس اصل نالو «الهورا اريو»

مهر آهي. سمجهاڻي شاعر هن بيت ۾ وطن کي اکين سان ڏيندي فرمائي ٿو ته! اي منهنجا پيارا وطن تون منهنجي اکين جو نور ۽ منهنجو سچو ۽ دل وارو دوست آهين ۽ سڄي دنيا ۾ تنهنجي شهرت ۽ مشهوري آهي.

شعر نمبر ۲

تون ئي جيا پو جان جو، تون سان مندم جي جون جڙيون،

تون سان آڙيون مندم، اي سرس سونهارا وطن.

سمجهاڻي:

هن بيت ۾ شاعر فرمائي ٿو ته! اي وطن تون منهنجي زندگي جو سهارو آهين ۽ تون سان ئي مون پنهنجو

ڏل لڳايو آهي. اي دنيا ۾ سڀ کان وڌيڪ خوبصورت ديس تون سان ئي منهنجو من ڳنڍيل آهي.

شعر نمبر ۳:

مٽرا وطن، تنهنجي مٿان سرمهه سڀ گهوري ڇڏيان،

تنهنجو نه مٽ ڪو ديس ٻيو، محبوب مڇارا وطن.

سمجهاڻي:

شاعر هن بيت ۾ فرمائي رهيو آهي ته! اي منهنجا پيارا ۽ مٺا وطن تنهنجي مٿان مان پنهنجو تنهنجي من سڀ

ڪجهه قربان ڪري ڇڏيان. اي منهنجا پيارا ۽ مٺا وطن تنهنجي برابر ٻيو ڪو به ملڪ ڪونهي.

شعر نمبر ۴:

سڪيو ستابو شل رهين، ڪوسو لڳي توکي نه واءِ،

ماڪي ۽ مصري کان مٺا، اي جان کان پيارا وطن.

سمجهاڻي:

شاعر هن بيت ۾ وطن کي دعا ڪندي فرمائي ٿو ته! اي وطن تون هميشه خوشحال، سرسبز ۽ آباد رهين

۽ توتي ڪابه مصيبت ۽ مشڪل وقت نه اچي. اي وطن تون ماڪي ۽ مصري کان به مٺو ۽ مون کي پنهنجي جان کان به وڌيڪ پيارو آهين.

شعر نمبر ۵:

تنهنجي مٿي ۾ مشڪ ۽ تنهنجي هوائن ۾ هڪاءُ،

مهران جي هرموج چن امرت سنڌي ڌارا وطن.

سمجهاڻي:

هن بيت ۾ شاعر پنهنجي وطن جي مٿي ۽ هوائن جي ساراه ڪندي فرمائي ٿو ته! اي منهنجا پيارا وطن

تنهنجي مٿي ۾ مشڪ ۽ تنهنجي هوائن ۾ به خوشبو آهي، مهران (سنڌو درياءَ) جي پاڻي ۾ قدرت ايڏي ته شفاء رکي آهي، جن هي پاڻي ديس واسين لاءِ امرت (زندگي) آهي.

رحمت سندا توتي ڪڪر ڪن خوب وسڪارا وطن.

سمجهاڻي: شاعر هن بيت ۾ وطن لاءِ دعا گهرندي فرمائي ٿو ته! اي وطن رب سائين شل تنهنجي سڀني شهرن، ڳوٺن

۽ وسندين کي شاد و آباد ۽ خوشحال رکي ۽ مٿان رب پاڪ جي رحمت جا ڪڪر توتي هميشه وسندا رهن.

شعر نمبر ۷: منهنجا محبت جا «سليم» آهن سوين توتي سلام،

منارا، موچارا وطن، اوسونهن سڪ وارا وطن.

سمجهاڻي: هن شعر ۾ شاعر وطن سان مخاطب ٿيندي فرمائي ٿو ته! اي منهنجا پيارا، سهڻا ۽ منهنجي دل کي

قرار ڏين! وارا وطن «سليم» توتي پنهنجي محبت ۽ عقيدت جا سوين سلام پيش ٿو ڪري.

هاري (نظم) سمجهاڻيون

شعر نمبر ۱: هاري پيارا، جوان سگهه راءِ،

ملڪ مٺي جا جي جيارا.

حوالو: هي بيت نظم هاري مان ورتل آهي. جنهن جو شاعر محمد رمضان لاشاري آهي.

سمجهاڻي: هي بيت ۾ شاعر هاري جي تعريف ڪندي فرمائي ٿو ته! اي پيارا، جوان ۽ طاقتور هاري تون اسان جي

پياري ۽ مٺي ديس جو جياپو (زندگي) آهين.

شعر نمبر ۲: مهل ملي ٿي پاڻ ملهائج،

محنت جا ڪي مينهن وسائج.

سمجهاڻي: شاعر هن بيت ۾ هاري کي صلاح ڏئي ٿو ته! اي پيارا هاري توکي وقت مليو آهي، مٽسي ڪر پاڻ کي

مڃاءُ يعني خوب محنت ڪر ۽ سٺي پيدائش ڪر.

شعر نمبر ۳: جوڳ پلي کي ساجهر جوڙ،

ڪيت سان نينهن نياڻج توڙ

سمجهاڻي: هن بيت ۾ شاعر هاري کي صلاح ڏيندي فرمائي ٿو ته! اي پيارا هاري تون صبح جو سویر ڏانڊن جي

پلي جوڙي کي ٻڌي ٻني ڏانهن وڃ ۽ آخر تائين يعني سٺي پيدائش تائين ٻني سان دل لڳاءُ ۽ وفا ڪر.

شعر نمبر ۴: تنهنجي محنت لائي رنگ،

ڏک وڃن ٿي سڪ جو سنگ.

سمجهاڻي: شاعر هن بيت ۾ هاري سان مخاطب ٿيندي فرمائي ٿو ته! اي پيارا هاري تنهنجي محنت ضرور رنگ ڏيک

ريندي ۽ ملڪ مان سڀ ڏک ۽ تڪليفون ختم ٿي وينديون، هر طرف خوشي ۽ سڪ ٿي پوندا.

شعر نمبر ۵:

سلي سلي جي ڪر سنڀار،

ڪٿي منجهان ٿين ڪيچ خرار.

سمجهاڻي:

هن بيت ۾ شاعر هاري کي صلاح ڏيندي فرمائي ٿو ته! اي پيارا هاري تون هڪ هڪ ڊائي جي حفاظت

۽ سنڀار ڪر ته جيئن هڪ ڊائي مان اناج جا ڍير ۽ انبار لڳي وڃن.

شعر نمبر ۶:

بک بيماري ڪڍ پڄاڻي،

تنهنجا ڳڻ زمانو ڳاڻي.

سمجهاڻي:

هن شعر ۾ شاعر هاري کي صلاح ڏيندي فرمائي ٿو ته! اي پيارا هاري تون پنهنجي محنت سان ملڪ

مان بک ۽ افلاس کي ختم ڪر ته جيئن زمانو تنهنجي محنت ۽ عظمت جي تعريف ڪري.

شعر نمبر ۷:

تنهنجي محنت ملڪ جو مان،

شال جيئن تون هاري جوان.

سمجهاڻي:

شاعر هن شعر ۾ هاري کي دعا ڏيندي فرمائي ٿو ته! اي پيارا هاري تنهنجي محنت جي ڪري دنيا ۾

ملڪ جي عزت ۽ عظمت ٿئي ٿي، اسان سڀني جي دعا آهي ته خدا ڪري ته تون هميشه جوان، زنده ۽ سلامت رهين.

سوال نمبر ۸ (الف): هيٺين مان ڪنهن به هڪ سبق جو توت (خلاصو) لکو: (۵)

حجۃ الوداع وارو خطبو

هن سبق ۾ پاڻ سڳورن ﷺ جن جي آخري حج جو ذڪر ڪيل آهي. جنهن ۾ عرفات جي ميدان ۾ پاڻ سڳورن ﷺ

مسلمانن کي پنهنجي حياتي مبارڪ جو آخري خطبو ڏنو. پاڻ سڳورن ﷺ پنهنجي خطبي ۾ مسلمانن کي نصيحت ڪندي

فرمايائون ته! عورتن سان عدل و انصاف ٻانهن سان شفقت، يتيمن سان مهرباني ۽ مسڪينن جي سنڀال ڪريو. هر هڪ مسلمان ٻئي

مسلمان جو ڀاءُ آهي ۽ سڀ مسلمان هڪ برادري آهن. قرآن مجيد ۽ اهل بيت کي مضبوطي سان جهليندا ته ڪڏهن به گمراه نه

ٿيندا، قرآن شريف جي دستور کي ساھ سان سانڍي رکيو. هڪٻئي جي لجن ۽ مسڪينن جو احترام ڪريو، پنج وقت نماز پڙهو، ساھ

رمضان ۾ روزا رکيو، مذهب ۾ انتها پسندي کان بچندا رهو ۽ ديني حڪمن جي اطاعت ڪريو ته الله تعاليٰ جي جنت ۾ داخل ٿي

وڃو. خطبي جي پڇاڙي ۾ نبي ڪريم ﷺ تڪيد فرمائي ته جيڪي شخص هتي موجود آهن، سي غير موجود شخص تائين هي

منهنجو پيغام پهچائين.

حضرت سلمان فارسيؓ

هن سبق ۾ حضور ﷺ جن جي نامور صحابي حضرت سلمان فارسيؓ بابت تفصيل سان بيان ٿيل آهي. حضرت سلمان فارسيؓ اصفهان جي هڪ ڳوٺ ۾ ڄائو هو. ان وقت ايران ۾ زرتشت مذهب جو زور هو. حضرت سلمان فارسيؓ ننڍپڻ کان آتشڪڏي جي ايتري خدمت ڪئي جو ان کي خاص خادمن جي جماعت ۾ شامل ڪيو ويو. هڪ ڀيري حضرت سلمان فارسيؓ کي والد ڪنهن ڪم سان ٻني تي موڪليو، وات تي عيسائي عبادت ڪري رهيا هئا. حضرت سلمان فارسيؓ عيسائين جي عبادت جي طريقي کان متاثر ٿيو ۽ پاڻ عيسائي مذهب بابت انهن کان معلوم ڪيائين، انهن کيس شام ملڪ جو ڏس ڏنو جيڪو عيسائي مذهب جو مرڪز هو. ڪجهه ڏينهن کان پوءِ شام ملڪ ۾ هڪ عيسائي پادري سان مليو، جتان نصيبن کان ٿيندو هموريه ۾ هڪ بزرگ وٽ رهڻ لڳو انهي بزرگ وفات وقت کيس چيس ته توکي سڪون آخري نبي وٽ ملندو جيڪو هجرت ڪري يثرب ايندو. آخر پاڻ يثرب پهچي پاڻ سڳورن ﷺ جي خدمت ۾ حاضر ٿي ايمان آڻي مسلمان ٿيو. حضرت عمر فاروقؓ جي خلافت جي دور ۾ سدائين جو گورنر مقرر ٿيو. هن اسلامي احڪامن جي پوري طرح پيروي ڪرڻ سان گڏ اسلامي تعليم کي عام ڪرڻ ۾ ڪوششون ورتائين. حضرت سلمان فارسيؓ ۳۷ هجري ۾ اسي (۸۰) سالن جي عمر ۾ وفات ڪئي.

حضرت امام جعفر صادق

هن سبق ۾ نبوي خاندان سان تعلق رکندڙ اسلام جي مفڪر عالم ۽ شهور فقيه حضرت امام جعفر صادق جي باري ۾ ٻڌايو ويو آهي. حضرت امام جعفر صادق جو نسبي سلسلو چوٿين پيڙهي ۾ حضرت علي ڪرم الله وجهه سان ملي ٿو، سندس ڏاڏي حضرت امام زين العابدين ۽ والد امام محمد باقر جن جي تعليم، صحبت ۽ مجلس حضرت امام جعفر کي ايترو ته بلند ڪري ڇڏيو جو ڪيترائي فقيه ۽ عالم فيض حاصل ڪرڻ لاءِ وٽس اچي رهندا هئا، انهن ۾ فقه حنفي جو باني امام ابو حنيفه، فقه مالڪي جو باني امام مالڪ ۽ مشهور ڪيميادان ابو موسيٰ جابر بن حيان وغيره. امام جعفر جي ديني فتوائن، فيصلن ۽ ديني سمجهاڻين اڳتي هلي باقائدي فقه جي صورت اختيار ڪئي، جنهن کي فقه جعفريه چئبو آهي. امام جعفر وڏا عابد ۽ پرهيزگار هئا، سندن دل ۾ الله تعاليٰ کان سواءِ ٻيو ڪنهن جو به خوف ڪونه هو. اسلام جي هن بزرگ هستي ۱۴۸ هجري جي شوال مهيني ۾ وفات ڪئي.

قائد اعظم جا ارشاد

هن سبق ۾ قائد اعظم شاگردن، سرڪاري ملازمن ۽ پاڪستاني عوام کي ڪجهه ارشاد فرمايا آهن. قائد اعظم شاگردن کي ارشاد ڪندي فرمايو آهي ته توهان مستقبل جا معمار آهيو. پنهنجي شخصيت ۾ نظم و ضبط پيدا ڪريو. مناسب تعليم ۽ تربيت حاصل ڪريو. اهڙا اعليٰ مثال قائم ڪريو جو ايندڙ نسل ۽ اوهان جا ساٿي اوهان جي پيروي ڪن. سرڪاري ملازمن کي قائد اعظم هدايت ڪندي فرمائي ٿو ته توهان غريب ماڻهن جي بهبود لاءِ ڪم ڪريو ۽ هڪ ٻئي سان تعاون ڪريو. قائد اعظم عوام کي هدايت ڪندي فرمائي ٿو ته هر مسلمان کي ايمانداري خصوص ۽ بي غرضي سان پاڪستان جي خدمت ڪرڻ گهرجي. توهان وٽ غير محدود ذريعا آهن. توهان جي ملڪ جو بنياد پئجي چڪو آهي ۽ قدرت اوهان کي سڀ ڪجهه ڏنو آهي، ان ڪري جيترو جلدي ٺاهي سگهو ٿا پنهنجي ملڪ کي ٺاهيو.

اتحاد، تنظيم ۽ يقين محکم

هن سبق ۾ اتحاد تنظيم ۽ يقين محکم تي زور ڏنو ويو آهي. چو ته قومن جي ترقي، ڪمال ۽ زوال جو دارو مدار اتحاد تي آهي. تاريخ شاهد آهي ته دنيا ۾ اهي ئي قومون زندهه رهي سگهيون آهن، جن ۾ اتحاد جي قوت هئي، پر جنهن قوم ۾ نفاق ۽ ڦٽاڙو هو، اُها نيست ۽ نابود ٿي وئي. اسلام ۾ به اتحاد کي خاص اهميت ڏنل آهي، قرآن ترقي ۾ ارشاد آهي ته! الله جي رسي کي مضبوطي سان پڪڙيو ۽ ٽولا ٽولا نه ٿيو. قومن جي ترقي ۽ بهبودي لاءِ تنظيم ضروري آهي، جنهن قوم ۾ تنظيم نه آهي، اها ڪاميابي جي بجاءِ شڪست جو منهن ڏسندي. قومن جي سربلندي لاءِ يقين محکم جي به ضرورت هوندي آهي. دنيا جا ناموراڳوان ۽ سپه سالار جن پنهنجي قومن کي عزت ۽ عظمت جو مقام ڏيکاريو آهي، انهن عظيم انسانن پنهنجي يقين محکم سان قومن ۾ اتحاد آڻي، کين تنظيم جي قوت سان طاقتور بڻائي، دنيا ۾ سُرخرو ۽ سرفراز بڻايو.

۲۲

مولانا دين محمد وفائي

هن سبق ۾ سنڌ جي عالم، بزرگ ۽ محب وطن مولانا دين محمد وفائي جو ذڪر ڪيل آهي. مولانا دين محمد وفائي هڪ وڏو اديب ۽ دين جو وڏو ڄاڻو هو. مولانا صاحب ابتدائي تعليم پنهنجي والد صاحب کان حاصل ڪئي. پنهنجي والد جي وفات کان پوءِ رهيل تعليم پنهنجي عزيز ميان جي محمد عالم وٽ رهي پوري ڪيائين، تعليم ختم ڪري «سنڌ مدرسته الاسلام» ڪراچي ستاد مقرر ٿيو. مولانا صاحب خلافت تحريڪ جو سرگرم ڪارڪن به هو. مولانا دين وفائي «جمعيت العلماء» سنڌ جو ناظم مقرر ٿيو.

سال ۱۹۲۰ع ۾ مولانا دين محمد وفائي «الوحيد» اخبار ۾ اسسٽنٽ ايڊيٽر ٿي ڪم ڪرڻ لڳو، سال ۱۹۲۳ع ۾ رسالو «توحيد» جاري ڪيا ٿين. سال ۱۹۳۶ع ۾ سنڌ آزاد نمبر شايع ڪرڻ ۾ به خاص دلچسپي ورتي. الوحيد اخبار ۽ توحيد رسالي جو هر هڪ پرچو سندس قومي خدمت خواه ادبي حيثيت جو بهترين مثال آهي. مولانا وفائي ٽيهارو ڪتاب به لکيا آهن جن کي هڪ خاص درجو حاصل آهي. اسلام جو هي خادم، عالم ۽ اديب سال ۱۹۵۰ع ۾ رحلت ڪري پنهنجي حقيقي مالڪ سان وڃي مليو.

مائي خيري

هن سبق ۾ سنڌ جي حاڪم مير صوبدار خان شهيد جي راڻي بيبي خيرالنساء جي خير جي ڪمن جي باري ۾ ٻڌايو ويو آهي. مصنف ٻڌائي رهيو آهي ته بيبي صاحبہ ايترا ته خير جا ڪم ڪيا جو ان کي ماڻهو کيس سڏيندا ئي «مائي خيري» هئا. مائي خيري کي خيرات ڪرڻ ۾ ڏاڍي خوشي محسوس ٿيندي هئي. ڪيترين ئي ٻڌڙين ۽ بيوه عورتن لاءِ ماهوار وظيفا مقرر ڪري ڇڏيا هئا. ڪنهن به سوالي کي ڪڏهن به خالي نه موٽايائين حڪومت ۽ دولت هوندي به پاڻ سادگي کي پسند ڪندي هئي. سندس خير جا دروازا هر وقت سسڪين لاءِ کليل رهندا هئا. جدا جدا ڳوٺن ۽ شهرن ۾ هن ڪيترائي ڪوه ڪوٺايا ۽ مسجدون تعمير ڪرايون.

ان کان علاوه حيدرآباد ۾ جوڙايل «قبائين مسجد» سندس يادگار طور موجود آهي، هن مسجد سان گڏ هڪ ديني مدرسو به قائم ڪيو، جنهن جو سڄو خرچ پاڻ پريندي هئي. ان کان سواءِ قرضدارن جا قرض ادا ڪرڻ، غريبن جي شادي مرادي مهل مدد ڪرڻ، لاوارثن جي ڪفن دفن جو بندوبست ڪرڻ ۽ اهڙن ٻين ڀلي جي ڪمن جو سندس خاص خيال هوندو هئس. هي نڪو ڪارنبيسي ۱۲۷۲ھ ۾ وفات ڪري وئي، کيس هالا جي ڀرسان خداآباد ۾ دفنايو ويو.

هنر دولت آهي

هن سبق ۾ هنر دولت آهي جي اهميت بيان ڪئي وئي آهي. هن سبق ۾ مصنف هڪ بيوه عورت جو قصو بيان ڪندي لکيو اٿس ته هڪ بيوه عورت کي خيال آيو ته هو پنهنجي پٽ کي ڪو هنر سيکاري. اهو سوجي هو پنهنجي پٽ کي وٺي شهر آئي، شهر ۾ هن هڪ واڍي کي ڏٺو، واڍي جو هنر مائي کي ڏاڍو پسند آيو. پوڙهي مائي واڍي کي چيو ته «پلائي ڪري منهنجي پٽ کي هنر سيکار» واڍي مائي کي چيو ته «آءُ رات جو چوڪري کي ڪوٺي ۾ بند ۾ ڪندس، جيڪڏهن چوڪرو صبح تائين جيئرو رهندو ته پوءِ آءُ کيس پنهنجو شاگرد ڪندس» واڍي چوڪري کي ڪوٺي ۾ بند ڪري ڇڏيو ۽ صبح جو چوڪرو جيئرو ڏٺائين ۽ پنهنجو سمورو هنر چوڪري کي سيکاري کيس موڪل ڏنائين.

چوڪرو هلندو هلندو هڪ رڻ ۽ پهتو، اُتي اُٺ جي هڏن مان چانور ٺاهي هڙم ٻڌي هڪ بادشاهي ۾ پهتو، اُتي جي شهزادي اعلان ڪرايو هو ته! جنهن جو هنر اُن کي پسند ايندو هو انهي سان شادي ڪندي آخر چوڪري جو هنر شهزادي کي پسند آيو ۽ پنهني جي ڌام ڌوم سان شادي ٿي. تڏهن ته سڀاڻن چيو آهي! هنر دولت آهي.

بين الاقوامي عدالت

هن سبق ۾ بين الاقوامي عدالت جي فيصلن جي باري ۾ ٻڌايو ويو آهي. هن ۾ ٻڌايو ويو آهي ته ٻن ملڪن يا ملڪن جي جماعتن جا تڪرار جنگ يا امن ذريعي نبيريا ويندا آهن. جنگ ۾ جان ۽ مال جو تمام گهڻو نقصان ٿيندو آهي ۽ فيصلو به انصاف جي بنياد تي نه پر طاقت جي بنياد تي ٿيندو آهي. تنهنڪري ملڪن جا پاڻ ۾ تڪرار نبيرڻ لاءِ هڪ عالمي عدالت قائم ڪئي وئي آهي، جنهن کي بين الاقوامي عدالت سڏجي ٿو.

بين الاقوامي عدالت ۾ پندرهن حج هوندا آهن. جنهن کي گڏيل ملڪن جي جنرل اسيمبلي ۽ سلامتي ڪائونسل نون ورهين جي مدي لاءِ چونڊيندي آهي. انهي جا جج پاڻ منجهان ٻن ججن کي عدالت جو صدر ۽ نائب صدر ڪري ڇو نڍيندا آهن. هن عدالت جو صدر مقام هالينڊ جي شهر هئگ ۾ آهي. هي ڪورٽ گڏيل قومن واري اداري جي فقط اهڙن ميمبر ملڪن جا ڪيس ٻڌندي آهي، جيڪي هن جي دستور کي قبول ڪن ٿا. ڪورٽن جي فيصلن جي پوئواري نه ٿئي ته هنن جو هجڻ نه هجڻ برابر آهن. ان ڪري هر هڪ ملڪ جي اخلاقي ذميواري آهي ته هو بين الاقوامي عدالت جي فيصلن سان ٻڌل رهن.

اجرڪ

هن سبق ۾ سنڌي اُڀرڻ اُڃرڪ جي تعريف ڪئي وئي آهي. مصنف لکي ٿو ته اجرڪ سنڌ جي ثقافت جي سڃاڻ ۽ سوکڙي آهي. آثارن مان معلوم ٿئي ٿو ته اجرڪ جي تياري ۽ استعمال قديم زماني کان هندو اچي، عربن اجرڪ کي «ارزق» جي نالي سان سڏيو آهي. اهو به چيو ويندو آهي ته حضرت محمد ﷺ جيڪا چادر اوڍيندا هئا اها اجرڪ هئي. اجرڪ جي تياري ۽ چرائي سنڌ جو خاص هنر آهي، اجرڪ چوڏهن مرحلن مان گذري مڪمل ٿئي ٿي ۽ هن ۾ سورهن مصالح استعمال ٿين ٿا، ٻيڙائين ۽ رنگ جي لحاظ کان اجرڪ جا قسم ڏهن کان به مٿي آهن. اجرڪ جا چار رنگ ٿيندا آهن.

اجرڪ هر موسم ۾ پهري سگهجي ٿي اها اونھاري ۾ ٿڌي ۽ سياري ۾ گرم محسوس ٿيندي آهي. جيڪڏهن ڪنهن ۾ مهمان کي مان ڏيڻو هوندو آهي ته انهي کي اجرڪ اُڍائي ويندي آهي. اجرڪ نه رڳو سنڌ ۽ پاڪستان ۾ مقبول آهي پر ان جي مقبوليت ولايت ۾ به پهچي چڪي آهي. ولايت جي دوستن کي ڏيڻ لاءِ اجرڪ کان وڌيڪ بهترين ڪابه سوکڙي نه آهي.

ميرن جي دربار

هن سبق ۾ ميرن جي دورحڪومت جي صفائي ۽ سنائي جي تعريف ڪئي وئي آهي. هن سبق ۾ هڪ انگريز عملدار
ڊاڪٽر جيمس برنس پنهنجي سفرنامي ۾ لکي ٿو ته مان تاريخ ۲۰ نومبر تي حيدرآباد پهچي قلعي ۾ پهتس «قلعي ۾ گوڙ ڪونه هو
سانت لڳي پئي هئي. ڪمري ۾ اُچا ۽ اعليٰ ايراني غاليجا وڇايا پيا. هئا. گادي تي پٽ ۽ زري جو ڪم ٿيل هو ۽ ان جي چٽي
ڪنڊن تي سونا جهاپا ٻڌل هئا. گادي جي هيٺيان سوسني مخمل جو گول وهائو پيل هو. مير مراد علي خان ۽ مير ڪرم علي
خان جن تي حڪومت جي پڳ هئي اُهي گادي تي چڙهيا ويٺا هئا. سڀني ميرن جي پٺيان خدمتگار چڱيون پوشاڪون پهريو
بيٺا هئا. هر جاءِ صفائي ۽ سنائي ۾ بيمثال هئي.
مٿيون بيان ڏيکاري ٿو ته سنڌ جا حاڪم ڪيڏا نه سڌريل، نيڪ خصلت، صفائي سنائي وارا ۽ مهمان نواز هئا جو يورپي
عملدار به ڏاريا ماڻهو به تعزيف ڪندي ٿا ٽڪجن.

ڪينجهر ڍنڍ

هن سبق ۾ سنڌ جي قديم ۽ تاريخي ڍنڍ ڪينجهر جو ذڪر ڪيل آهي. ڪينجهر لفظ جي معنيٰ آهي گهٽائي. سنڌي ۾
اصطلاح آهي ته ڪينجهر لڳڻ يعني سرسبز ٿيڻ آباد ٿيڻ. هڪ مڪاني روايت آهي ته ڪينجهر هڪ سهائو هو، ان ڪري هن
ڍنڍ تي ڪينجهر نالو پيو.
ڪينجهر هڪ پراڻي ۽ تاريخي ڍنڍ آهي. سنڌ جي مشهور رومانوي داستان نوري ڄام تما ڇي جو تعلق به هن ڍنڍ سان
آهي. حضرت شاھ عبداللطيف ڀٽائي سر ڪاموڏ ۾ ڪينجهر ڍنڍ جو ذڪر ڪيو آهي. ڪينجهر ڍنڍ کي معاشي، ثقافتي ۽ سماجي
سطح تي وڏي اهميت حاصل آهي.
ڪينجهر ڍنڍ هڪ بهترين تفريح گاه آهي. پيڙين تي سير ڪرڻ، مڇين جي شڪار جو وندر هت گهڻو آهي. ڪينجهر ڍنڍ
جي ويجهو جهمپير ۽ امير پير جون درگاهون آهن ۽ سنڌ جي راڻي نوري ۽ سندس مُرشد هوندڙي شاھ جي مزار ڪينجهر ڍنڍ جي وچ
۾ هڪ ٽڪري تي ٺهيل آهي.

سنڌي ادب جي مختصر تاريخ

هن سبق ۾ سنڌي علم و ادب جي تاريخ متعلق لکندي مصنف چئي ٿو ته سنڌي زبان تمام قديم زبان آهي ۽ قرآن شريف جو ترجمو سنڌي زبان ۾ عربن جي دور ۾ ڪيو ويو. عربن کان پوءِ سومرن جو دور شروع ٿيو، هن دور ۾ سنڌي شاعري اوج تي هئي. هن دور ۾ روحانيت ۽ اخلاقيات جا سبق شاعري ذريعي ڏنا ويندا هئا، ان کان علاوه مشهور رومانوي داستانن مسٽي پنهنون، عمر مارئي ۽ سنڌ جي سورمن جي سورهيائي تي بيت چيا ويندا هئا. سومرن کان پوءِ سمن جو دور شروع ٿيو، هن دور جو عظيم شاعر قاضي قاضن هو. سمن کان پوءِ ارغونن، ترخانن ۽ مغلن سنڌ تي حڪومت ڪئي، هن دور جو عظيم شاعر شاه عبداللڪريم بلڙي وارو هو. سن ۱۴۰۰ع ۾ نئي جي عالم مخدوم ابوالحسن سنڌي رسم الخط کي باقائدي صورت ڏني ۽ ”مقدمه الصلاوة“ ڪتاب نظم ۾ لکي.

سن ۱۴۰۴ع ۾ ڪلهوڙن جو دور شروع ٿيو، ڪلهوڙن جي دور کي سنڌي علم و ادب جو سونهري دور چيو وڃي ٿو ڇو ته هن دور ۾ اسان کي سنڌي زبان جو عظيم ترين شاعر ۽ صوفي بزرگ حضرت شاه عبداللطيف ڀٽائي ملي ٿو. ڪلهوڙن کان پوءِ ٽالپرن جو سن ۱۴۸۲ع کان شروع ٿئي ٿو، هن دور جو عظيم شاعر سچل سرمست ۽ سيد ثابت علي شاه جنهن سنڌي زبان ۾ مرثئي جو رواج وڌو. سن ۱۸۴۳ع ۾ انگريزن سنڌ فتح ڪئي ۽ هن دور ۾ موجوده الف-ب ٺهي. هن دور جو عظيم شاعر قادر بخش بيدل آهي.

رڌ پڄا

هن سبق ۾ ٻڌايو ويو آهي ته ڇوڪرين کي ٻين هنرن سيکارڻ سان گڏ ڪين رڌ پڄا به سيکاريو وڃي. سٺي رڌ پڄا ڪرڻ واري سٺي ڇوڪري اها آهي، جنهن ۾ هي ٽي خاصيتون هجن صفائي، سنڀال ۽ وقت جي پابندي. رڌو هميشه صاف سٿرو هجي، رڌ پڄا ۽ کاڌي پيتي جي ٿانون کي چار سان ملي صاف ڪجي. کاڌي کائڻ کان پوءِ بچڪم اُهي ٿانو ڌوئڻ گهرجن، ائين ڪرڻ سان ٿانون جي قلعي ۽ چمڪ هر وقت قائم رهي ٿي. سٺي رڌ پڄا لاءِ وقت جي پابندي به ضروري آهي، کاڌو هميشه وقت تي تيار ڪرڻ گهرجي. کاڌو جيترو گهرجي اوترو ئي رڌي اڳيان رکجي، کاڌي ۾ لوڻ، مرچ ۽ گيهه جو به پورو اندازو هجڻ گهرجي.

ٻه ته ٻارهن

هن سبق ۾ مصنف اتحاد ۽ اتفاق جي باري ۾ ٻن دوستن جو مثال ڏيئي سمجھائي ٿو ته!

ارشاد ۽ سليم پاڻ ۾ دوست ۽ هم ڪلاسي به هئا. ارشد وڏو امتحان پاس ڪري وڏي عهدي تي وڃي پهتو ۽ سليم پنهنجي

خراب گهرو حالتن جي ڪري وڌيڪ پڙهي نه سگهيو. ارشد جتي به ويندو هو، اُتان پنهنجي ننڍپڻ جي دوست کي باقائدي خط لکندو هو، البته سليم وٽان خط اچڻ گھٽجي ويا.

ارشاد جي بدلي پنهنجي ئي ضلعي ۾ ٿي، ڪجهه ڏينهن کان پوءِ هو پنهنجي ڳوٺ ۾ آيو ۽ ستوئي سليم جي ٻنين تي پهتو،

اُتي ويرانن کان سواءِ ڪجهه به نه هو، ڳوٺ جي بازار به بند هئي. ارشد جڏهن سليم جي گهر پهتو ته سليم ارشد کي ڳوٺ جي

بربادي جو احوال ٻڌايو، ارشد کي ڏاڍو ڏک ٿيو ته ڏاڙيلن ڳوٺ جو سڪ، اسن ۽ خوشيون ختم ڪري ڇڏيون هيون، ڳوٺاڻا ڏاڙيلن

جي رحم ڪرم تي هئا. ارشد دل ۾ پنهنجي ڳوٺ کي مڪمل تباهي ۽ بربادي کان بچائڻ لاءِ فيصلو ڪيو ۽ سليم به ساٿ ڏيڻ جو

وعدو ڪيو. ارشد ۽ سليم ڳوٺاڻن جي ٻڌي ۽ ايڪي سان ۽ انتظاميا جي مدد سان پنهنجي ڳوٺ مان ڏاڙيلن جو خاتمو آندو.

اهڙي طرح ارشد ۽ سليم هڪٻئي جي مدد ۽ سهڪار سان پنهنجي ڳوٺ ۾ سڪ، اسن ۽ خوشيون واپس آنديون.

نصر پور

هن سبق ۾ سنڌ جي پراڻي ۽ تاريخي شهر نصر پور متعلق لکيو ويو آهي هي شهر سنڌ جي جهونن، تاريخي ۽ هنري شهرن

مان هڪ آهي. هي شهر حيدرآباد ضلعي ۾ تڻڊوالهياري کان ڇهه (6) ميلن جي مفاصلي تي آهي.

تاريخدانن جي راءِ مطابق هي شهر نصير مهائي ٻڌايو هو. نصر پور سنڌو درياءَ جي ڪناري هئڻ ڪري ساوڪ ۽ شادابي

جي ڪري مشهور هو. هتي جي ڪاريگر ۽ هنرمند ماڻهن جي ٺاهيل شين جي ٻاهرين ملڪن ۾ ڏاڍي هاڪ هئي. هتي

جاڪيس، گريون، سوسيون ۽ اجرڪ ڏيهه پرڏيهه مشهور هئا.

ڪلهوڙن جي دور ۾ نصر پور ڏاڍو سڪيو ستابو شهر هو. نصر پور ۾ ڪيترائي عالم، بزرگ ۽ شاعر ٿي گذريا آهن، انهن ۾

سنڌ جو ڏاهو وٽايو فقير، شاه عنايت رضوي ۽ مصري شاه جا نالا قابل ذڪر آهن.

نصر پور جا قديم آثار ختم ڇڪا آهن. باقي قرار خان جي جوڙايل قرار ڪي مسجد اڃا باقي آهي، اڄ به نصر پور جي کيسن

۽ کاڌي جي ڪپڙي جو وڏو مان آهي. نصر پور جا کير پڙا به مشهور آهن.

سوال نمبر ۸ (ب) هيٺين سٽن (پيراگراف) جو اردو ۾ ترجمو ڪريو:

(۳)

حجته الوداع وارو خطبو

پيراگراف عورتن جي معاملي ۾ خداوند تعاليٰ کان ڊڄندا رهو، عورتن تي اوهان جاءِ هنن جا اوهان تي حق آهن. اوهان جون جانيون ۽ اوهان جا مال هڪٻئي تي اهڙي طرح حرام ڪيا وڃن ٿا، جهڙي طرح اڄوڪي ڏينهن هن شهر ۾ خون خرابي حرام ٿيل آهي.

ترجمو: عورتون ڪهه معاملن ۾ الله تعاليٰ سان ڳالهيون ڪري رهنديون آهن، عورتون پر آپ ڪهه اور ان ڪهه پر حق هجن، آپ ڪي جانيون اور آپ ڪا مال اڪهه دوسري پر اس طرح حرام ڪيا هجن ڪهه اس طرح آڄ ڪهه دن اس شهر ۾ خون خرابه حرام ڪيا هجن.

حضرت سلمان فارسي

پيراگراف ايران ۾ ان وقت زرتشت مذهب جو زور هو، جنهن ۾ باهه جي پوڄا ڪئي ويندي هئي، حضرت سلمان فارسي هوندي کان ئي آتشڪڏي جي ايتري خدمت ڪئي جو کيس ان جي خاص خادمن ۾ شامل ڪيو ويو.

ترجمو: ايران ۾ اس وقت زرتشت مذهب ڪا زور هئي، جس ۾ آگ ڪي پوڄا ڪي جاتي هئي، حضرت سلمان فارسي پڇپڻ ۾ آتش ڪڏي اتي خدمت ڪي جوان ڪهه خاص خادمن ۾ شامل ڪيا هجن.

قائد اعظم جا ارشاد

پيراگراف توهان مستقبل جا معمار آهيو، ان لاءِ جيڪو ڏکيو ڪم اوهان جي سرتي بيٺو آهي ان ڪي منهن ڏيڻ لاءِ پنهنجي شخصيت ۾ نظم و ضبط پيدا ڪريو ۽ مناسب تعليم ۽ سڙون تربيت حاصل ڪريو.

ترجمو: آپ مستقبل ڪهه معمار هجن اس لاءِ جو مشڪل ڪم آپ ڪهه سامهون ڪرڻ لاءِ اپني شخصيت ۾ نظم و ضبط پيدا ڪريون اور مناسب تعليم اور اچي تربيت حاصل ڪريون.

اتحاد، تنظيم ۽ يقين محکم

پيراگراف قومن جي ترقي ۽ تنزل ڪمال ۽ زوال جو دارومدار اتحاد تي آهي. اتحاد اهو روح آهي جيڪو قومن ڪي حياتي ۽ تازگي بخشي ٿو، تاريخ شاهد آهي ته دنيا ۾ اهي قومن زندهه رهي سگهيون آهن، جن ۾ اتحاد جي قوت هئي، پر جنهن قوم ۾ نفاق ۽ ڦٽاڙو هو، اها نسبت و نابود ٿي وئي.

ترجمو: قومون ڪي ترقي اور تنزل ڪمال اور زوال ڪا دارومدار اتحاد پر هجن، اتحاد وه روح هجن جو قومون ڪو زندگي اور تازگي بخشتا هجن، تاريخ گواه هجن ڪهه دنيا ۾ وه قومون زندهه ره سگهن هجن جن ۾ اتحاد ڪي قوت هئي، ليڪن جن قومون ۾ نفاق اور لڙنا جھڳڙا هئا وه نسبت و نابود هونگهن.

مولانا دين محمد وفائي

پيراگراف سنڌ جي سرزمين پنهنجي تاريخ جي مختلف دورن ۾ ڪيترن ئي بزرگ، محب وطن ۽ انسان دوست شخصيتن کي

جنم ڏنو آهي. انهن باڪمال هستين جي پُرخلوص ۽ بي انتها ڪوشش سبب سنڌ جو نالو هميشه روشن رهندو آيو آهي.

ترجمہ: سنڌھ کي سرزمين اپني تاريخ ڪے مختلف ادوار ميں ڪتنے ہی بزرگ، محب وطن اور انسان دوست شخصيات کو پيدا ڪيا هے۔ ان

باڪمال هستيون کي پُرخلوص اور بے انتها ڪوششون کي وجہ سے سنڌھ کا نام هميشه روشن رهتا آيا هے۔

مائي خيرى

پيراگراف سنڌ جي مسلمانن ۾ ڪي عورتن اهڙيون به ٿي گذريون آهن، جي خير جي ڪمن ۾ مردن کان به گوء ڪئي ويون

آهن. مائي خيرى به انهن سخي ۽ درياء دل عورتن مان هڪ هئي.

ترجمہ: سنڌھ ڪے مسلمانوں ميں ڪچھ عورتیں ایسی بھی ہو کر گذری ہیں، جو خير ڪے کاموں ميں مردوں سے بھی بازی لے گئی ہیں،

مائي خيرى بھی انهي نجي اور درياء دل عورتوں ميں سے ايڪ تھی۔

پيراگراف دنيا جي شان ۽ شوڪت، دولت ۽ عزت کي جتاء ڪونهي. مرڻ وقت ڪوبه پاڻ سان اهي ڪئي ڪونه ويندو

تنهنڪري هر هڪ سرندي واري کي گهرجي ته حياتي ۾ اهو ڪم ڪري جو مرڻ بعد سندس نيك نامي ٿئي.

ترجمہ: دنيا کي شان اور شوڪت، دولت اور عزت کو بقاء نہیں ہے، مرتے وقت کوئی بھی اسے اپنے ساتھ لے کر نہیں جائے گا،

اس لئے ہر ايڪ صاحب حيثيت کو چاہیے کہ وہ زندگی ميں ایسے کام ڪرے جو مرنے ڪے بعد بھی اس کي نيك نامی ہو۔

هنر دولت آهي

پيراگراف هڪڙي ڳوٺ ۾ هڪ بيوه رهندي هئي، کيس هڪڙو پٽ هو. هن سوچيو ته پنهنجي پٽ کي ڪونه هنر

سيکارجي، اهو سوچي هو پنهنجي پٽ کي وٺي شهر آئي. شهر ۾ هڪ واڍي کي ڏٺائين، جنهن واهولي سان ڪاٺ جا چوڏا پٺي لا

تا.

ترجمہ: ايڪ گاؤں ميں ايڪ بيوه رھتی تھی، اس کا ايڪ بیٹا تھا، اس نے سوچا کہ اپنے بیٹے کو کوئی هنر سکھایا جائے، یہ سوچ کر وہ

اپنے بیٹے کو لے کر شهر آئی شہر ميں اس نے ايڪ بڑھی کو دیکھا جو بسولے سے لکڑی ڪے چھلڪے اتار رها تھا۔

خط

پيراگراف: پيارا دوست خط طويل ٿيندو وڃي. ڳالهيون ته اڃا گهڻيون آهن. ها! پير جي ڳوٺ ٺيرون تي چانورن جي ساني،

مڪن، ماڪي ۽ لسي مون کان اڃانهن وسري آهي.

ترجمو: پيارو دوست خط طويل هوتا جا رها ٿا. باتن تو اڃا بهي بهي بهت باقي ٿي، هاڻ پير ڪي گاؤن ناشتو ۾ چاول کي روئي، مڪن، شهد اور

لسي ۾ اڃا بهي تڪ نهين بھول پايا.

بين الاقوامي عدالت

پيراگراف: جڏهن ٻن ماڻهن يا جماعتن جي وچ ۾ ڪنهن ڳالهه تان تڪرار ٿي پوندو آهي. تڏهن انهن جي آڏو انهي تڪرار

جي ٺيوري جا ٻه رستا هوندا آهن. هڪڙو ڏاڍو ۽ ويڙهو جو پيو انصاف ۽ صلح جو.

ترجمو: جب دو آدميون يا جماعتون ڪي درميان ڪي بات پر جھڙا هوجاتا هجن، تب ان ڪي سامنه اسي جھڙي ڪي حل ڪي

دوراسته هوجاتن هجن، ايڪ طاقت اور لڙائي ڪا دوسرا انصاف اور صلح ڪا.

اجرڪ

پيراگراف: عربن اجرڪ کي »ازرق« جي نالي سان سڏيو آهي. ازرق جي معنيٰ آهي نيرو رنگ. اجرڪ جي تر ۾ نيرو رنگ

زياده استعمال ٿيندو آهي. اهو به چيو وڃي ٿو ته ٻنهي جهانن جا سردار حضرت محمد ﷺ جن جيڪا چادر اوڍيندا هئا، اها

اجرڪ هئي.

ترجمو: عربون نے اجرڪ کو ازرق ڪي نام سے بلایا ٿو، ازرق ڪي معنيٰ ٿي نيلو رنگ، اجرڪ ڪي زمين (نچلے حصے) ۾ نيلو رنگ زياده

استعمال هوتا ٿي، يه بهي ڪها جاتا ٿي ڪه دونوں جهانوں ڪي سردار حضرت محمد ﷺ جو چادر اوڙهتے تھے وه اجرڪ تھي.

ميرن جي دربار

پيراگراف: سنڌ ۾ جڏهن ميرن جي حڪومت هئي، تڏهن مير مراد علي خان جي علاج لاءِ سن ۱۸۲۷ع ۾ ميرن ڪڇ مان

هڪ انگريز عملدار ڊاڪٽر جيمس برنس کي گهرايو هو. هن پنهنجي سفرنامي ۾ ميرن جي دربار جي سونهن ۽ نزاکت جي تعريف

ڪئي آهي.

ترجمو: سندھ ۾ جب ميروں ڪي حڪومت تھي تب مير مراد علي خان ڪي علاج ڪي لاءِ سن ۱۸۲۷ع ۾ ميروں نے ڪڇ ۾ سے

ايڪ انگريز عملدار ڊاڪٽر جيمس برنس کو بلوایا تھو. اس نے اپنے سفرنامے ۾ ميروں ڪي دربار ڪي خوبصورتی اور نزاکت ڪي تعريف ڪي ٿي.

پيراگراف قلعي ۾ گوڙ ڪونه هوسانت لڳي پئي هئي . اڃا سنهڙيون گهٽيون لتاڙي رهيو هئس ، ته يڪدم هڪ وڏو اڱڻ اڳيان آيو، جتي ڪيترائي سنڌي ماڻهو خوش پوشاڪ ويٺا هئا . پتين تي ڪمانگري چٽ هئا . پٽ تي ڪسٽم ڊيپارٽمنٽ جا ڪپڙا ۽ فرسٽ فرسٽ وڇايا پيا هئا .

ترجمہ: قلعے میں شور نہیں تھا ، خاموشی چھائی ہوئی تھی ، ابھی تنگ گلیوں سے گزر رہا تھا کہ ایک دم ایک بڑا صحن سامنے آیا ، جہاں پر کتنے ہی سندھی لوگ خوش لباس بیٹھے تھے ، دیواروں پر نقوش تھے ، زمین پر قسم قسم کے قالین اور فرش فروش بچھائے ہوئے تھے۔

کینجھر دیند

پیرا گراف کینجھر ھڪ پراڻي ۽ تاريخي ڏنڊ آهي. سنڌ جي رومانوي داستان نوري ڄام تماچي جو تعلق به هن ڏنڊ سان آهي. حضرت شاھ عبداللطيف ڀٽائي به انهي داستان جي حوالي سان سُرڪاموڏ ۾ کينجھر ڏنڊ جو ذڪر ڪيو آهي.

ترجمہ: کينجھر ايڪ پراڻي اور تاريخي جھيل ۽ سنڌھ کي رومانوي داستان نوري ڄام تماچي کا تعلق بهي اس جھيل سے ۽ حضرت شاھ عبداللطيف بھٽائي نے بهي اسي داستان کے حوالے سے سُرڪاموڏ ميں کينجھر جھيل کا ذڪر ڪيا ۽۔

سنڌي ادب جي مختصر تاريخ

پيراگراف سنڌي زبان تمام قديم زبان آهي. آثارن ۽ اهڃاڻن مان معلوم ٿئي ٿو ته اڳاٽي زماني کان ئي سنڌي زبان ۾ علم ادب موجود هو. عربن جي ڪتابن مان معلوم ٿئي ٿو ته عربن جي حڪومت جي دور ۾ قرآن شريف جو سنڌي زبان ۾ ترجمو ٿيو هو.

ترجمہ: سندھی زبان بہت قدیم زبان ہے۔ آثارات اور علامات سے معلوم ہوتا ہے کہ قدیم زمانے سے ہی سندھی زبان میں علم و ادب تھا۔ عربوں کی کتابوں سے معلوم ہوتا ہے کہ عربوں کی حکومت کے دور میں قرآن شریف کا سندھی زبان میں ترجمہ ہوا تھا۔

رَٲِچا

پيراگراف رڌڻو هميشه بهاريل اڇو اُجرو هجي. تنهن کان پوءِ اهو به ڏيان رکجي ته رڌڻي کي مهيني ٻن کان پوءِ ليڀو ضرور ڏجي. رڌپڇاءُ ۽ کاڌي پيئي جي ٿانون کي چارسان ملي صاف ڪجي.

ترجمہ: باورچی خانہ ہمیشہ جھاڑ دیا ہو، صاف ستھرا ہو۔ اس کے بعد یہ بھی دھیان رکھنا چاہیے کہ باورچی خانہ کو مہینے دو کے بعد لیپ (سفیدی) ضرور دیں۔ کھانا پکانا اور کھانے پینے کے برتنوں کو راکھ سے مل کر صاف کریں۔

پہ تہ پارہن

پيراگراف ارشد ۽ سليم پاڻ ۾ درست هئا. هُوياڙيسري ۽ هم ڪلاسي به هئا. اسڪول به گڏجي ويندا هئا ۽ ساڳي بئچ ويهندا هئا. راند به گڏجي کيڏندا هئا، ته اسڪول کان ميل گهڙ جو ڪم به گڏجي ڪندا هئا.

ترجمہ: ارشد اور سلیم آپس میں دوست تھے۔ وہ پڑوسی اور ہم جماعت بھی تھے۔ اسکول بھی ساتھ جاتے تھے اور ایک ہی بیچ پر بیٹھتے تھے۔ کھیل بھی ساتھ کھیلتے تھے اور اسکول سے ملا ہوا گھر کا کام بھی مل کر کرتے تھے۔

نصر پور

پيراگراف : نصر پور سنڌو درياءَ جي ڪناري آباد هو، ان ڪري انهي جي زمين ڏاڍي آباد ۽ زرخيز هئي. هي شهر نه رڳو ساوڪ ۽ شادابي جي ڪري مشهور هو، پر هن ڪاريگر ۽ هنرمند ماڻهو به گهڻا رهندا هئا.

ترجمہ: نصر پور دریائے سندھ کے کنارے آباد تھا۔ اس لئے اس کی زمین بہت آباد اور ذرخیز تھی۔ یہ شہر نہ صرف ہریالی اور شادابی کی وجہ سے مشہور تھا۔ بلکہ اس میں کاریگر اور ہنرمند لوگ بھی زیادہ رہتے تھے۔

پيراگراف ۲ نصرپور ۾ ڪيترائي عالم، بزرگ ۽ شاعر ٿي گذريا آهن. سنڌ جو ڏاهو وٽايو فقير به هن شهر جو هو جنهن جا ڪهاڻا اڄ به ماڻهو حوالي طور ٻڌائيندا آهن. شاھ عنايت رضوي ڪلاسيڪل شاعري جو هڪ وڏو شاعر ٿي گذريو آهي. اُهو به هن شهر جو هو.

ترجمہ: نصر پور میں کتنے ہی عالم بزرگ اور شاعر ہو کر گزرے ہیں۔ سندھ کے مشہور عقلمند و فقیر بھی اس شہر کے تھے۔ جس کے اقوال آج بھی لوگ حوالے کے طور پر سناتے ہیں۔ شاہ عنایت رضوی کلاسیکل شاعری کے ایک بڑے شاعر ہو کر گزرے ہیں، ویوہ بھی اس شہر کے تھے۔

جھڑو راج تھڑو ڀاڳ

پيراگراف هڪڙي بادشاهه خواب ۾ لڏو ته سندس سمهڻ واري ڪوئي ۾ هڪ لومڙي پئي ڦٽڪي . صبح جو بادشاهه سڀني

امیرن، وزیرن ۽ نجومین کی خواب ٻڌایو پر انهن مان ڪوبه ان جو تعمیر نہ ٻڌائي سگهيو۔

ترجمہ: ایک بادشاہ نے خواب دیکھا کہ اس کی آرام گاہ میں ایک لومڑی تڑپ رہی تھی۔ صبح کو بادشاہ نے اپنے تمام امیروں، وزیروں اور نجومیوں کو خواب سنایا۔ لیکن ان میں سے کوئی بھی اس کی تعمیر نہ بتا سکا۔

ADAMJEE COACHING CENTRE